

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Onur Can ÇAKIR

YETİŞKİN BİREYLERDE ÖZGECİLİK DÜZEYİNİN,
SAVUNMA BİÇİMLERİ VE EBEVEYNLIK STİLLERİYLE
OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Arif Haldun Soygür

İSTANBUL, Mayıs 2023

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Onur Can ÇAKIR
(202005016)

YETİŞKİN BİREYLERDE ÖZGECİLİK DÜZEYİNİN,
SAVUNMA BİÇİMLERİ VE EBEVEYNLIK STİLLERİYLE
OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Arif Haldun Soygür

İSTANBUL, Mayıs 2023

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Onur Can ÇAKIR
202005016

YETİŞKİN BİREYLERDE ÖZGECİLİK DÜZEYİNİN,
SAVUNMA BİÇİMLERİ VE EBEVEYNLIK STİLLERİYLE
OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih :

Tezin Savunulduğu Tarih : 08/06/2023

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Arif Haldun SOYGÜR

Diğer Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özlem Mestçioğlu

: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sapancı

İSTANBUL, Mayıs 2023

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazılışı sırasında bana bütün desteğini sağlamış olan, tez danışman hocam sayın Prof. Dr. Arif Haldun Soygür'e teşekkür ederim. Kendimi yetersiz gördüğüm anlarda desteğini esirgemeyen, elinden gelen tüm yardımı sunan ve her zaman ulaşabilmeme izin veren sayın Uzm. Psk. Fatih Yurdalan'a teşekkür etmek isterim.

Bu stresli akademik yıl boyunca benimle aynı yükü paylaşan, aynı yolu yürüyen ve bu yolda akran desteğini birbirimize elimizden geldiğince hissettirdiğimiz arkadaşlarım Huriye Işık, Dilan Özdemir, Ezgi Bingöl, Seçil Salur ve Elifnaz Erdinç'e teşekkür ederim.

Son olarak benim için her türlü imkanı sağlayabilmek için elinden gelen bütün desteği sunan ve destek olan anneme, abime ve anılarımda asla eksik olmayacak babama teşekkür ederim. Siz olmadan asla başaramazdım.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
SEMBOLLER.....	x
KISALTMALAR.....	xi
TABLO LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
BÖLÜM 2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. ÖZGECİLİK.....	4
2.1.1. Özgeciliğin Tanımı.....	5
2.1.2. Özgecilik Kavramı Üzerine Kuramsal Tartışmalar.....	8
2.1.3. Özgeciliğe Dair Temel Görüşler.....	12
2.1.3.1 Psikanalitik Görüş.....	12
2.1.3.2. Psödo Özgecilik.....	13
2.1.3.3. Sosyal Öğrenme.....	13
2.1.3.4. Evre Kuramları.....	14
2.1.3.5. Maliyet-Ödül Modeli.....	15
2.1.3.6. Empati-Özgecilik Hipotezi.....	17

2.1.4. Özgecılık Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Savunma Biçimleri.	18
2.2. SAVUNMA BİÇİMLERİ.....	20
2.2.1 Savunma Biçimlerinin Tanımı ve Kuramsal Gelişimi.....	21
2.2.2 Savunma Biçimlerinin Değerlendirilmesi.....	23
2.2.3 Savunma Biçimleri Alt Boyutları.....	24
2.2.3.1 İmmatür (Olgun Olmayan) Savunma Biçimleri.....	24
2.2.3.2 Nevrotik Savunma Biçimleri.....	30
2.2.3.3 Olgun Savunma Biçimleri.....	33
2.3 ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİ.....	35
2.3.1 Algılanan Ebeveynlik Stillere Yönelik Kuramsal Bakış Açıları.....	35
2.3.2 Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Özgecılık.....	38
2.3.3 Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Savunma Biçimleri.....	40
BÖLÜM 3. YÖNTEM.....	43
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ.....	43
3.2 ARAŞTIRMA KATILIMCILARI.....	43
3.3 ÇALIŞMA GRUBU.....	44
3.4 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	45
3.4.1 Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	45
3.4.2 Özgecılık (Altruizm) Ölçeği.....	45
3.4.3 Savunma Biçimleri Testi.....	46
3.4.4 Young Ebeveynlik Ölçeği.....	47
3.5 VERİLERİN ANALİZİ.....	48

BÖLÜM 4. BULGULAR.....	49
4.1 ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE DAİR BETİMSSEL ANALİZLER.....	49
4.2 ÖZGECİLİK DÜZEYİ, SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİSEL ANALİZ BULGULARI.....	53
4.3 KATILIMCILARIN ÖZGECİLİK DÜZEYİ, SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİ ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN SOSYODEMOGRAFIK DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILAŞIP FARKLILAŞMADIĞINA DAİR BULGULAR.....	63
4.4 SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİNİN ÖZGECİLİK DÜZEYİNİ YORDAMA ETKİSİNE DAİR BULGULAR.....	77
BÖLÜM 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
5.1 TARTIŞMA.....	80
5.1.1 Sosyodemografik Verilerin Araştırma Değişkenleriyle İlişkisine Dair Sonuçların Tartışılması.....	80

5.1.2 Araştırma Değişkenlerinin Korelasyon Analizine Dair Sonuçların Tartışılması.....	93
5.1.3 Araştırma Değişkenlerinin Regresyon Analizine Dair Sonuçların Tartışılması.....	97
5.2 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	99
KAYNAKLAR.....	104
EK A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU.....	123
EK B ANKET FORMLARI.....	124
EK C ÖZGEÇİLİK DÜZEYİ ALT BOYUTLARININ, ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE YÖNELİK KORELASYON ANALİZİ.....	135

ÖZET

YETİŞKİN BİREYLERDE ÖZGECİLİK DÜZEYİNİN, SAVUNMA BİÇİMLERİ VE EBEVEYNLIK STİLLERİYLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada 18-65 yaş aralığındaki yetişkin bireylerdeki özgecilik düzeyinin, savunma biçimleri ve anne babalarına yönelik algılamakta oldukları ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma örneklemini için İstanbul'da ikamet eden, 18-65 yaş arasındaki bireyler seçilmiştir. Veri toplama için dijital platformlar seçilerek online anketler katılımcılara iletilmiş ve bu doğrultuda 694 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma için kullanılan veri toplama araçları Sosyo-Demografik Form, Özgecilik Ölçeği, Savunma Biçimleri Testi ve Young Ebeveynlik Ölçeğidir. Verilerin analizinde IBM SPSS 25 programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler için Bağımsız Gruplar T Testi, Mann Whitney U Testi, Pearson ve Spearman Korelasyon analizleri uygulanmış, ikiden fazla kategorik değişkenlerin analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi ve Kruskal Wallis H analizleri kullanılmıştır. Değişkenlerin birbirlerini yordama becerisinin analiz edilebilmesi için çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır. Analizlerden elde edilen bulgular sonucunda değişkenler arasında kısmi derecede anlamlı ilişki görülmüştür. Özgecilik toplam puanı ile nevrotik ve olgun savunmalar arasında pozitif yönde, olgun olmayan savunmalar arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlemlenmiştir. Aynı zamanda özgecilik toplam puanı ile duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne/baba, aşırı koruyucu evhamlı anne ve aşırı izin verici sınırsız anne puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belirli ebeveynlik stillerinin, olgun ve nevrotik savunmalar ile pozitif yönde, olgun olmayan savunmalarla ise negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ebeveynlik stilleri ve savunma biçimlerinin, özgecilik düzeyini kısmi düzeyde yordama becerisine sahip olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özgecılık, Algılanan Ebeveynlik Stilleri, Savunma Biçimleri

Tarih: Mayıs, 2023

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ALTRUISM LEVEL IN ADULTS WITH DEFENSE STYLES AND PERCEIVED PARENTING STYLES

In this study, it was aimed to examine the relationship between the level of altruism, defensive styles and parenting styles perceived by their parents in adults aged 18-65. Individuals between the ages of 18-65, residing in Istanbul, were selected for the research sample. By choosing digital platforms for data collection, online surveys were sent to the participants and 694 people were reached. Data collection tools used for the research are Socio-Demographic Form, Altruism Scale, Defence Style Questionnaire and Young Parenting Inventory. IBM SPSS 25 program was used in the analysis of the data. Independent Sample T Test, Mann Whitney U Test, Pearson and Spearman Correlation analyzes were applied for the relationships between the variables, and One-Way Analysis of Variance and Kruskal Wallis H analyzes were used for the analysis of more than two categorical variables. Multiple Regression Analysis was applied to analyze the ability of the variables to predict each other. As a result of the findings obtained from the analyzes, a partially significant relationship was observed between the variables. There was a positive correlation between the total score of altruism and neurotic and mature defenses, and a negative correlation between immature defenses. At the same time, it was concluded that there was a negative significant relationship between the total altruism score and the scores of emotionally deprived mother/father, overprotective pessimistic mother, and overly permissive unbounded mother. It is seen that certain parenting styles have a positive relationship with mature and neurotic defenses and a negative relationship with immature defenses. It has also been revealed that parenting styles and defensive styles have the ability to partially predict the level of altruism.

Keywords: Altruism, Perceived Parenting Styles, Defence Styles

Date: May, 2023

SEMBOLLER

$\bar{X}$: Ortalama

KISALTMALAR

SBT-40 : Savunma Biçimleri Testi- 40

YEBÖ : Young Ebeveynlik Ölçeği

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

TABLO LİSTESİ

	SAYFA NO
Tablo 3.1 Araştırma Katılımcılarına Dair Demografik Veriler.....	44
Tablo 3.2 Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevi, Çocuklarda Öz-şefkat ve Güvenli Bağlanmaya Ait Güvenirlilik Analizleri.....	47
Tablo 4.1 Ölçeklerden Elde Edilen Toplam Puanların ve Alt Boyut Puanlarının Betimleyici İstatistik ve Çarpıklık Basıklık Değerleri	49
Tablo 4.2 Özgecilik Düzeyi, Savunma Biçimleri ve Algılanan Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yürütülen Pearson Korelasyon Analizi.....	54
Tablo 4.3 Özgecilik Düzeyi, Savunma Biçimleri ve Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yürütülen Spearman Korelasyon Analizi.....	59
Tablo 4.4 Katılımcıların Savunma Biçimlerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi.....	63
Tablo 4.5 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stillerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi.....	64
Tablo 4.6 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarında Cinsiyet Grupları Arasında Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Mann Whitney U Testi.....	66
Tablo 4.7 Katılımcıların Özgecilik Düzeyi Puanlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi.....	67
Tablo 4.8 Savunma Biçimlerinin Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi ve Bonferroni Post-Hoc Analizi.....	68
Tablo 4.9 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarının Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi.....	69
Tablo 4.10 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarının Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Kruskal Wallis H Analizi.....	73

Tablo 4.11 Katılımcıların Özgecılık Düzeyinin Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi.....	74
Tablo 4.12 Algılanan Ebeveynlik Stillerinin Özgecılık Düzeyini Anlamlı Şekilde Yordayıp Yordamadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Çoklu Regresyon Analizi.....	77
Tablo 4.13 Savunma Biçimlerinin Özgecılık Düzeyini Anlamlı Şekilde Yordayıp Yordamadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Çoklu Regresyon Analizi.....	79

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ

Özgecilik kavramının incelenişi öncelikli olarak Sosyolojinin bir alanında başlamış olsa da, günümüze doğru pek çok farklı disiplininin inceleme konusu haline gelmiştir. (Karadağ ve Mutağcılar, 2009). Kelime olarak özgecilik (altruism) ilk kez August Comte tarafından, başkalarının çıkarlarına adanan eylemlere rehberlik eden bir ilke olarak tanımlanır (Miller, Paul ve Paul., 1993). Batson (1991) ise özgeciliğin tanımlanırken “egoizmin zıttı” şeklinde lanse edilmemesi gerektiğini ileri sürer. Buna göre her iki kavram da farklı niyet ve motivasyonlar içerir ve özgeciliğin nihai amacı bir başkasının refahını yükseltebilmektir. Önemli olan kısım, konseptin kendisinden ziyade, arka planındaki motivasyondur (Batson ve ark., 2002). Bir başkasına fayda sağlamadaki nihai amacımız diğerinin refahını artırmak olduğu ölçüde, motivasyon özgecidir. Her ne kadar günümüzde özgecilik, olumlu sosyal davranışın veya yardımsever davranışların bütününe kapsayan bir kavram olarak kullanılıyor olsa da, pek çok kez bir davranışın özgecilik kapsamına girebilmesi için, genellikle kişinin bir “ödül kazanma” beklentisine sahip olmaması gerektiği kabul edilir. (Tekeş ve Hasta, 2015).

Özgeciliği etkiliyor olabileceği düşünülen bir başka kavram da ebeveynlik kavramıdır. Ebeveyn kabul-red teorisine göre çocuklar ebeveynleri veya diğer bağlanma figürleri tarafından kabul edilmeye ihtiyaç duyar. Bunu elde edemeyen çocuklarda özsaygı ve öz-yeterlilik alanlarında ciddi bozulmalar, maladaptif davranışlar ve duygusal dengesizlik ortaya çıkabilmektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer., 2012). Literatürde birden fazla sayıda çalışma üzerinden elde edilen bulgular, özgeciliği de kapsayan prososyal davranışların, algılanan otoriter ebeveynlikle negatif yönde, yetkili ebeveynlik stiliyle ise pozitif yönde korelasyona sahip olduğunu ileri sürmektedir (Wong, Konishi ve Kong., 2021). Farklı kültürlerde yapılan çalışmalara göre ebeveynlerden çocuklara dikkat ve tanınmanın yanı sıra, esas olarak çocuğun en çok ihtiyaç duyduğu yaşam durumlarıyla ilişkili sevgi ve özen gösterilmesini kapsayan "olumlu ebeveynlik" stilinin özgeciliği daha iyi yordayabildiği görülmektedir (Bartholomeu ve ark., 2016). Aynı zamanda reddedilme

ve aşırı korumacılık algısına sahip bireylerin özgecilik düzeylerinin daha düşük olduğu savunulur (Guo ve Feng, 2017).

Ebeveynlik ilişkilerinin etkili olduğu bir diğer alanın ise, bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ve bağlanma stilleri üzerinde olduğu görülmektedir (Prunas ve ark., 2019). İlk kez Freud tarafından kullanılan “savunma” kavramı, her ne kadar birden fazla yorumlamaya sahip olsa da, benlik tarafından kullanılan ve yasaklı dürtülerin kontrolü için tercih edilen mekanizmalar olarak psikanalitik literatüre girmeye başlamıştır (Tükel, 2014). Zaman içerisinde Freud, kuramına başka savunmaları da eklemiş, Anna Freud (1936) ve Otto Kernberg (2012) tarafından farklı savunma biçimlerinin keşfedilmesiyle savunma kavramı yeni bir boyut kazanmıştır.

Savunma mekanizmalarına dair çalışmalar, anneleri tarafından kabul edilerek yetiştirilen çocukların olgun savunmalar geliştirmeye daha eğilimli olduklarını göstermektedir. Bağlanma stilleri üzerine yapılan bir çalışma, ebeveynleriyle güvenli bağlanma ilişkisine sahip bireylerin olgun savunmaları, güvensiz bağlanma ilişkisine sahip bireylerin ise olgunlaşmamış savunmaları kullanmaya eğilimli olduklarını ileri sürer (Prunas ve ark., 2019). Yalnızca babalık algısı üzerinden yapılan bir başka araştırmada ise duygusal olarak varlığını hissettiren, ihtiyaçları karşılayan bir babanın varlığının, bireylerin kullandıkları savunma düzeneği düzeyi üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Habibi, Nooripour ve Rahmatian., 2016). Mevcut bir çalışmada ise nevrotik mekanizmalarda daha yüksek puan alan grubun, özgeciliğe yönelik fedakar davranışlar gösterdiğini ortaya koyar (De Francisco Carvalho, Reis ve Pianowski., 2019).

Savunma düzeylerinin özgecilik düzeyi ile ilişkisine dair çok sınırlı bir literatür bulunmaktadır. Mevcut çalışma yetişkinlerin, ebeveynlerine yönelik hangi algılarının, özgeci davranışlar gösterme eğilimleriyle ilişkili olduğunu göstermeyi amaçlamakta ve aynı zamanda kullanılan savunma mekanizmalarının bu iki kavramla karşılıklı ilişkisini inceleyerek literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmada sağlanması beklenen hipotezler şu şekilde sıralanmıştır:

Hipotez 1 : Özgecilik düzeyi ile savunma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 2 : Özgecılık düzeyi ile algılanan ebeveynlik stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 3 : Algılanan ebeveynlik stilleri ile savunma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 4 : Savunma biçimleri, demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu) göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Hipotez 5 : Algılanan ebeveynlik stilleri, demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu) göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Hipotez 6 : Özgecılık düzeyi, demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu) göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Hipotez 7 : Algılanan ebeveynlik stilleri ve savunma biçimlerinin, özgecılık düzeyi üzerinde anlamlı şekilde yordayıcı etkisi vardır.

BÖLÜM 2. GENEL BİLGİLER

2.1. ÖZGECİLİK

İnsan ve toplum bilimlerine ait literatürde kavramların ne kadar muğlaklaşabileceğini ve geçirgenliğe sahip olabileceğini görmek yanlış olmaz. Doğa bilimlerinden farklı olarak insan doğasına dair bilinenlerin kısa dönemler içinde büyük değişimlere uğraması, aynı zamanda bu disipline ait kavramların da her bir kuramcı tarafından yeniden ele alınmasına ve tanımlanmaya çalışılmasına yol açmıştır. Günümüzde ise en basit tanımıyla “yardım etmek” anlamına gelen özgeciliği de bu kavramlardan birisi olarak kabul edebiliriz.

Canlılar arasında yardım etme ve dayanışma ilk çağlardan bu yana insan toplulukları arasında var olduğu kabul edilen kavramlar arasında yer almaktadır. Ancak felsefede “Neden yardım ederiz?” sorusunun cevabı, uzun süre popülerliğini korumuş evrensel bencillik kavramı üzerinden açıklanır. Yardımımız başkaları için ne kadar yüce ve faydalı da olsa nihayetinde amaç kendimize fayda sağlamaktır, dolayısıyla başkalarının refahı için yaptığımız şeyler de aslında bencillik içerir (Batson ve Shaw, 1991). İnsanın ontolojik varlığına dair bu tartışmalar her ne kadar felsefe üzerinden başlamış olsa da, zaman içerisinde politika, ekonomi, siyaset ve sosyal psikoloji alanlarında da ele alınmıştır (Topses, 2012). Örneğin felsefe içerisinde faydacı kuramcılar özgeciliğin kılıp değiştirmiş bir bencillik hali olduğunu ileri sürer (Durkheim, 1972). 18. Yüzyıl filozofları arasında olan Thomas Hobbes da benzer şekilde insan doğasının özünde bencillığe ve çıkarıcılığa dayandığına inanır. Ekonomist Adam Smith de sermaye ve sürekli kar yapma politikasına sahip kapitalizmin itici gücünün insan bencilliğine dayandığını belirtir. Buna göre piyasa ekonomisinin doğal düzeni bencillikten gelir (Yang, 1996). Topses’in (2011) yazmış olduğu makalesinde de toplumların üretim biçimleri ve özgecilik-bencillik arasındaki ilişkiye atıfta bulunur. Kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu toplumlarda bireysellik ve bencillik daha hakimken, kolektivist üretime sahip toplumlarda grup

kimliğinin birey kimliğinin önünde olmasından dolayı özgeci eylemler daha fazla öne çıkmaktadır.

2.1.1. Özgeciliğin Tanımı

Kelime olarak özgeciliği ise ilk kez 19. Yüzyılda Auguste Comte ortaya atar (Green, 2004; Miller, Paul ve Paul., 1993). Comte özgeciliği ve bencilliği birbirinden ayrı iki güdü olarak görür. Pek çok düşünürden bağımsız olarak Comte bencilliğin varlığını reddetmez, hatta yardım edilirken bile kişinin kendine hizmet edebiliyor olacağını kabul eder. Ancak nihai amacın yalnızca başkaları için yaşamak olduğu bazı davranışların özgeciliğin varlığına kanıt oluşturuyor olduğunu ileri sürer. Özgecilik Comte için bir başkası için yaşama veya arzulama hali olarak tanımlanır (Batson ve Shaw, 1991). Yardım etme davranışını tanımlamaya yönelik kimi kuramcıların prososyal davranış kavramını kullandığı da görülebilir. Prososyal davranış kavramı ilk kez Penrod (1983) tarafından ortaya atılmıştır. Kavram ilk zamanlarında toplumsal ve kültürel açıdan kabul edilmiş davranışları tanımlamak için kullanılmış, sonrasında ise olumlu sosyal davranışları tanımlanmasın kullanıldığı için sık sık antisosyal davranışların zıt kutbu olarak görülmüştür. Wakefield (1993) da özgeci davranış ve prososyal davranış arasındaki farkı belirtirken motivasyonun, kişinin kendisine mi yoksa karşısındaki kişiye mi yönelik olduğu üzerinde durur. Ancak motivasyonun kaynağı da tek başına yeterli değildir. Kimi davranışlar bir başkasına yardım etmeyi amaçlarken aynı zamanda içinde bilinçli şekilde kişisel kazanç elde etmeyi de kapsar. Wakefield, kişisel kayıp yaşanmasına rağmen bu davranışların özgecilik olarak değerlendirilmemesi gerektiğini öne sürer. Buna karşın, kişinin herhangi bir beklentisi olmadan kazanç elde etmiş olduğu davranışlar özgeciliğe örnek teşkil edebilir. Chou (1998) özgeciliği, prososyal davranışların ahlaki açıdan daha gelişmiş bir formu olarak kabul eder.

Literatür incelendiğinde, özgeciliğin tanımlanışı üzerinde çok sayıda farklı yorumların getirildiği görülmektedir. Kavramın tanımlanış şeklinin bu kadar fazla sayıda olması günümüzde yardım etme eyleminin artık disiplinlerarası bir başlık olarak kabul edilmesinden kaynaklıdır. Geleneksel görüş, davranışın arkasındaki motivasyona dair insan davranışlarının özünde bencillik taşıdığını, bu yüzden özgeciliğin imkansız olduğuna inanır. Ancak buna rağmen kişisel ihtiyaçlarını bir kenara atmak, hatta kendini

feda etmek uğruna başkalarının çıkarları için uğraşan insan örneklerinden dolayı gerçek özgeciliğin varlığı halen savunulmaktadır (Mlcak ve Zaskodna, 2008).

Durkheim (1972) bencillik ve özgeciliğin varlığı üzerine yazılarında insan aktivitesinin yönüne işaret eder. Bireyselliğimizi oluşturan, bizi dışımızdaki nesnelerden ayıran her aktivite bencilliği barındırır. Tam tersi şekilde kişiliğimizde barınmayan, dışımızdaki nesneler ise özgeciliğin var olmaya başladığı alanı temsil eder. Ancak bu dış nesneler de bize bağlıdır çünkü kendi kişiliğimizde temsili olmayan hiçbir nesneye bağlanamayız. Bundan dolayı Durkheim her özgeci davranışın içinde biraz da bencilliğin bulunduğunu kabul eder. Tam tersi şekilde, her bencillik içinde de biraz özgecilik vardır.

Biyologlar için de özgecilik, organizmanın kendisinin zarar görmesi pahasına başkasına fayda sağlaması olarak tanımlanır (Darlington, 1978). Mlcak ve Zaskodna'ya (2008) göre Özgecilik, herhangi bir ödül beklemeksizin, bireyin bir başkası için yapmış olduğu eylemlerin her biridir. Schwartz (1993) için özgecilik egoizmin zıttı olup, kişinin kendisini başkalarının çıkarlarına adanmasıdır. Ancak seçim özgürlüğü de üzerinde durulması gereken bir başlıktır; buna göre prososyal davranışlar, tamamen bağımsız kararımızca başkalarına yardım etme niyetini taşıdığımız davranışlarımızı kapsar. (Hewstone, Stroebe ve Stephenson., 1996). Durkheim ile aynı düşünmeyen Arslan'a göre (2009), ben ve öteki kavramlarını birbirine bağlamak olarak da ifade edilen özgecilik, bencillik yerine sevginin başkasına yöneltilmesi ve sonucunda hiçbir çıkarın beklenmediği durumdur. Belli kazançlar doğrultusunda yapılan yardım davranışları amacına ulaşsa bile, özgecilik olarak nitelendirilmemelidir. Arslan ile benzer görüşe sahip olan Dambrun ve Ricard (2011), özgeciliği en iyi açıklayan unsurun "bencilliğin zıttı" olmasından geldiğini savunur. Mateer ve Willover (1994) diğer görüşlerden ayrılmadan basitçe özgeciliğin, herhangi bir ödül beklemeksizin kişinin yardımda bulunmasıyla ortaya çıktığının altını çizer. Oliner (2004) ise özgeci davranışları kahramanca özgeci davranış ve geleneksel özgeci davranış olarak iki kategoriye ayırır.

En yaygın tanımında özgeciliği açıklamaya çalışırken bir başkasının çıkarı için kişinin kendi çıkarlarını feda etmesi üzerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Staub (2013) benzer şekilde özgeciliği tanımlarken fedakârlığa ve sağlanan faydaya vurgu yapar. Belirgin şekilde karşıdakinin çıkarlarına fayda sağlayan ve yapılmasının

bedelinin büyük bir fedakârlıkla sonuçlanacağı davranışlar gerçek özgecilik olarak düşünülebilir. Ancak önemli olan sadece sonuç değildir, aynı zamanda davranışların hangi niyet ve amacı taşıdıklarının bilinmesi gerekir (Aydın, 2009). Kimi araştırmacılar için gerçekleştirilen eylemin belirli şartları karşılaması gerekir (Leeds, 1963). Bu şartlar eylemin gönüllü olarak gerçekleştirilmesi, kişinin ödül beklentisiyle güdülenmemiş olması ve eylemin en az bir öteki kişiye fayda sağlamış olması şeklinde örnek gösterilebilir.

Aşağıda ayrı bir başlık olarak tekrar değinilecek olan Freud'un psikanalitik bakışında özgecilik kavramının haz ilkesi çevresinde yorumlandığı görülür. İnsanlar yaşamlarında kendilerine zevk verecek şeyleri arzulamaya, kendilerinde stres yaratacak şeylerden ise kaçınmaya motivedir. Freudyen bakış açısına göre özgecilik bir savunma mekanizmasından ibarettir. Bundan dolayı kimi zaman tehditkar dürtüleri dindirebilmek için karşıt tepki oluşturma savunmasının özgeci davranışlara yol açabileceğini düşünür (Mlcak ve Zaskodna, 2008). Haz ilkesi, özgecilik üzerine tartışmalarda yalnızca psikanalitik bakışı değil, aynı zamanda davranışçıların konuya bakış açısını da etkilemiştir. Davranışçılar, özgeciliğin bir ikincil pekiştireç olduğunu ve sonrasında ödüllendirme sonucu öğrenilmiş davranışlar olduklarını ileri sürer. Tersine şekilde pekiştirilmediğindeyse bu davranışlar, diğer her davranışlar gibi zayıflama eğilimi gösterebilir (Mlcak ve Zaskodna, 2008).

Özgeciliğin ele alınış şekli her ne kadar felsefeden psikolojiye doğru yönelmiş olsa da. Her iki alan için de davranışların sonuçlarının değil, hangi niyetle yapıldıklarının bilinmesi de önem taşır. Bu pencereden bakıldığında sadece sonuçların değil, sebeplerin de incelenmesi gerektiği yaklaşımı yeni soru işaretlerini yanında getirir, çünkü alanyazında hangi davranışın hangi niyeti taşıdığına dair gözlem yapılması mümkün olmadığı için günlük yaşam özgeciliğine dair örnekler sunmak kolay değildir. Ancak yine de bu durumun, özgeciliğin yokluğuna dair bir kanıt oluşturmayacağı da öne sürülmektedir. Bir davranışın bencilce niyet taşısa da, nihayetinde başkalarının çıkarlarına hizmet etmesi dahilinde özgeci davranış olarak kabul edilebildiği görüşü de varlığını sürdürmektedir

Toplumsal düzen içerisinde özgeciliğin nasıl varlığını sürdürdüğü ise tartışmanın diğer bir penceresini oluşturur. Bir başka bakışa göre özgeciliğin, yalnızca niyetler ve

sonuçlar üzerinden değil, toplumsal düzeni sağlayan, tekrarlayan norm ve alışkanlıklarımız üzerinden de okunması gerekir (Aydın, 2009). “Özgeci Davranış Pratiği” olarak tanımlanan bu perspektife göre insanları özgeciliğe yönlendiren davranışlar toplum içinde kabul görürse zaman içinde bir toplumsal alışkanlığa dönüşebilir. Bundan dolayı bireyler için özgeciliği temsil edecek her davranış geliştirilebilir ve sürdürülebilir bir yapıdadır.

2.1.2. Özgecilik Kavramı zerine Kuramsal Tartışmalar

Özgeciliğin birden fazla tanımlanış şeklinin olmasının sebeplerinden birisi de gerçek özgeciliğin var olup olmadığına dair günümüze kadar yaklaşmış olan tartışmalardır. İnsan davranışlarının hangi motivasyonlara dayandığı meselesi araştırmaya her zaman açık bir konu olduğu için özgecilik kavramının tanımlanması kolay olmamıştır (Karadağ ve Mutaşlılar, 2009). İnsanoğlunun gözlemleyebildiği olgu insanların karşılık beklemeden bir başkasının refahı için hareket edebiliyor olmasıdır. Ancak bu hareketin neyden kaynaklanmış olabileceği kısmı gözlemlenebilir değildir. Bundan dolayı 20. Yüzyıl ağırlıklı olmak üzere uzun yıllar farklı görüşlerin ortaya konulduğu ve insanların hangi koşullarda özgeciliğe daha fazla meyilli olduklarına dair argümanlar ileri sürüldüğü görülmektedir.

Özgeciliğe dair araştırmalar, Darwin’in evrim teorisinden dolayı kendisine pek fazla yer bulamamış olsa da yirminci yüzyıldan itibaren üzerinde daha fazla durulan bir konu olmuştur. Özellikle 1960’lardan sonra doğa bilimlerinin konuya daha fazla dahil olduğu söylenebilir (Hoffman, 1981; Karadağ ve Mutaşlılar, 2009). Darwin’in teorisi ilk zamanlarında türün bencilliğine dayanan eylemlerin hayatta kalmak için daha fazla tercih edilir olduğunu savunur. Bu yüzden özgeciliğin bencil motivasyonlar üzerinden gerçekleştiği savı ön plana çıkmaktadır. İlerleyen yıllarda erken dönem psikanalitik kuramcılar da dahil olmak üzere kavrama dair psikoloji disiplini altında ortaya konulan ilk görüşlerin genellikle bu savın etkisi altında kaldığı görülmektedir (Batson, 2014; 1987). Ancak geçmiş çağlardan kalan insan fosillerinde yapılan çalışmalarda insanların tek olarak değil, gruplar halinde yaşıyor olduğunun fark edilmesi, teorinin üzerine yeni açıklamalar getirilmesine yol açmıştır. Grup seçilimi, akraba seçilimi ve karşılıklı özgecilik bu açıklamalardan bazılarıdır. (Hoffman, 1981).

Getirilmeye çalışılan yeni açıklamalardan biri olan grup seçilimi kavramına göre genlerin daha başarılı aktarılma ihtimalinden dolayı doğal seçim sürecinde grup yaşamının daha avantajlı olduğu düşünülür. Bu geleneksel görüş her ne kadar tartışma konusu olsa da (Williams, 1966) devamında ileri sürülecek olan akraba seçilimi kuramı, özgeciliğin evrimsel temelde açıklanmasına daha fazla olanak sağlamıştır (Hoffman, 1981). Bu kurama göre iki organizma arasındaki genetik ilişki, gruplar arası yardımlaşma ilişkisinin en önemli belirleyicilerinden birisidir. Canlılar arasındaki genetik ilişki, özgeci eylemlerin gerçekleşmesi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Yani insanlar kendi türlerinin tanımadıkları üyelerine kıyasla kendi akrabalarına daha fazla yardım etmeye meyillidirler (Hamilton, 1964; Trivers, 1971). Trivers (1971) ise bu kuramı bir adım daha ileri taşıyarak, özgeciliğin yalnızca akraba üyeleri arasında değil, grup içindeki tüm üyeler arasında var olduğunu, çünkü bunun uzun vadede grubun hayatta kalması için fayda sağlayacağını ileri sürer. Buna göre insanlar ilerleyen bir zamanda yardım ettiği kişinin de kendisine yardım edecek olacağı varsayımından yola çıkarak özgeci eylemlerde bulunabilir. Karşılıklı özgecilik olarak adlandırılan bu kuram matematiksel anlamda grupların, dışarıdaki tehlikelere karşı mümkün olduğunca çok sayıda olmayı hedefleyerek hayatta kalmayı amaçlayacağını savunur. Özgeci eylemler bundan dolayı türlerin hayatta kalması için gerekli hale gelir (Trivers, 1971; Boorman ve Levitt, 2012).

Alanyazında özgeciliğe dair belirli konularda farklı fikirlerden yola çıkılarak oluşturulmuş tasarımların varlığı görülmektedir. (Feigin, Owens ve Goodyear-Smith., 2014). Bu tasarımlar çoğu kez özgeciliğin arkasındaki niyetin ne olduğuna dair görüş ayrılıklarından gelir. Bu yüzden özgeci davranış motivasyonunun yönelimine dair yaygın olarak üç farklı görüşün hakim olduğu görülebilir. Kimi araştırmacılar özgeciliğin özünde bencillikle motive ediliyor olduğunu, amacının kişinin kendisine hizmet etmek olduğunu savunur (Cialdini ve ark., 1987; Hoffman, 1981). Buna karşı görüş özgeciliği tamamen bencilliğin zıttı olarak kabul eder (Dambrun ve Ricard, 2011). Üçüncü görüş ise hem özgeciliğin, hem de bencilliğin insanda aynı anda bulunabileceğini savunmaktadır (Batson, 2010). Karadağ ve Mutaftçılar (2009) ise özgeciliğin varlığını savunan araştırmacıların genelde iki ayrı gruba ayrıldığını ifade eder. İlk grup, özgeci eylemlerin dışardan gözlemlendiğinde ilgisiz davranışlar gibi göründüklerini savunur. Diğer grup ise kişide hem özgeciliğin hem de bencilliğin aynı

anda olabileceğini savunur. Bu görüşe göre kitleler özgeci ve bencil davranışları doğaçlama şekilde gerçekleştirmektedir.

Alanyazında gerçek özgecilik kavramını reddeden çalışmalar, bu savlarını genellikle insan doğasının merkezinde çıkarıcı karakter karakterin yer aldığını, bundan dolayı özgeci olarak görülen kişilerin bile altında bir kişisel çıkar olması gerektiği üzerine dayandırmaktadır (Schwartz, 1993). Bu görüşteki kişiler gerçek özgecilik adıyla verilen örnekleri de farkında olmayan çıkar mekanizmaları üzerinden açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Empati ve özgecilik üzerine bulunan olumlu yönde ilişki, gerçek özgeciliğin olamayacağını savunanlar için ideal bir görüştür. Çünkü empati duygusunun kişi üzerinde yarattığı stresi dindirebilmek için kişilerin karşılıksız yardım etmeyi tercih edebileceği de düşünülmektedir. Bu durum, yardım eden kişinin farkında olmadan kazanç elde ediyor olabileceğine dair tartışmaları daha ileriye taşımaktadır. (Schwartz, 1993). Stresin dindirilmesi motivasyonuna yönelik argüman karşıt görüşteki kuramcılar için ise doğru değildir. Empatinin ve başkası üzerinden edinilen stresin birbirlerinden bağımsız duygusal süreçler olduğunu ve ilişkilerinin olmadığı, Batson ve ark., (1989) tarafından karşıt görüş olarak savunulmaktadır

Eisenberg ve ark., (1999) özgeciliğin varlığını belirli kanıtlar öne sürerek açıklar. Bunların ilki sempati duygusunun kalıtsallığına ve emrimsel adaptasyona olan uyumuna dayanır. Sempatinin varlığı, özgeci davranışın ortaya çıkması için önemli görülür. Çünkü sempatinin, kişi ve çevre odaklı bir duygu olması ve başkalarının sıkıntılarına yönelik endişe duygusunu da kapsadığı için özgeci davranışı daha fazla motive etmesi beklenir (Batson, 1991; Eisenberg ve Fabes, 1990; Matthews ve ark., 1981). İkinci kanıt ise yapılan boylamsal çalışma sonucunda çocuk ve ergenlerin tutarlı bir şekilde prososyal davranışlar sergilemeye eğilimli olmalarına dayanmaktadır. Bu görüş, insanların tüm ödül ve cezalardan bağımsız olarak başkaları odaklı olmaya, başkalarına yardım etmeye meyilli olduklarını savunmaktadır (Carlo ve ark, 1991; Eisenberg ve ark., 1999).

Yukarıda belirtilen görüş ayrılıklarından birisi de özgeciliğin normatif mi yoksa otonom mu oluşuna dayanır (Rosenhan, 1970). Normatif özgecilik genellikle kişinin kendisine ait sebeplerden dolayı gerçekleşen ve ödül, ceza gibi dış faktörlerden etkilenebilen yardım etme eylemlerini kapsar. Normatif özgecilik, eylemi gerçekleştiren

kişi için düşük risk ve düşük bedel gerektirir. Buna karşın otonom özgecilik, tamamen başkasının faydasını amaçlayan, kişi için yüksek risk, yüksek bedel ve adanmışlık gerektiren eylemleri tanımlamak için kullanılır (Clary ve Miller, 1986).

Özgeciliğin insan gelişiminde nasıl yer bulduğuna dair dikkat çeken çalışmalardan birisi, Cialdini, Baumann ve Kenrick (1981) tarafından, kişinin yetişkinliğe ulaşana kadar özgeciliğin koşullu pekiştireç yoluyla içselleştirilmiş olduğunun öne sürölmüş olduğu çalışmadır. Çocuklar arasında özgecilik, cezalandırıcı işlevinden dolayı seyrek görülür. Ancak sosyalleşmenin getirdiğı dolaylı ödöllerle eşleştirildiğinde yardımsever davranışlar, kişinin kendini de tatmin ederek gerçekleştirdiğı bir statüye yükselmiş olur. Özgecilik bu sayede kişinin hem başkasının refahını düşündüğü, hem de öz saygısını pekiştirerek tatmin sağladığı çok yönlü bir mekanizmaya dönüşür (Aronfreed, 1970; Bar-Tal, Sharabany ve Raviv., 1982; Grusec, 1981).

Neden kendimizi ikinci plana alırcasına yardım ederiz sorusuna dair gözlemlenebilir bir kanıtın sunulamıyor oluşu, kimi araştırmacıları daha net sınırlar çizmeye yönlendirmiştir. Buna göre bir davranışın özgeci olabilmesi için yardım etme eyleminin yaratacağı bedelin, olası bir ödölden daha fazla olması gerekir. Bu sayede yardım eden kişinin kendi çıkarlarına hizmet etmediğı anlaşılabilir (Campbell, 1975; Krebs, 1970, 1982; Midlarsky, 1968). Mateer ve Willover (1994) için ise özgeciliğin temelini oluşturan üç öge bulunmaktadır. Bunlar özgeci bireyde fazlaca olması beklenen yardım etme güdüsü, yardım eden bireyde var olan koruma, kollama duyguları ve yardım etme eyleminin hiçbir ödöl ve karşılık beklenmeden yapılmasıdır. Benzer şekilde Midlarsky ve Kahana (1994) da yardım etmeye gönüllü olacağımız, değer verdiğimiz kişiler için güdülenmemizin önemine vurgu yapar.

Bireylerin benimsemiş oldukları norm ve prensiplerin de özgecilik gelişimi üzerinde etkili olduğu görülür. Yüksek seviyede sosyal sorumluluğun ise özgeci prososyal eylemlerle yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Muhakeme becerileri yüksek bireyler, sahip oldukları prensiplere daha katı bir şekilde uyma eğilimde olurlar ve bu yüzden daha fazla sorumluluk duygusu taşımaktadır. Aynı şekilde yardımsever olmayı prensip haline getiren insanların, başkalarının refahı için çalışmaya daha eğilimli oldukları görölmüşür (Batson ve ark., 1986; Carlo ve Randall, 2002; Candee ve Kohlberg, 1987; Schroeder ve ark., 1995; Schwartz ve Howard, 1984). Buradan yola çıkılarak öne

sürülen özgeci prososyal davranış kavramı, yardımseverliğe yönelik normlar ve sempati duygusunun da etkisiyle, başka kişilerin refahı için ortaya konulan davranışlar şeklinde tanımlanır (Damon, Lerner ve Eisenberg., 2006).

Schwartz (1977) ise özgeciliğin oluşumunu kendi oluşturmuş olduğu dört aşamalı özgecilik modeli üzerinden açıklamaya çalışır. Buna göre ilk aşamada kişi, karşısındakinin bir sıkıntı içerisinde olup olmadığını ve hangi yardım etme eyleminin uygun olduğunu belirlemeye çalışır. İkinci aşamada kişi, yardım etme eylemini sunabilmek için içsel normlarına veya başka bir şekilde sorumluluk duygularının uyanmasına ihtiyaç duyar. Üçüncü aşamada kişi bilişsel süreçlerinde kar/zarar hesaplaması yapar ve son olarak yardım etme veya etmeme eylemini gerçekleştirir. Schwartz'ın modeline göre özgeciliğin oluşumunda içsel normlar ve ahlaki sorumluluklar önemli rol oynamaktadır.

2.1.3. Özgeciliğe Dair Temel Görüşler

20. yüzyıldan itibaren sosyal bilimler ve doğa bilimlerinin özgecilik üzerine daha fazla eğilmesinin sonucu olarak ortaya çıkan bakış açılarının bazı temel görüşler etrafında toplandığı görülmektedir. Bu görüşler özgeciliğin hem psikolojik, sosyal ve biyolojik açıdan disiplinlerarası bir kavrama dönüşmesini sağlamıştır.

2.1.3.1. Psikanalitik Görüş

Özgecilik psikanalitik görüş içinde ilk kez Freud (1917) tarafından, egoizmin zıttı olarak kullanılmıştır. Sonraki yıllarda ise Anna Freud, kavramı psikanalitik alanyazında “özgeci vazgeçiş” yeniden tanımlayarak detaylandır. Ona göre özgecilik, kişinin gerçekleştirememiş olduğu gizli arzularını tatmin edebilmek için bir başkası aracılığına başvurduğu bir dizilimdir (Freud, 1989). Aynı zamanda bütün özgeciliğin temeli özgeci vazgeçişe dayanmakta olduğunu ileri sürer (Sandler ve Freud, 1985). Anna Freud'un özgeci vazgeçiş kavramı psikanaliz içerisinde genel kabul görmüş olduğu için genellikle özgecilik, psikanaliz üzerine çalışma yapanlar için bireyin çatışmaya karşı uzlaşısı yolu olarak görülmüştür. Simons (1987) ise özgeciliği, mazoşizmin bir alt kategorisi olduğunu ve normal mazoşizmi temsil ettiğini ileri sürer.

Özgeciliğin, savunma mekanizmalarıyla ilişkisine dair çalışmalar, bu davranışın sağlıklı şekilde adapte olmuş ve gelişmiş bir karşıt-tepki-oluşturma savunmasına örnek olduğunu savunmaktadır (Vaillant, 1995). Vaillant’a (1995) göre kimi insanların kendi arzularını doğrudan tatmin ederek zevk alması mümkün değildir. Bu yüzden kişi başkasına yardım ederek kendi arzularının yaratmış olduğu şiddetli kaygıyı dindirir. Yani özgecilik bir ikame zevk edinme durumudur. Özgeci bir insan, çevresine yardım ederken aynı zamanda kendi doyumunu da sağlamaktadır (Ersevrim, 1997). Erikson da (1994) sağlıklı adaptasyon konusunda Vaillant ile benzer şekilde düşünerek “üretkenlik” kavramını ortaya koyar. Yetişkinlik döneminde yer alan sağlıklı üretkenlik aşamasında insanlar kendi jenerasyonlarının gelişimine katkı sağlamaya ve yeni fikirleri üretmeye yönelir. Özellikle kimi yetişkin bireylerin bu aşamada çevrelerine yardımcı olmaya çok daha meyilli oldukları söylenebilir (Erikson ve Erikson, 1998).

2.1.3.2 Psödo Özgecilik

Özellikle ilk zamanlarda gelişim psikologlarının sıkça kullandığı Psödo (sahte)-özgecilik yaklaşımı, özgeciliğin aslen bencillikle güdülenmiş olduğunu ve eylemi gerçekleştiren kişinin asıl amacının kendi refahını artırmak olduğunu savunan araştırmacıların öne sürmüş olduğu bir kavramdır (Batson, 1987; Batson ve Coke, 1981; Valsaka ve Menon, 2019). Bu görüş, doğrudan Comte ile birlikte ortaya çıkan, gerçek özgeciliğin var olduğunu savunan anlayışına da aynı zamanda karşı gelmektedir (Karadağ ve Mutağçılar, 2009; Miller, Paul ve Paul., 1993). Benmerkezciliğin ön planda olduğu bireylerde bireyler kendi ihtiyaçlarını, çevresindekilerin ihtiyaçlarından daha önemli görür (Dambrun ve Ricard, 2011). Bu bireylerin özgeci eylemleri asla gerçekleştirmeyeceği elbette söylenemez, ancak birtakım sosyal konum arayışları, cezadan kaçarak ödüle ulaşmak gibi çoklu motivasyon kaynakları bencillikle güdülenmiş özgeciliğin, ya da yeniden tanımlanmış haliyle sahte özgeciliğin ortaya çıkmasını sağlayabilir (Smith ve ark., 2013, Valsala ve Menon, 2019).

2.1.3.3. Sosyal Öğrenme

İlk olarak Albert Bandura tarafından 1960’larda ortaya atılan sosyal öğrenme kuramı, çocukların ve yetişkinlerin hangi davranışı, hangi sıklıkta ve hangi zamanlarda uyguluyor olduğunun, o insanın sosyal öğrenme geçmişi tarafından belirlendiğini savunur (Rushton, 1982). Baldwin (2004) ise sosyal öğrenme kuramını, kişinin

etrafındakileri gözlemleyerek öğrendiği davranışlar olarak tanımlar. Burada gözlemlenen şey her zaman bir insan değil, kimi zaman medya ve televizyon içerikleri de olabilir. Bu kurama göre bir kişinin umursamazlığı, tutarlılığı, tutumluluğu, yardımseverliği ve hatta sahip olduğu ahlaki normları, onun geçmişte bu kavramları öğreniş şekliyle yakından ilişkilidir. Sosyal öğrenme kuramcıları için pekiştirme, model alma ve taklit gibi unsurlar da insanlarda ahlaki değer ve norm gelişiminin açıklanmasında kullanılmaktadır (Bandura, 1989). Bundan dolayı bu kuramcılar özgeciliğin gelişimi üzerinde davranışa bağlı öğrenme yöntemlerinin etkili olduğunu ve çocukluktan itibaren içsel bir pekiştireç işlevi görerek özgeci davranışların edinildiğini savunmaktadır (Aronfreed, 1970; Rushton, 1982).

Sosyal öğrenme kuramcıları davranışın çoğu zaman çevresel koşullara yönelik durumsal fonksiyonunu ön planda tutmaktadırlar (Sharabany ve Bar-Tal, 1982). Kuramın isminde geçen “sosyal”, bu çevresel koşulların sağlayacak insanların dahil olmasını belirtmek için kullanılır (Gewirtz, 1969). Bundan dolayı insanların özgeciliği öğrenebilmesi için öncelikle uygun çevresel koşulların sağlanması gerekir. Ancak evrimsel ve genetik etkiyi göz ardı etmesinden dolayı sosyal öğrenme kuramının, özgeciliğin nasıl edinildiği sorusunu tamamen cevaplayamadığını savunanlar da bulunmaktadır (Krebs, 1982).

2.1.3.4. Evre Kuramları

Evre kuramını benimseyen araştırmacılar insan gelişiminin, bilişsel gelişimi hedef alacak şekilde çeşitli ahlaki gelişim basamaklarından geçiyor olduğunu öne sürmektedir (Krebs ve Van Hesteren, 1994; Kohlberg, 1984). Bu kapsamda tanımlanan bilişsel gelişim kuramına göre insanların sosyal ve ahlaki konularda yapmış oldukları akıl yürütme becerileri, birbiri ardına gelen çeşitli basamaklara bağlıdır. Her bir basamak sonrasında bu akıl yürütme becerisinin daha iyi hale gelir. İnsanlarda ahlaki gelişim üzerine yapılan bağımsız çalışmalar da zihinsel ve duygusal süreçlerin birbirine paralel bir şekilde gelişim göstermekte olduğunu, bundan dolayı insanlarda ahlaki gelişimin seviyesinin eğitimle belirlenebileceğini göstermektedir (Karaday ve Aladağ, 2010). Kimi kuramcılar için gerçek özgeci eylemler, ancak gelişimin son basamağında ve artan olgunlukla ortaya çıkabilir (Bar-Tal, Sharabany ve Raviv., 1982).

Ahlaki gelişimin evreler üzerinden yapılan açıklamaların başında Kohlberg (1969) ve Piaget'in (1997) çalışmaları gelir. Çocuğun zihinsel, bilişsel ve ahlaki gelişiminin paralel ilerlediğini savunan Piaget'e göre çocuğun fiziksel gelişimi, sosyal dünyayı anlayış şekli üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bundan dolayı çocuğun ahlaki kuralları içselleştirme şekli, zihinsel gelişimi için de uygun ilerliyor olmalıdır (Koç ve ark., 2001). Yine benzer şekilde ahlaki gelişim ile bilişsel gelişimin dönemsel anlamda birlikte ilerlediğini savunan Kohlberg için ise evrensel ilkeler insanlar için bir keşif sürecidir (Karaday ve Aladağ, 2010). Buna göre çocukların ahlaki gelişimi yetişkinlerden farklıdır ve yetişkinliğe kadar bir dizi evreden geçmesi gerekir. Bu gelişim evrelerini henüz aşmamış çocukların özgeci davranışlarda bulunmasını beklememek gerekir, çünkü çocuğun ahlaki yönelimi genellikle ödüle ulaşması ve cezadan kaçınmasını gerektirecek taleplerin etkisi altındadır. Ancak her aşılacak her bir evre sonrasında çocuğun yardım etme davranışını artıracak koşullar sağlanmış olur (Derlega ve Grzelak, 2013).

Bar-Tal, Sharabany ve Raviv (1982) tarafından yapılan çalışma da çocuklarda yardım etme davranışının aşamalar üzerinden gelişim gösterdiğini vurgulamaktadır. Çocuklar erken yaşlardan itibaren yardım etmeyi öğrenir, ancak yardım etmelerindeki motivasyonun ne olduğu zaman içerisinde değişmektedir. Bu yüzden özgeciliğin insanlarda gelişimsel bir başarı olarak kabul edilir (Bar-Tal, Raviv ve Leiser., 1980). Kendilerinden önce gelenler tarafından yapılan çalışmaları da göz önünde bulundurarak, Bar-Tal, Raviv ve Leiser (1980) yardım etme davranışı için gerekli olan altı gelişimsel basamağını sıralar. Bu sıralamaya göre yardım etmek, çocuklar için genellikle otoriteye ve topluma uyum sağlama isteği olarak ortaya çıkarken, bilişsel gelişimimiz zaman içerisinde özgeciliğe ulaşacak kararlar vermemizi de sağlamaktadır.

2.1.3.5 Maliyet-Ödül Modeli

Maliyet-Ödül kuramının ortaya çıkışı, başlangıçta Piliavin, Rodin ve Piliavin., (1969) tarafından geliştirilen modelin iki temel argümanı üzerinden ortaya çıkmaktadır. Modele göre öncelikle ortada yardım gerektiren bir durum olduğunu gözlemleriz, sonrasında bu durumun ortaya çıkardığı uyarılma haliyle mücadele eder ve sönmümlendirmek için en hızlı yöntemi analiz ederiz, devamında ise bilişsel sürecin tamamlanmasıyla birlikte yardım etme veya etmemeye yönelik, uyarılmayı azaltacak

eylemi gerçekleştiririz (Piliavin, Rodin ve Piliavin., 1969). Hoffman (1981; 1981) yapmış olduğu çalışmalarda benzer şekilde bir başkasının yaşadığı sıkıntıya tanık olmanın, kişide empati duygusunu ve beraberinde gelen sıkıntıyı tetiklediğini öne sürer. Tanık olan kişinin yaşamaya başladığı sıkıntı yardım etmeye dair kararını etkiler (Weiner, 1980). Model, kriz anlarında ortaya çıkan duygusal uyarılmaya değil, aynı zamanda kişinin maliyet ve ödüle dair bilişsel hesaplamasına da vurgu yapmaktadır (Piliavin, Dovidio ve Gaertner., 1982).

Maliyet-ödül modeli, özgecilik üzerine daha ekonomik perspektiften bakmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Buna göre insanlar temelde elde edecekleri ödülü maksimize etmeye ve karşılığında ödeyecekleri maliyeti de minimuma indirmeye motive haldedir (Piliavin, Dovidio ve Gaertner., 1981). Bu model aynı zamanda insanların kendilerine odaklı, bencillikle hareket ettiği ve kısmen de olsa rasyonel hareket edebildikleri varsayımı üzerine kurulduğunu da işaret eder. Kişi olası bir ihtiyaç anını gözlemlediği zaman öncelikle mevcut koşullar altında alacağı ödül ve ödeyeceği maliyetin ne olacağını hesaplamaya başlar. Burada ödül ve maliyet analizi hem yardım etme, hem de yardım etmeme üzerine kuruludur. Maliyetler üzerine düşünülecek olursa örneğin yardım ettiği takdirde kişi işlerinden alıkonulabilir veya kendini tehlikede bulabilir. Yardım etmeme halinde ise toplum tarafından küçük düşürülebilir veya suçlu ilan edilebilir. Kişi, bilişsel düzeyde yaptığı bu analiz sonunda eyleme geçip geçmeyeceğine karar verir. Dovidio ve ark. (1991) tarafından, maliyet-ödül üzerine yapmış olduğu çalışma da olası maliyetler üzerinde yapılan değişimin, insanların olaya müdahale etme kararı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Otten, Penner ve Waug (1988) tarafından yapılan çalışma, yardım öncesi yapılan analiz sırasında kişilerin ödüllere ve maliyetlere vermiş olduğu pozitif ve negatif değerlerin de önemli olduğunu vurgular. Yardıma ihtiyacı olan kişiyle olan bir ilişkimizin olup olmadığı, gözlemleyen kişinin karakteristik özellikleri de alınan kararı etkileyen faktörler arasındadır. Örneğin yardıma ihtiyacı olan kişinin, içinde olduğu durumu hak ettiği düşünülüyorsa, o halde yardım etmemenin getirebileceği maliyetin de düşük olması beklenir. Bu da kişinin yardım etmeme ihtimalini artırır. Bir başka çalışmanın sonuçları ise yardıma ihtiyaç duyan kişiye dair olumlu ya da olumsuz görüşlerimizin, alınacak karar üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Williamson ve Clark, 1992). Aynı zamanda özgeci eğilime sahip kişilerin, maliyet analizlerini diğer

insanlara göre daha düşük değerlendirdiği ve bundan dolayı yardım etmeye daha gönüllü olduklarına dair çalışmalar bulunmaktadır (Colby ve Damon, 2010; Oliner ve Oliner, 1992).

2.1.3.6. Empati-Özgecilik Hipotezi

Gerçek özgeciliğin varlığını kabul eden kuramcılar, özgeci eylemlerin motivasyonel kaynağının ne olabileceğine dair en yaygın görüş olarak kişilerin başkalarına dönük duygusal tepkimelerini ön planda tutmaktadır (Batson, Lishner ve Stocks., 2015). İlk kez sosyal psikolojide kullanılmaya başlanan empati veya empatik endişe ise kişinin, bir başkasının acısına verdiği duygusal tepki vurgulanmak için kullanılır (Batson, Lishner ve Stocks., 2015). Empatik endişe üzerine kurulan argümanlar, bencilliğin aksi şekilde bu duyguların özgeci motivasyonu ortaya çıkardığını düşünmektedir (Bierhoff ve Rohmann, 2004).

Yardım etmenin bencilliğe dayandığını ifade eden fikirlere zıt olarak, Batson ve ark. (1991) ilk kez empati-özgecilik hipotezini öne sürer. Her ne kadar bencilliğe dayalı özgeci davranışları reddetmeseler de gerçek özgeciliğin var olduğunu savunurlar. Hipoteze göre ihtiyaç halindeki birisine tanık olmak kişide üzüntü, endişe, empatik endişe gibi çeşitli duyguların uyanmasına sebep olur. Üzüntü ve sıkıntı gibi duygular sonucu gerçekleşen yardım eylemi bencilliğe dayalı olsa da, empatiye dayalı yardım etme eylemi tamamen özgeci motivasyonla gerçekleşmektedir. ihtiyaç halindeki kişiye yönelik bağlılık duygusunun, göz alanyazındaki pek çok çalışma da empatik duygularla oluşan yardımseverliğin tamamen özgeci motivasyona dayandığını savunur (Aronfreed, 1970; Batson, 2014; 1987; Batson, Darley ve Coke., 1978; Hoffman, 1975).

Batson ilerleyen yıllarda empati-özgecilik hipotezini destekleyen çalışmalarına göre yüksek seviyede empatik endişe taşıyan katılımcıların, yardım etmekten kolaylıkla kaçabilecekleri durumlarda bile diğerlerine göre çok daha yardımseverlik göstermektedir (Batson, 2014; 2003). Başka bir çalışmasında ise bağlanmanın, empatik uyarılma üzerindeki etkisini göstermektedir. Buna göre ihtiyaç halindeki kişiye karşı duygusal bağlılığın varlığı, kişilerde oluşan empatik uyarılmanın şiddetini de artırmaktadır (Batson, 1987). Hipotezle ilgili tartışmalara yönelik bencilik bakış açısına daha yakın olan Smith, Kaeting ve Stotland (1989) tarafından yapılan çalışma, yardım etmelerinin sonuçlarının bildikleri zaman katılımcıların daha fazla yardım ettiğini,

sonuçları bilmedikleri zaman ise daha az yardım etmeye meyilli olduklarını gösterir. Ancak yardım etmenin sonuçlarını öğrenmeye yönelik devamında gelen çalışmalar, empati-özgecilik hipotezini destekleyen niteliktedir (Batson ve ark., 1991). Tartışmalı olan bir başka görüşe göre ise empatik insanlar başkalarına yardım etmeye yönelik daha fazla motivasyona sahiptir. Ancak bunun sebebi, empatinin getirdiği üzüntü duygusunu hafifletmeye yönelik bencil ihtiyaçtır (Cialdini ve ark., 1987).

2.1.4. Özgecilik Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Savunma Biçimleri

Özgeciliğin yaş ile ilişkisini ele alan çalışmalar incelendiğinde olumlu yönde pozitif ilişkiye dair sonuçların elde edildiği görülmektedir. Berndt (1985) tarafından yapılan çalışma, akranlar arasında yardımlaşma görevi yaş ilerledikçe artmakta olduğunu gösterir. Çin’de, ergenlerle yapılan bir başka çalışma da yaş değişkeninin özgeci davranışlar üzerinde olumlu yönde etkisi olduğunu göstermektedir. (Chou, 1998). Benzer şekilde Midlarsky ve Hannah (1985) tarafından, çocuk ve ergenler arasında yapılan çalışma da ilerleyen yaş ile özgeci davranışlar arasında olumlu yönde ilişkiye işaret eder. Ulusal literatür incelendiğinde yaş ve özgeciliğin olumlu yönde ilişkiye sahip olduğuna dair çalışmaların varlığı görülmektedir (Baloğlu, 2021; Kumru, Carlo ve Edwards., 2004; Mutağçılar, 2008; Yöntem, 2013).

Akbıyık (2022) tarafından evli bireylerde özgecilik ve empatik eğilim ilişkisine dair yapılan çalışmaya 18 yaş üzerindeki 439 evli birey katılım sağlamıştır. Katılımcı yaş gruplarının 18-35 ve 36-60 olarak iki gruba ayrıldığı çalışma sonucunda 18-35 yaş grubundaki katılımcıların fiziksel güce dayalı yardımı daha fazla yapmakta olduğu bulunmuştur.

Belirli meslek gruplarıyla yapılan çalışmalarda özgeciliğin ilerleyen yaş ile olumlu yönde artmakta olduğu söylenebilir. Akdoğan’ın (2022) Karaman il sınırı içindeki 3115 öğretmen ile yapmış olduğu çalışmaya göre 51 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin ortalama özgecilik puanı, 20-30 yaş grubundaki öğretmenlere göre daha fazla bulunmuştur. Yine 51 yaş ve üzeri gruptaki öğretmenlerin güncel durumlarda yardımseverlik alt boyutunda, 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlere göre daha yüksek puan almış oldukları görülür. Benzer sonuç Onatı’nın (2008) çalışmasında da görülmüş,

46 yaş ve üzeri gruptaki öğretmenlerin, daha alt yaş gruplarına göre acil durumlarda ve güncel durumlarda yardımseverlik puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet değişkeninin özgecilik üzerindeki etkisini ele alan çalışmalar, literatürde konuya dair ortak bir yargının var olmadığını gösterir. Akdoğan'ın (2022) öğretmenlerle yapmış olduğu çalışmada kadın öğretmenlerin hem özgecilik toplam puanı, hem de alt boyut puanında erkek öğretmenlerden daha fazla özgeciliğe sahip oldukları sonucuna ulaşır. Öğretmen adaylarıyla yapılan başka bir çalışmada Balıkesir nüfusu üzerinden 3. ve 4. sınıftaki 542 öğretmen adayı örnekleme alınmıştır (Aydemir, 2021). Buna göre kadınların özgecilik puanlarının, erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Alt boyutlardan gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardımda kadınların, erkeklerden daha fazla puana sahip olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar da kadınların anlamlı şekilde yardım etmeye daha fazla meyilli oldukları sonucunu destekler (Acar ve Apak, 2017; Duman, 2021)

Literatürde aynı zamanda cinsiyetin, özgecilik üzerinde herhangi bir ilişkisi olmadığı sonucunu işaret eden çalışmalar da bulunduğu görülmektedir (Az, 2020; Baloğlu, 2021; Bekil, 2019; Kasapoğlu, 2013; Yıldırım ve Topçuoğlu, 2016). Yöntem (2013), 20-52 yaş aralığındaki, farklı meslek gruplarından 220 katılımcı ile sürdürmüş olduğu çalışmasında cinsiyet ile özgecilik toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşır. Öğretmenlerde özgecilik davranışını ele alan başka bir çalışmada da özgeciliğin, cinsiyet değişkeniyle anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı görülmektedir (Onatır, 2008). Uslu'nun (2019) hastanede görev alan 400 sağlık çalışanıyla yapmış olduğu çalışma sonucunda da özgecilik puanlarının, cinsiyetlere göre anlamlı bir dağılıma uğramadığı sonucuna ulaşılır. Bununla birlikte kimi araştırmalarda erkeklerde özgeciliğin daha yüksek olduğuna dair bulgular da paylaşılmıştır (Akdoğan, 2021; Cebeci, 2022). Bundan dolayı ulusal literatürde ortak kanının var olmadığı görülmektedir.

Özgeciliğin eğitim düzeyi ile ilişkisini inceleyen güncel çalışmalar arasında olan Koca'ya (2023) göre ortaöğretim, lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinin hiçbirinde özgeciliğe dair anlamlı değişim olmadığı görülür. Benzer sonuçlar Karagöz (2022) ve

Çekici (2022) tarafından da ulaşılmıştır. Çapçı (2021) tarafından, genç yetişkinlerle yapılan bir çalışmada ön lisans eğitim düzeyindeki katılımcıların, lise düzeyindeki katılımcılara göre özgecilik alt boyutlarından daha yüksek puan aldıkları savunulmaktadır. Uluslararası literatürde de yüksek eğitim düzeyinin, yüksek özgecilekle pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna varan çalışmalar bulunmaktadır (Bekkers; 2006, 2007; Brown, 2005; Rooney ve ark., 2005).

Yardım etme davranışının savunma stillerine göre bir değişime uğrayıp uğramadığına dair literatürde son derece sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bunun önemli sebeplerinden birisi olarak sahte özgecilik kavramının savunma stilleri arasında da kullanılıyor olması gösterilebilir. Evrim kuramcılarının özgeciliğe bakış açısına dair temel fikirleri sürdüren sahte özgecilik kuramcılarının köre kişi her ne kadar görünürde başkasının refahı için eylemde bulunuyor olsa da kendi egoistik niyetlerini sürdürür. Bu kimi zaman endişe uyandıran içsel uyarılmayı dindirmek, kimi zaman da farklı içsel ödüller kazanmaya yöneliktir (Batson, 1987; Batson ve Coke, 1981). Anna Freud (2004) ise bu içsel sürecin, kişinin ebeveynleriyle ilişkisiyle bağlantılı olduğunu ve aynı zamanda bir savunma örüntüsü oluşturduğunu ileri sürer. Buna göre kişi gizil dürtü ve arzularına dair yaşadığı yoğun kaygıdan kurtulabilmek için tatmini bir öteki üzerinden sağlar. Günümüzde savunmaların değerlendirilmesi için en yaygın kullanılan ölçeklerden biri olan Savunma Biçimleri Testi'nde de sahte özgecilik savunması, nevrotik savunmalar alt boyutunda yer alır (Bond ve ark., 1983).

2.2. SAVUNMA BİÇİMLERİ

Bireyler için sağlıklı olma hali kavramını düşünürken genellikle fiziksel sağlık ve psikolojik sağlık kavramlarında bir ayrım yapıldığını görürüz. Fiziksel sağlık aynı zamanda sınırların daha net olduğu bir alandır. Hastalık halindeyken fizyolojik tepkiler üzerinden gözlemlenebilir bir tanı ve tedavi programı oluşturulur. Tepkiler azaldığında ise vücudun tedaviye cevap verdiği anlaşılır. Ancak psikolojik sağlık ele alındığında sağlıklı olanın ve sağlıklı olmayanın ne olduğu da muğlak bir alanda yer aldığı görülebilir. Kişi belirli dönemlerde ya da belirli anlarda farklı eylemlerde ya da düşüncelere yönelebilir. Kimi zaman olağan kabul edilebilen bu eylemler, kimi zaman ise kişinin çevresindekiler için anlamsız ve zarar verici de olabilir. Toplum içinde

hastalık olarak etiketlendirilebilen bu davranışlar, kişilerin farkında olmadan kullandıkları savunma biçimlerinden biri de olabilir. Aşağıda savunma biçimlerinin tanımı ve kavramsal gelişimiyle birlikte güncel savunmalara dair literatür yer almaktadır.

2.2.1. Savunma Biçimlerinin Tanımı ve Kuramsal Gelişimi

Freud'un psikanalitik kuramının en önemli katkılarından birisi, tümevarımdan yola çıkarak savunma mekanizmalarını ve kişinin acı verici deneyimlerinden korunmak için kullanış şekillerini keşfetmesiydi (Vaillant, 2020). Savunma biçimleri ilk kez Freud tarafından kullanılan, devamında Anna Freud tarafından detaylandırılan, belirli duygusal, düşünsel ve davranışsal eylemlere verilen isimdir. Freud'un tanımına göre bu eylemler kişiyi, anksiyete uyandırabilecek iç ve dış tehditlerden koruma niteliğine sahip bilinçdışı süreçlerdir (Cramer, 2000). Pek çok konuda olduğu gibi Freud'un da savunmalarla ilgili fikirleri zaman içerisinde değişiklik gösterdiği görülmüştür, ancak yapmış olduğu katkı yalnızca savunma kavramını ortaya koyması ve tanımlaması olarak sınırlandırılmaz. Tek başına psikolojik bir sorun olarak görülen bu davranışların kökeninde istemsizce kişinin iyi olma halini koruma gayreti olduğunu farketmiştir. Bu durum aynı zamanda zamanın ruhunu da etkileyecek bir başkış açısıdır. Savunma mekanizmaları çoğu zaman kişinin etkisi altında olduğu dürtü ve duygulara müdahale eder. Kişinin mümkün olabildiğince fonksiyonel kalmasını sağlayacak asgari psikolojik dengede tutmaya çalışır. Hangi mekanizmanın kullanılacağı ise kişinin iradesinden bağımsız durumdadır. (Cramer, 2000; Vaillant, 2020)

Freud'un savunmalara dair fikirlerinin, kendisinden önce gelen kuramcılarının fikirleri üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Wilhelm Wundt (1896) ve William James (1890) tarafından öne sürülen, psikolojinin yalnızca insan bilişi üzerinden ele alınması gerektiği fikri Freud tarafından revizyona uğrar. Ona göre duygular yalnızca düşüncelerden arınmakla kalmaz, aynı zamanda başka fikirlerle de bağlantılı halde olabilir. Freud'a göre bu iki durum duygusal yalıtım ve yer değiştirme savunmalarını işaret eder (Vaillant, 2020).

Acı verecek düşüncelerden uzaklaşmak ve içgüdüsel dürtülerden savuşturmak için savunmaların kullanıldığı fikri, Freud'dan sonra kızı Anna Freud (2004) tarafından daha

geniş kapsamlı tanımlanmaya başlamıştır. Bu aşamada savunmaların aynı zamanda egoyu içsel ve dışsal tehditlerden koruyor olduğu argümanının ön planda olduğu söylenebilir. Freud bu dönemde babasının temellendirdiği savunma kuramlarından yola çıkarak 10 adet savunma mekanizmasının varlığını vurgulamıştır. Ancak günümüze kadar olan süreçte bilinen savunmaların sayısının bundan daha fazla olduğu kabul edilmektedir. (Bailey ve Pico, 2022; Perry, 1990). Bilinen savunma mekanizmaları arasında en sık kabul edilen kategorizasyon, savunmaların ilkel ve yüksek düzey olarak iki temel gruba ayrıldıkları argümanı üzerine dayanır.

Vaillant (2020) a göre savunmalar, kişilerin günlük yaşam içinde kullandığı, nispeten istemsiz duygu, düşünce veya davranış kalıplarıdır. Aynı zamanda Vaillant, savunma mekanizmalarının görevine işaret ederek iç ve dış gerçeklik arasındaki ani değişikliğin yarattığı çatışmanın dindirilmesinde rol oynadıklarını vurgular. Başka bir deyişle, ani değişikliğe karşı tampon görevi görmektedirler. Bu ani değişikliklerin yarattığı çatışmalara çeşitli mekanizmalarla müdahale edilmediği takdirde kişi yoğun anksiyete ve depresyonla karşı karşıya kalabilir. Olası bir çatışmaya müdahale sürecinde kimi savunmalar dışarıdan patolojik gibi görünmelerinden dolayı daha belirginken, kimileri ise pek çok kişi tarafından yapılan ve sıradan görülen davranışlara da bürünebilir. Örneğin Freud'a (1960) göre diğerlerinden daha olgun bir savunma olan mizah ve pratik şakalar genellikle yer değiştirme savunmasıyla bağlantılı haldedir. Rahatsız duyguları katlanılabilir hale getirmek için mizah işlevsel ve olgun bir savunma olarak yer alır.

Savunmaların bir başka işlevleri üzerine değinilirken, kişinin çevresindeki insanlarla çözemediği çatışmaların hafifletilmesinde de vurgulanması gerekir (Vaillant, 2020). Kişinin çok sevdiği birini kaybetmesi, sevdiği biri tarafından terk edilmesi gibi spesifik durumlar pek çok kez istemsizce savunmaların aktif kullanımına yol açabilir. Burada asıl amaç duyguların dayanılmayacak noktaya gelmesini engellemektir. Ölüm bu konuda verilebilecek en değerli örneklerden birisidir. Ölen kişinin bedeni ölmüş olsa da yakınlarının zihinlerindeki içsel temsilleri uzun yıllar varlığını sürdürebilir. Kimi savunmalar insanların kaybetmiş olduğu sevdiklerinden kalan, en derindeki içsel temsillerin dengeleyicisi olarak işlev görür. (Vaillant, 2020).

Savunma mekanizmalarının varlığını destekleyen çalışmalar olduğu kadar, zayıf bulgular elde eden araştırmalar da bulunmaktadır (Sommerfield ve McCrae, 2000).

Alanyazında savunmalara yönelik ampirik çalışmalar 1930’lu yıllardan itibaren kendisini göstermeye başlamış, en yaygın olanlardan yansıtma ve bastırma savunmaları üzerinde durulmuştur (Cramer, 2000). Ancak savunmaların varlığına işaret eden çalışmalara karşılık olarak 1960’lı yıllardan itibaren alayazında bu kavrama yeni eleştiriler getiren araştırmalar da yer almaya başlamıştır. Holmes (1972, 1989) yapmış olduğu çalışmada, daha önce kişi hafızasında oluşan ve bastırma savunması olarak tanımlanan örneklerin aslına dikkat süreçlerindeki değişimlerle daha güçlü ilişkiye sahip olduğunu gösterir. 1970’lere gelindiğinde ise yapılan eleştirilerden dolayı bastırma savunmaları artık deneysel çalışmalarda nadiren yer almaya başlar (Holmes ve McCaul, 1989; Paulhus, Fridhandler ve Hayes., 1997). Karşıt görüşlerin varlığına rağmen gene de alanda çalışanlar, ego savunmaları konsepti üzerinde durmaya devam etmiş ve günümüzde savunma mekanizmalarını değerlendiren materyaller geliştirmişlerdir (Cramer, 1998). Alan yazında günümüze yakın kimi çalışmalar ise davranışa dayalı savunmaları diğer savunmalardan ayırarak, ilk kez “savunma biçimi” olarak adlandırılması gerektiğini ileri sürer (Bond, 2004; Thygesen ve ark., 2008).

2.2.2. Savunma Biçimlerinin Değerlendirilmesi

Savunmaların sayısına dair çalışmalar arttıkça, aynı şekilde ölçümlerine yönelik ihtiyaç da artmıştır. İlk zamanlarında tematik algı testi ve Rorschach testi ile ilerleyen değerlendirme süreci, günümüzde psikometrik testlerin geliştirilmesine kadar geniş bir yelpazeye yayılmıştır (Meyer ve ark., 2011; Young, 2022). Bunların arasında Perry’nin (1990) yaygın olarak kullanılmış olan “Savunma Mekanizmaları Envanteri” toplamda 30 savunmayı kapsayan, transkript puanlamaya dayalıdır.

Savunmaların değerlendirilmesi adına geliştirilen psikometrik testlerin arasında Bond ve ark. (1983) tarafından geliştirilen Savunma Biçimleri testi, öz değerlendirmeye dayanan ve kağıt üzerinde yapılan bir testtir. Ölçeğin ilk formu toplamda 88 madde ve 26 savunma mekanizmasını kapsıyor olmasına rağmen ilerleyen yıllarda yapılan revize çalışmasıyla (Andrews, Pollock ve Stewart., 1989) 72 maddeye indirilerek değerlendirilmiş ve sayı yirmiye düşürülmüştür. Başlangıçta dört faktör olarak tasarlanan ölçek, sonrasında test, immatür, nevrotik ve olgun olarak üç maddeye çevrilmiştir. Ölçeğin bugünkü hali ise yine Andrews, Singh ve Bond (1993) tarafından revize edilmiş ve madde sayısı kırka düşürülerek güncel formunu almıştır. Türkçeye

uyarlaması Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) tarafından incelenen ve günümüzde ulusal literatürde kullanılmaya devam eden ölçek (Altınok, 2021; Atasoy, 2022; Eğridere, 2022; Kızıldoğan, 2021; Tuncer, 2021; Uluyürek, 2022) aynı zamanda mevcut araştırma için de kullanılmıştır.

2.2.3 Savunma Biçimleri Alt Boyutları

2.2.3.1 İmmatür (Olgun Olmayan) Savunma Biçimleri

Bazı savunmaların gelişimsel perspektif içinde daha olgun, bazı savunmaların ise daha ilkel boyutta olduğu, savunmalar üzerine yapılan araştırmaların ortak görüşünü oluşturmaktadır (Cramer, 2006; Laughlin, 1979; Vaillant, Bond ve Vaillant., 1986). Buna göre “ilkel” olarak tanımlanan bazı savunmalar, kişinin kendilik dünyasını ilgilendiren savunmalardır. McWilliams’a (2014) göre olgunlaşmamış, ya da birincil savunma olarak tanımlanan bu grup, kişinin duygusal süreçleriyle iç içe geçerek birbirinden bağımsız şekilde işlev gösterirler. Benzer şekilde Kernberg de (1976) ele aldığı savunmaların olgunlaşmamışlığına yapmış olduğu vurgudan dolayı kendisinden etkilenen araştırmacılar bu grubun diğer üyelerini belirlemeye başlamıştır. Günümüzde olgun olmayan olarak kabul edilen savunmalar aşağıda yer almaktadır:

Yansıtma: Kişinin kendilik algısına yönelik fikirleri kimi zaman onu bilişsel hatalar yapmaya ve kendine ait olanı çevresine atfetmeye yönlendirebilir. Ancak Freud’a (1915) göre bir insanın başkalarında gördüğü tehdit edici özellikler, kendisinde var olan şeyleri görmesini engelliyorsa, bu durumda yansıtma savunmasının devreye girdiği söylenebilir. Psikanalizdeki en temel anlamıyla yansıtma, kişinin kendine ait kişisel özelliklerini başkalarında görmesidir. Bu durumu diğerlerinden ayıran faktör ise başkalarında görülen o özelliğin aslında o kişilerde olmamasıdır (Baumeister, Dale ve Sommer., 1998). Yansıtmanın işleyiş niteliği iki şekilde kendini gösterir. Birincisinde kişi, kendisinden kaynaklı olayların sebeplerini kendisinde değil, başkasında arar. İkincisi ise kendisiyle ilişkili olan, suçluluğa sürükleyecek bu duyguları başkasına atfederek dindirir (Gençtan, 2006).

Freud’dan sonraki dönemde yansıtma savunması üzerine yapılan çalışmalar, yansıtmalı özdeşim olarak daha kapsamlı bir savunma formunun geliştirilmesine kapı aralamıştır (Klein, 1946). Klein’in görüşüne göre sınır durum hastalarının tamamında

yansıtmalı özdeşim savunması etkin halde bulunmaktadır. Basit bir şekilde bu savunmaya sahip kişiler sadece kabul etmediği dürtüleri yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda yansıttığı kişinin de bu düşüncelere sahipmiş gibi davranmasına yol açar. Kernberg (1995) ise kendi döneminde yaptığı çalışmalarda bu savunmanın ilkel formdan, daha gelişmiş forma uzanan bir süreklilik hattına sahip olduğunu ileri sürer.

Pasif Saldırganlık: İlk olarak ikinci dünya savaşından sonra askerlerin vermiş olduğu tepkiler üzerine kullanılmaya başlanan (McCann, 1988) bu kavram genellikle stres ve çatışma hallerindeyken kişinin dolaylı şekilde çevresine agresyon yöneltmesi olarak tanımlanır (Kline, 1993). Alanyazında bu durum aynı zamanda uyumsuz bir başa çıkma yöntemi ya da kişilik özelliği olarak da kabul edilmesine rağmen bu davranışın bir savunma mekanizması olduğu da kabul edilmektedir (Perry ve Flannery, 1982; Vaillant, 1976). Savunma olduğuna yönelik davranış formunda ise kişinin herhangi bir nesneye yönelik olumsuz duygularının, pasif ya da mazoşist bir şekilde kendisine karşı dönmüş olması beklenir. Kişi genellikle farkındalığın bastırılmış olmasından ötürü yaşadığı duygularının da farkında olmayabilir. Bu duygular kişi tarafından kullanılan farklı yöntemlerle yüzeye çıkar (Kantor, 2002; Vaillant, 1992).

Pasif agresif saldırganlığın kimi kişilik tiplerinde daha yaygınlık gösterdiği bilinmektedir (Whitman, Trosman ve Koenig., 1954). Kimi insanlar karşı taraftan gelecek misillemenin yarattığı korkudan dolayı ihtiyaçlarının açığa çıkmasını istemez. Kişi bu noktada hem kendisini bir ötekiye bağımlı hale getirir, hem de karşılanamayan ihtiyaçlarının yarattığı öfkeyi ifade edemez. Kişi yaşadığı psikik çatışmanın yarattığı duyguları pasif yöntemler kullanarak savunmaya çalışır.

Dışa Vurma: Dışa vurma, ya da eyleme koyma/ sahneleme savunması ilk kez Freud (1914) tarafından, hastaların analitleriyle ilgili yaşadıkları spesifik bir durumu betimleyebilmek için kullanılmıştır. Seans sırasında hastalar kimi zaman analistlerine karşı, bilinçli farkındalığa ulaşmasına izin vermedikleri duygular taşımaya başlar. Seans odası içinde kendine yer edinemeyen bu duygular dış dünyada, çeşitli eylemler üzerinde kendilerini yansıtır. Zaman içerisinde kişinin travmatik olaylar, cinsellik barındıran korkular ve fanteziler ya da içsel olarak yaşanmış duygularının üzerinde hakimiyet sağlayabilmek adına farkında olmadan gerçekleştirdiği çeşitli davranışlar dışa vurma savunmasının tanımını oluşturmuştur (Bora, 2019; Fenichel, 2014; Vaillant, 1994).

Bu savunmanın işleyiş şekli, kişinin bastırmata başarısız olduğu, ancak yüzeye çıkması halinde yaratacağı acı ve endişenin dayanılmaz olacağı bilinçdışı sahnelerden korumak için, o sahnenin bilinçdışında güdülenen bir eylem ile kontrol altında tutulmasıdır (Rowan, 2000). Bu sayede kişi kontrol edemediğini kontrol edebilir hale gelir. Başka bir deyişle, edilgen olmaktan etken olana geçer (Weiss, 1993). Savunmanın daha iyi anlaşılabilmesi için, söz konusu eylemin altında yatan bilinçdışı sahnenin, hastanın duygusal ifade etme kapasitesinin dışında olduğunu ve hastanın bunu dile getirmekten yoksun olduğu için bu savunmayı kullandığının farkında olunması gerekir.

Yalıtma: Kimi zamanlar insanlar, psikolojik açıdan kendilerine acı verebilecek durumlardan kurtulabilmek için o duruma ait ellerindeki bilgiye sarılır. Bilişsel boyutta bilginin duygulanımdan arındırılarak kullanılması yalıtım savunması olarak adlandırılır (McWilliams, 2014). Freud (1926) ve kendisinden sonra gelenlere göre obsesyonel nevrozda sıklıkla görülen bu savunma türünde kişinin yaşadığı deneyimleri, taşıdıkları yoğun olumsuz duygulardan izole edilmiş bir şekilde ele aldıkları görülür. Fenichel'in (1945) verdiği örneğe göre kimi erkekler cinselliği suçluluk duymadan ifade edebilmeyi yalıtım savunması yoluyla sağlar. Yalıtım savunmasının kullanılması için, diğer bazı savunmalarda olduğu gibi her zaman travmatik ya da acı verici bir bilinçdışı düşlemin gerekliliği aranmaz. Kişi, geçmişte yaşamış olduğu acı verici deneyimlerin ardından gelecekte çevresinden minimum düzeyde etkilenebilmek için duygusallığını geri plana almayı tercih edebilir. Bunu yaparak kişi sadece kendi hayatında düşünme becerisini yüceltmekle kalmaz, aynı zamanda olayların duygusal yönünü değersizleştirmiş olur. Bir başka formunda ise kişi kendi hayatında yaşamış olduğu olaylardan bahsederken sanki onları yaşamış olan bir başkasıymışçasına hissettiren bir dil kullanabilir. (Gençtan, 2006, 1988; McWilliams, 2014).

Değersizleştirme: Literatürde kimi zaman birbirleriyle yakından ilişkili olmalarından dolayı idealize etme savunmasıyla yan yana kullanılan değersizleştirme kişinin, yaşadığı stres ve çatışmayı başkalarına yönelik abartılı olumsuz nitelikler yükleyerek başa çıkma mekanizması olarak adlandırılır. Bu savunmayı yapan kişi, kendi üzerinde kaygı uyandırabilecek durumlarda etrafındaki kişilere negatif özellikler ya da duygular atfederek dengelemeye çalışır. (Kline, 1993). Ancak savunmanın insan gelişimi üzerindeki izleri erken dönem çocukluk yıllarına uzandığı için sıklıkla kişilik bozukluklarında ve sınır durum kişilik örgütlenmesinde görülmektedir (Özakkaş, 2008).

Freud'un kuramına göre çocuk belli bir dönemde annesinin her isteğini karşılayabilme becerisinde öylesine etkilenmiş haldedir ki anne her şeyi kontrol eden, her şeye gücü yeten, idealize edilmiş konumdadır. Ancak ilerleyen yıllarda çocuk, annenin kendisine olan bakışında kendisinden başka birinin daha arzulandığını, evde bir başka otoritenin olduğunu ve penis gibi, onda olmasına rağmen annede olmayan bir organın varlığını keşfeder. Anneye yönelik bütün tüm güçlü idealizasyon bu şekile yıkılır ve tam tersi şekilde penise sahip olmayanın değersizleştirilmesi devreye girer (Waites, 1982). Değersizleştirmenin boyutları McWilliams'a (2014) göre kendisinden önce gelen idealleştirmenin boyutuyla doğru orantılıdır. Kişi ne kadar yükseğe yüceltilirse, akabinde yokuş aşağı yuvarlanacağı yükseklik de o kadar fazla olacaktır.

Otistik Fantezi: İlk olarak Anna Freud (2004) tarafından ilkel savunmalar arasında ele alınan ve alanyazında geri çekilme olarak da yer alabilen bu savunma genel olarak kişinin fantezilerini, kendisini dış dünyada sıkıntıya sokan durumların yarattığı kaygıdan koruması için kullanmasıyla ortaya çıkar. Fantezi dünyasındayken kişiler olayları gerçekte olduğu gibi değil, kendi zihinlerinde olmasını istedikleri haliyle kurgularlar. Kişi bu sayede mevcut durumun gerçekte yarattığı kaygıdan kaçınmakla kalmayarak kendi zihinsel dünyası üzerinden ikame bir doyum da elde etmiş olur. Birtakım diğer savunmalardan farklı olarak bu savunmaya sahip kişiler dünyayı yeniden tasarlamaz, aksine dünyanın gerçekte ne olduğunu bildikleri için geri çekilirler. Ancak savunmanın işleyişi kişinin yaşadığı problemler için herhangi kesin çözüm oluşturmaz (Morgan, 2010). Şizoid kişilik bozukluğuna sahip bireylerin yaygın olarak kullandığı savunmalardan bir tanesidir (McWilliams, 2014).

İnkâr: Ben-merkezcilikten henüz çıkmayan çocuklar tümgüçlülük yanılgısı altındayken genellikle merkezde kendilerinin olduğunu ve her şeyi yapabileceklerini düşünürler. Mantık öncesi döneme ait bu zamanlarda çocukların "onu yok sayarsam, gerçekten yok olur" inancı, insanların inkar mekanizmasını kullanmaya başladıkları en erken örneklerden birisidir. İlk kez Freud tarafından isimlendirilip, sonrasında Anna Freud tarafından detaylandırılan bu savunmaya göre inkar, dış dünyadaki rahatsız edici bazı gerçeklerin, düşüncelerin ya da psikolojik olarak rahatsız edici olayların varlığının kişi tarafından reddedilmesi şeklinde tanımlanır (Dorpat, 1987; Freud, 1924).

McWilliams'a (2014) göre inkar savunmasının kullanıldığı en yaygın psikopatolojilerden birisi manidir. Mani halindeyken kişiler fiziksel sınırlılıkları bir yana, yaşamlarının bir gün sona ereceği fikrini bile inkar etmeye meyilli durumdadır. Benzer durum kısmen de olsa hipomani içinde de görülebilir. Özellikle bipolar hastalarında dönemler arası duygudurum geçişleri arasındaki farkın çok yoğun olmasından dolayı inkar savunmasının çok yoğun kullanıldığı ve hiç kullanılmadığı dönemleri tespit edebilmek mümkündür.

Yer Değiştirme: Freud'un rüyalar hakkında kurmuş olduğu teoriye göre rüyalarda anksiyete yaratacak bilinçdışı materyalin saklı tutulabilmesi için gizil içeriğin açık içeriğe dönüştürülmesi gerekir. Rüwayı gören kişi gizil içeriği, kendisini tehdit etmeyecek bir halde çarpıtılmış olarak görür. Freud bu sürecin, ego'nun işlevsel kalmasını sürdürmeye yarayan bir savunma olduğunu ortaya koyar ve yer değiştirme savunması adını verir (Freud, 1953). Rüwayı gören kişi, bu savunma sayesinde sadece kendisini rahatsız edebilecek gerçeklere bilinçsiz kalmaz, aynı zamanda önemsiz görünen detaylar tarafından oyalanabilir durumda olur. Daha geniş konseptteki tanımına göre ise yer değiştirme, kişinin kendisine yönelik tehdit oluşturan duygu ya da düşünceleri daha az kaygı uyandıran başka nesnelere aktararak onlarla başa çıkması halidir (Costa, 2020). Kişi bu sayede akut kaygıyı dindirebilmiş olsa da kaygı uyandıran kaynak bilinçli farkındalığın dışına itildiği için uzun vadede uyumsuzluğa sebep olur.

Kişinin farkındalığa ulaşmasını engellemeye yönelik faaliyetlerinden birisi olarak kabul edilen duygusal yeme davranışının yer değiştirme savunmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Litwin ve ark., 2017) Yine günümüze yakın başka çalışmalarda ise yer değiştirme savunmasının çocukluk çağı cinsel istismarı ve panik bozukluk ile yakından ilişkili olduğu ortaya konulmaktadır (Bond, 2004).

Disosiyasyon: Disosiyasyon yaygın olarak psikopatolojinin disosiyatif bozukluklar alt başlığında yer alan bir rahatsızlık grubu olsa da, yaşanan travmatik durumun şiddetine bağlı olarak bir savunma mekanizması olarak da kullanılabilir. Kişi kendisinde yoğun stres ve anksiyete yaratan durumlar karşısında farkındalık halini değiştirerek yaşadığı çevreden ve anlık hissettiği duygudan kopabilir. Bu durum kişide hafıza kayıplarına ve bölünmüş bir şekilde "bir vücutta birden fazla kişi yaşıyormuş gibi hissetme" haline sebep olabilir (Costa, 2020). Diğer her savunmada olduğu gibi kişi akut stresten

uzaklaşarak kendisini işlevsel halde tutabilir, ancak stres ve kaygının kaynağından uzaklaşmış olduğu için uzun vadede yaşadığı problemi çözmesini engeller ve uyumsuzluğa sebep olur.

Disosiyasyon yaş ile bağlantısızdır ve genellikle ne zaman yaşanırsa yaşansın, dayanılmaz travmatik süreçlerin bu savunmayı tetiklediği görülebilir (Boulanger, 2011; Grand, 2013). Bu travmalara kişi genellikle yoğun şiddette ve tekrarlayan şekilde maruz kalır. Gençlik yıllarından itibaren bu savunmayı kronik şekilde kullanan kişilerin, ilerleyen zamanda dissosiyatif bozukluklar geliştirme ihtimali de oldukça yüksektir (Alpert, 1991).

Bölünme: İlk olarak 19. yüzyılda Janet tarafından, bilinç bölünmesi olarak tanıtılmış, ancak disosiyasyonu oluşturan kuram üzerinde daha etkili olan görüşlerinin ardından Sigmund Freud tarafından bölmenin kendi kuramsal temelleri oluşturulmuştur. Janet'dan farklı olarak Freud, travmatik duygunun bastırılmasının ardından billincin ana bedeninden bölünmüş olduğunu ileri sürmüştür. Geliştirmiş olduğu topografi kuramından itibaren ise bölmenin insan gelişiminin bir parçası olduğunu ve her çocuk tarafından deneyimlendiğini savunmuştur. Klein'e göre bebeğin duygusal dünyasının gelişimi için en önemli aşamalardan birisi bölmedir. Bebek iyi/kötü, acı/haz ve sevgi/nefret gibi birbirine zıt duyguları deneyimler ve bunları birbirine karışmayacak şekilde tutar. İlerleyen yıllarda gerçeklik ilkesinin etkisiyle insan yavrusu bu zıt duyguları bir bütün olarak yaşayabilecek hale gelir. Başka bir anlamda, dünyayı sadece siyah ve beyaz olarak değil, gri olarak deneyimleyebilir (Gerson, 1984; Lichtenberg ve Slap, 1973).

Savunma mekanizması anlamıyla kullanılan ve en ilkel savunmalardan biri olarak kabul edilen bölme ise kişinin çevresindekiler ile benliği arasında kutuplaşmış ve dayanılmaz halde olan duyguları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu süreç içerisindeki kişi hem birbiriyle taban tabana zıt tutumları sürdürmeye devam eder, hem de bu zıtlığı birleştirecek ılımlı tutumu reddeder (McWilliams, 2014)

Rasyonalizasyon: İnkâr savunmasıyla kısmen benzer nitelik taşıyan rasyonalizasyon, ya da diğer adıyla akılcılaştırma, kişinin içsel çatışmalarına yönelik kendisine daha güven veren sebepler yükleyerek stres ve kaygıya sebep olan etkenlerle başa çıkma girişimidir (Perry, 1990) Reddetmeye dayalı savunmalar zinciri içinde olan rasyonelleştirme

genellikle kişinin kendisinde yoğun stres yaratan bir içsel deneyimine dair bilinçsiz bir inkar mekanizmasını devreye sokmasıyla ortaya çıkar. Bundan dolayı savunmaya dair kilit unsur, farkındalık alanındaki eksiklik yoluyla kişinin gerçekliği yeniden ve kendi içinde mantıklı görünen bir açıklamayla yorumlamasıdır. (Juni, 1997; Perry ve Cooper, 1989). Bu sayede kişi hem şu anda yaşadığı, hem de gelecekte yaşayacağı olayları mantık çerçevesinde gösterir ve çevresindekilerin onaylayabileceği açıklamalar sunar (Gençtan, 2006).

McWilliams'a (2014) göre zeki ve yaratıcı beceriye sahip kişilerin rasyonalizasyon savunmasını oldukça etkili kullandıkları görülebilir. Bu kişiler stresten uzaklaşabilmek için sahip oldukları mantıksal düzlemi kullanabilirler. Ancak diğer tüm savunmalar gibi bu savunmanın aşırı kullanımı sosyal uyumu bozabilir. Kişinin günlük hayattaki hemen her şeyi rasyonalize etmesi, ilerleyen zamanlarda duygusal farkındalığına ket vurmaya başlamasıyla sonuçlanabilir.

Bedenselleştirme: Breuer ve Freud'un ortak yapmış olduğu çalışmalar, histeri sahibi hastaların ödipal dönemde yaşadıkları cinsel travmayı bastırabilmek için duygusal acıyı, kaynağı tanımlanamayan bedensel şikayetlere dönüştürdüklerini ileri sürmüştür (Breuer ve Freud, 2009). Freud ilerleyen yıllarda dönüştürülen acının gerçek travma değil, bir çocukluk fantezisi olduğuna karar vermiştir. Ancak duygusal acının bedensel acıya dönüştürülmesi fikri varlığını sürdürmüş ve ilk olarak 1924 yılında Sketel tarafından "somatizasyon" adıyla kullanılmaya başlamıştır (Kellner, 1990).

Somatizasyon savunması kişinin içsel sıkıntılarını bedensel yollar üzerinden deneyimlediği ve çevresine bu şekilde ifade ettiği bir mekanizmadır. Stres ve kaygı uyandıracak duygular ancak sembolik bir şekilde fiziksel belirtilerle deneyimlenebilmiş olur (Busch, 2014). Kişi bu yöntem üzerinden bilinçdışındaki cinsel ya da düşmanca dürtülerin yaşattığı çatışmadan uzaklaşır. Biliş düzeyinde bunlarla mücadele etmek yerine daha somut haldeki bedenine odaklanır. Aynı zamanda bu şekilde kişi zihinsel dünyası yerine bedeninde yaşadığı problemleri kendisine meşgale eder ve bilinçdışını saklı tutar (Aksu, 2019; Blackman, 2014; Kellner, 1990).

2.2.3.2 Nevrotik Savunma Biçimleri

Nevrotik savunmalar yaygın olarak kişinin stres ve kaygı uyandıran bilinçdışı çatışmalarını azaltan yönde etkisine rağmen dış dünya ile uyumlu olmada zorlanmasına sebep olan mekanizmalardır. Bilinçdışı çatışmanın yarattığı anksiyete görece dindirilmiş olur. Ancak haddinden fazla kullanılmasıyla birlikte çevreyle uyumsuzluğu da artırır (Gençtan, 2006; Vaillant, 1971). İmmatür savunmalara göre kıyaslanacak olursa, kaygıyı daha fazla azaltmasına rağmen olgun savunmalara göre daha az işlevselliğe sahiptir (Vaillant, 1971). Bundan dolayı sınırlı ve yalnızca özel koşullarda bir sosyal kabul edilirliliği olduğu düşünülebilir.

Yapma-Bozma: İlk kez 1909 yılında üzerine çalışmış olduğu “fare adam” vakasında Freud’un ele almış olduğu kompulsif davranışlar aynı zamanda yapma-bozma savunmasının da temellerini oluşturur (Freud, 1909). Rahatsız edici bilinçdışı dürtülerden kurtulmak için kullanılan savunma mekanizmalarından bir tanesi olan yapma-bozma, kişinin, bu dürtülerin tam tersine hizmet edecek şekilde eylemde bulunarak gerçekleştirmelerini engelleme şeklinde ortaya çıkar. Bu engelleme çabası Gençtan’a (2006) göre çocuğun bir hata yaptıktan sonra dilediği özrün, ceza tehdidini ortadan kaldırdığını görmesine dayanmaktadır. Dürtülerinin emrettiği eylemlerin zıttı yönde davranan bu kişiler bu sayede tehdit edici bilinçdışı malzemeden, kimi zaman sadece sembolik düzeyde de olsa, eylem olarak uzaklaşmış olur (Costa, 2020). Bu kişiler kendilerinden çok emin oldukları konularda beklenmedik aflar dilemeye kalkabilir, ya da düşmanca hissettikleri kişilere karşı tam tersi şekilde iyi davranabilirler.

Psödo (Sahte) Özgecılık: Psödo özgecılık kavramı, bir savunma işleyişi olarak ilk kez Anna Freud (2004) tarafından, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki üzerinden açıklanmıştır. Freud’un görüşüne göre erken çocukluk yıllarında doyurulan arzular belli bir dönemden itibaren ebeveynlerin sert tutumlarıyla karşılaştığı anda çocuk da kendi süperegosunu daha katı bir şekilde yapılandırmaya başlar. Bu çocuklar ilerleyen yıllarda kendi arzularını dindirebilmek için bir ötekiye ihtiyaç duyar, daha doğrusu arzuyu bastırmak yerine ötekiye yansıtır. Cezalandırıcı süperegodan kurtulabilmek için adeta kendi hayatlarını başkalarına adamaya kadar ileri gidebilen bu kişiler, kullandıkları yöntem ile belli bir miktarda da olsa kurtularak doyum elde edebilir (Freud, 2004).

Psödo-özgecilik, ya da sahte özgecilik, mekanizması anahtar özelliğini kişinin arzularını bir ötekiye aktararak süperegoyu etkisiz hale getirmesinden alır (Perrotta, 2020). Kimi zaman bu savunmayı kullanan kişiler, elde edemeyeceklerine inandıkları şeyleri de bir başkası üzerinden elde ettikleri doyum sayesinde kazanmaya çalışabilir. Genellikle toplum içinde başkaları tarafından yüceltilmiş kişiler olma ihtimalleri yüksektir, çünkü pek çok kişinin almayacağı riskler alarak başkalarına yardım etmeye gönüllü olabilirler.

İdealleştirme: Freud, bütün insanların çocukluktan itibaren “birincil narsisizm” adını verdiği, çocuğun kendisini her şeyin merkezinde olduğu bir dönemden geçtiklerini savunmuştur. Çocuğun bu inancı zaman içinde değişir ve büyüdükçe ebeveynlerinin sevgisinin merkezinde olabilmek için onların isteklerine uyacağı, daha dengeli bir sürece doğru ilerler. Bu süreçte çocuk, ebeveynin kurallarına uymakla kalmaz, aynı zamanda onlara ait pek çok özelliği de benimser ve idealize etmeye başlar. Çocuğun içselleştirmiş olduğu her bir özellik zaman içerisinde kendi ego idealini oluşturmada yardımcı olur (West, 2018).

Yetişkinlikte imaj çarpıtmaya dayalı bir savunma olarak kullanılan idealleştirmede ise kişilerin kendisine ya da başkalarına yönelik aşırı derecede olumlu özellikler atfediyor olduğu gözlemlenir. Bilinçdışı çatışmanın yarattığı stresten bu mekanizma sayesinde kısmen de olsa uzaklaşılır (Perry, 1990). Kişinin kendi benliğine ya da başkalarına yönelik yapmış olduğu çarpıtmalar ile bu savunmayı ayırt edebilmek mümkün olur. Toplumsal anlamda uyumsuzluk yaratabiliyor olsa da, bu mekanizma yoluyla tehdit edici seviyede olan bilinçdışı materyalleri dikkatinden uzaklaştıran kişi, yarattığı "güçlü öteki" imajı üzerinden kırılğan benliği üzerine perde çekmiş olur (Perry, 2014). Kırılğan benlik, ödünç alınmış güç tarafından halının altına süpürülmüş olur.

Karşıt Tepki Oluşturma: Karşıt tepki oluşturma literatürde ilk kez Sigmund Freud (1894) tarafından dile getirilmiş, ancak detaylı tanımlaması ilerleyen senelerde kızı Anna Freud (2004) tarafından ortaya konulmuştur. Bu savunma, kişinin bilinçdışı tehditleri tam tersine çevirmesine dayalı bir mekanizmayı oluşturur (Perry, 1990). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse kişi tarafından kaygı uyandıracak kadar tehdit barındıran duygu ya da düşünceler, tam tersi şekilde kaygıya sebep olmayacak halleriyle yer değiştirmiş olur. Vaillant, (1995) en yaygın olarak cinsellik, saldırganlık

ya da bağımlılığa dayalı duygu ve düşüncelerin bu savunmanın kullanımına yol açtığını ileri sürer. Diğer savunmalardan ayırt edici niteliği, bilinçdışı içerikli duygunun bu süreçte ortadan kaldırılması değil, yerine daha az tehdit edici olanının yer değiştirmesidir. Saldırganca dürtüler beslediğimiz birine karşı tam tersi şekilde sevgi dolu eylemlerde bulunmak en yaygın örneklerden birisidir. Obsesif-Kompulsif nevrozlara sahip kişiler tarafından sıkça kullanılır (McWilliams, 2014).

2.2.3.3. Olgun Savunma Biçimleri

Olgun olmayan ve Nevrotik savunmalara nazaran daha uyumlu yapıda olan bu savunma grubu, kişilerin içerdeki ve dışarıdaki gerçeklik arasında daha dengeli bir yapı kurabilmelerini sağlar. Tıpkı diğer savunma gruplarındaki gibi anksiyeteyi azaltan işlevleriyle birlikte onlardan farklı olarak sosyal geri bildirimleri daha olumlu olur. Olgun savunmaları kullanan insanların gerçeklikle daha uyumlu olmakla birlikte, spesifik konularda sözel ve düşünsel becerilerini belirgin şekilde daya iyi kullanabilmeleri beklenir (McWilliams, 2014).

Yüceltme: Psikanalizde yüceltme, kişi için kabul edilemez halde olan kimi dürtü ve arzuların kişi tarafından çeşitli toplumsal faaliyetlere yönlendirilmesi şeklinde tanımlanır. Bu faaliyetler rastgele olmaktan öte, genellikle toplumsal takdirle de sonuçlanması yaratıcı eylemlerdir. Freud'a göre yüceltme, diğer olgun olmayan savunmalara kıyasla bir kişinin sahip olabileceği en olgun savunmalardan biridir (Cohen ve Kim, 2020).

Freud'un kuramına göre toplum içinde en fazla yasaklamaya tabii tutulan dürtüler cinsellik ve saldırganlığa dayalı dürtülerdir (Cohen ve Kim, 2020). Ona göre bilinçdışı bu yasaklı dürtüleri ortaya çıkaramadığı yerde çeşitli sansür mekanizmalarını yaratır ve dürtüler varlıklarını bu şekilde sürdürmeye çalışır. Yüceltme savunması işte bu dürtülerin ortaya çıkardığı enerjiyi sadece toplumsal kabul gören eylemlere dönüştürmekle kalmaz, aynı zamanda altında yatan yasaklı dürtü için perde görevi görür. Yüceltmeyi kullanan kimi saldırgan dürtülere sahip kişilerin oyun ve spor gibi perde işlevi görececek faaliyetleri kullandığını söylemek mümkündür (Vaillant, 1992).

Mizah: Freud kendi döneminde yapmış olduğu çalışmalarda tıpkı yüceltmede olduğu gibi, mizahın birey üzerindeki adaptif niteliklerinin ne kadar fazla olduğunu vurgulamıştır (Vaillant, 1992). Bu dönemde savunma dizilimleriyle ilgilenen Freud'a

göre mizah, yer deęiřtirme savunmasının çok daha olgun bir varyasyonu olduęunu dūřundūęu için bunun ancak bir olgun savunma sınıfında yer alabileceęine karar verir (Vaillant, 2020). Dięer olgun savunmalar gibi toplum içinde kabul görme ve sıradan algılanma iřlevinin yüksektir. olmasından dolayı kiři kendisi için tehdit edici olabilecek, yasaklı duygu ve dūřuncelerin ciddiyetini azaltarak dile getirme fırsatı elde etmiř olur. Dięer savunmalara karřı en ayırt edici yönlerinden biriyse, mizahı kullanan kiřinin hem duygu, hem de dūřunceleri aklında tutabilmesinden gelir (Vaillant, 2000). Yani kiři bilinçli halde bu mekanizmayı kullanır.

Beklenti: Beklenti savunması en yaygın tanımıyla kişi için olması beklenen bir olaya n hazırlıktır. Gelecekte kendisinde stress ve kaygı yaratacak olası bir durum karşısında, henüz durumu deneyimlemeden çözüm üretme çabası kimi zaman bu savunma biçimi altında gerçekleştirilebilir. Diğer olgun savunmalar gibi toplumsal uyumluluğunun yüksek olması ve kişiye gelecekteki olası tehlikelere karşı koruma işleviyle ne çıkan bir mekanizmadır (Lichtenberg ve Slap, 1972). Kimi özgeci davranışlarda da benzer şekilde görülebileceği üzere, beklenti savunmasının ayırt edici özelliği, kullanımının gönüllü olarak gerçekleşmesine dayanmasıdır. Bu savunma aynı zamanda kişi tarafından dayanılmaz gibi algılanan bir geleceğin zihinde tutulabilme kapasitesini yansıtır (Vaillant, 2000).

İzolasyon ve akılcılaştırma savunmalarından farklı olarak, beklenti savunmasının niteliği, kişinin birtakım zihinsel listeler yapmasından gelir. Bu listeler kiři için hem gelecekteki bir olay hakkında nasıl dūřnmesi, hem de nasıl hissetmesi gerektiğini içerebilir (Vaillant, 2000). Günlük hayatta bir mülakat görüşmesine, bir sunum ya da bir konuşma yapmaya gitmeden evvel kişinin zihninde olası problemleri hesaplaması ve çözüm yolları üretme çabası en yaygın örneklerden bir tanesidir.

Baskılama: İnsanlar kimi zaman kendileri için tehdit oluşturan olayları kasten farkındalık alanının dışına çıkartarak, onlarla başa çıkabileceklerine inandıkları ileri bir tarihe ertelemeye çalışır. Bilinçli şekilde yapılan bu erteleme işlemi bastırma savunma mekanizması olarak adlandırılır (Costa, 2020). Savunmaya verilen bu isim, tanımı gereği bastırma savunmasıyla benzerlik taşısa da aralarındaki fark, bastırmada bilinçdışı içeriğin yzeyeye çıkmasının çok daha zaman alması ve bundan dolayı olgun bir savunma olmayışından kaynaklıdır. Bastırma savunmasının kullanan kişi için çatışma uyandırma

potansiyelli dürtü ve arzuların erişilmesi çok daha zordur. Baskılamanın ayırt edici özelliği ise diğer olgun savunmalarda olduğu gibi bilinçli farkındalık düzeyinin dışına çıkılmamasıdır. Bastırma üzerine yapılan çalışmalar, bu savunmayı kullanan kişilerin daha güçlü sosyal uyuma ve mutluluğa sahip olduklarını, mental rahatsızlıklara karşı aynı zamanda daha güçlü bir dirence sahip olduklarını ortaya koyar (Bond, 2004).

2.3. ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİ

Kişilerin, yetişkinliklerinde psikolojik olarak sağlıklı kalabilmelerinin en önemli ön koşullarından birisi olarak çocukluk yıllarında ebeveynleriyle kurmuş olduğu ilişki gösterilebilir. Mevcut literatür, bu ikili ilişkinin sahip olduğu özelliklerin, kişilik inşası üzerinde büyük etkisinin olduğunu göstermekle birlikte aynı zamanda psikopatolojilerin kökeninin de buraya dayandığını göstermektedir. (Gomez-Beneyto ve ark., 1993; Maccoby, 1984). Ancak elde edilen bu bilgiler ışığında, günümüzde doğru ebeveynlik modelinin ne olduğuna dair tartışmaların günümüze kadar sürmekte olduğu da görülmektedir. (Grange ve ark., 2010). Mevcut tartışmaların varlığının, kişinin hayata karşı problem çözebilme becerisiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Geçtan'a (2014) göre her bir insanın yaşamında karşılaştığı problemlere karşı belirli bir örüntüde kullanmış olduğu zihinsel araçlar bulunur. Bu araçların zenginliği ve olgunluğu ise doğrudan ebeveynlerimizden öğrendiklerimizle ilişkilidir. Bilinçli ya da bilinçsiz şekilde yüzeye çıkabilen bu yöntemler çoğu zaman ebeveynin, kişinin duygusal ihtiyaçlarını ne kadar karşılayabilmiş olduğuna dair bilgi de vermektedir.

2.3.1. Algılanan Ebeveynlik Stillerine Yönelik Kuramsal Bakış Açıları

Ebeveynlik tutumları literatürüne ilişkin çalışmalar incelendiğinde, kavramın birden fazla boyuta sahip olduğunu ve bu yüzden farklı elementlerin birlikteliğiyle anlaşılabilceği belirtilmektedir. Bu elementler pek çok kez aile içindeki rolleri, aile üyelerinin birbirlerine karşı beklentilerini ve ebeveynlerin empati becerisiyle birlikte çocuklarına hangi perspektiften baktığı gibi unsurları da içerir (Gratton, 2001; Wamser-Nanney ve Campbell, 2020). En yaygın olarak çocuklarının duygularına tepki veren, duygusal sıcaklığa sahip olan ve çocuğun gelişim alanında ihtiyaç duyacağı asgari

seviyede uyarıcıya sahip olan ebeveynlerin, çocuk gelişimi üzerinde pozitif yönde etkisi olduğunu gösteren çalışmalar bulunduğu görülmektedir (Golfberg, 1977; Gratton, 2001). Bunun tam tersi şekilde aşırı şekilde uyarıcı işlev gören, gerekenden çok daha yönlendirici tutuma sahip ebeveynlerin ise olumsuz etkide bulunduğu görülür (Field, 1980).

Baumrind (1966; 1971) tarafından geliştirilen model incelendiğinde ebeveynliğin 3 temel stile göre dağıldığı sonucuna ulaşılır. Bunlar otoriter, izin verici ve demokratik olarak ayrılır. Otoriter ebeveynlerin bulunduğu aileler, sınırların keskin ve netliğiyle ön plana çıkmaktadır. Anne ve baba otoritesinin mutlak hakim olduğu evde çocuklarla uzlaşmak ya da anlaşmak düşünülmez. İhmalkar/İzin verici konumda yer alan ebeveynler düşük talep ve aynı zamanda düşük beklentilere sahiptir. Bu yüzden çocuklar üzerindeki otoritenin de sınırlı olduğu görülür. Çocuklarıyla ilgilenmeyi ve temel ihtiyaçlarını karşılamayı öncelikleri arasında görmezler. Aynı zamanda bu ebeveynler ebeveyn-çocuk arasındaki bağın zayıf olduğu, çocuğa çok az sorumluluğun verildiği ve geleceğinin yönlendirilmeye çalışılmadığı bir atmosfere de sahiptir (Baumrind, 1966; Darling ve Steinberg, 1993). Demokratik ebeveynliğin ise çocuk için mümkün olan en sağlıklı yol olarak kabul edildiği söylenebilir (Sümer ve ark., 2010). Bu ebeveynlik algısıyla yetişen çocukların psikolojik gelişimleriyle birlikte akademik performanslarında da olumlu etkilerin görüldüğünü ortaya konulur (Spera, 2005; Steinberg, 2001).

Baumrind'in (1966) kurmuş olduğu modelden yola çıkan pek çok araştırma, özellikle demokratik ve otoriter ebeveynlik modelleri arasındaki ayrımın, çocuk gelişimi üzerine izdüşümünün ne şekilde olduğunu ortaya koyar. Bu araştırmalar doğrultusunda demokratik ebeveynlik stiline akademik başarı, öz yeterlilik, öz saygı, problemlerle başa çıkma gibi alanlarda pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken, otoriter ebeveynlik stili algısına sahip olanların ise yüksek stres ve sorumluluklardan kaçma gibi alanlarda pozitif yönde ilişkisi olduğu ortaya konulmaktadır (Bun ve ark., 1988; Lamborn ve ark., 1991; Spera, 2005).

Yakın zamanda yapılan çalışmalar aynı zamanda otoriter ebeveynliğin, çocukların öz-yeterlilikleri üzerinde anlamlı şekilde negatif ilişkiide olduğunu göstermektedir (Chapman 2012; Heppner ve Lee 2002). Buna karşılık çocuklarının bireyselliğini

destekleyen, ihtiyaçlarını gören ve duygusal destek sağlamaya dayanan ebeveynliğin ise çocuklarda depresyon ve öz-yeterlilik üzerine negatif etkiye sahip olduğu görülür (Chapman, 2012). Sümer ve ark. (2010) otoriterliği benimsemiş olan ebeveynlerin duygusal destek göstermekten yoksun olduğunu, bu yüzden çocuklarına koydukları yüksek standartlardan vazgeemediklerini ve onlardan kendilerine koşulsuz itaat beklediklerini ne sürer.

Ebeveynlerin kendileri arasındaki ya da kişisel sorunlarının aynı zamanda çocuklarına yönelik bakış açılarını önemli oranda etkileyebildiği düşünülmektedir. Bu varsayım üzerine kurulmuş olan “helikopter ebeveyn” kavramı, ayrılma kaygısı yaşayan anne ve babaların, çocuklarını düzenli olarak takip etme ve haber alma arzusunu tanımlamaya çalışır. Yapılan çalışmaya göre bu ebeveynlik modelinin, çocukların psikolojik sağlığına zararlı olduğu, kaygı ve depresyon odaklı ilaç kullanımıyla yakından ilişkiye sahip olduğu görülür (LeMoyne ve Buchanan, 2011).

şema kuramında belirtildiği şekilde psikolojik sağlığın temeli için insan yavrusunun ebeveynlerinden elde etmesi gereken bir takım ihtiyaçlar bulunmaktadır. Çocuğun mizacıyla birlikte çevresiyle etkileşmi ve ebeveynleriyle ilişkisi, bu ihtiyaçların ne kadar karşılanabildiğini etkiler (Young ve ark., 2003). Eğer ki ocuk güvenli bağlanma, duygusal sıcaklık, kimlik, zeklik ve duyguları ifade becerisine dair ihtiyaçlarını karşılayamazsa bu durum ilerleyen yıllarda uyumsuz şemaların gelişime neden olur (Rafaeli, Bernstein ve Young, 2013). Bu durum aynı zamanda da yeni doğanın ailesiyle kurmuş olduğu ilk ilişki bağlarının, kendi psikolojik sağlığı üzerinde ne kadar önemli etkiye sahip olduğunun da göstergesi olarak düşünülmektedir (Soygüt, Soygüt ve akır, 2009; Young ve ark., 2003).

Geçtiğimiz yüzyıl boyunca olumsuz şemaların gelişiminin hangi ebeveynlik stiliyle ilişkili olabileceğine dair farklı ölçekler ve alt boyutlar tasarlanmıştır. Bakım verenlerin çeşitli davranış örüntülerini içeren bu alt boyutlar aynı zamanda karşıdaki kişi tarafından da algılandığı için “algılanan ebeveynlik stilleri” şeklinde de tanımlanır (Young, 1994). Erken dönem uygunsuz şemaların oluşum kaynağı olduğu düşünülen ebeveyn stilleri üzerinden geliştirilen Young Ebeveynlik leği (Young, 1994), konuya dair diğer ölçeklerden farklı olarak daha kapsamlı bir alt boyut dizilimine sahiptir. Hem anne, hem de babaya yönelik olan ve şemaların temelleriyle ilişkilendirilebilecek

olumsuz ebeveynlik stillerine dair 10 alt boyutu taşıyan (Soygüt ve ark., 2008) bu ölçek, aynı zamanda mevcut araştırma için de kullanılmıştır.

2.3.2. Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Özgecilik

Ebeveynlik stillerinin özgecilik düzeyi ile ilişkisine dair yapılan çalışmalarda en yaygın görülen bulgulardan birisi demokratik anne baba stilinin özgeciliğe olan olumlu etkisine yöneliktir. Ebeveynlerine yönelik bu algıya sahip kişilerin, partnerlerinin ihtiyaçlarına ve onlara duygusal destek sağlamaya daha açık oldukları görülmektedir (Kunce ve Shaver, 1994). Literatürde aynı zamanda destekleyici ebeveyn çocuk ilişkisinin ve ebeveyn sıcaklığının, prososyal davranışa olumlu etkisini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Carlo ve ark., 2011; Grusec ve Hastings, 2014; Malti ve ark., 2013).

Erzurumda yaşayan 426 lise öğrencileriyle yapılan araştırma, Türkiye'de anne ve baba tutumlarının, özgeciliğe olan ilişkisine dair yapılan ilk çalışmalardan birisidir (Elmas, 1998). Araştırma sonucunda özgecilik düzeyi ile algılanan demokratik ebeveyn stili arasında olumlu yönde ilişki olduğu görülmüştür. Yüksek özgecilik puanına sahip bireyler, orta ve düşük özgecilik düzeyine sahip bireylere göre anne ve babalarını daha demokratik algılamaktadır. Buna karşılık düşük özgecilik düzeyine sahip bireyler, orta düzey özgecilik puanına sahip bireylere göre anne ve babalarını daha otoriter algıladığı görülmektedir. Aynı zamanda düşük özgecilik sahibi kişiler, diğer katılımcılara göre anne ve babalarını daha ilgisiz algılamaktadır. Aynı çalışmada kızların, erkeklere göre daha fazla özgecilik puanına sahip olduğu savunulur.

Bardakçı'nın (2022) Anne-Baba Algı Ölçeği'ni kullanarak genç futbolcuların ebeveynlik ilişkileri ve prososyal/antisosyal davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiş olduğu çalışmasında iki değişken arasında anlamlı ilişkinin varlığı görülmektedir. 14-19 yaş aralığındaki 605 alt yapı oyuncusuyla gerçekleştirilen çalışmaya göre algılanan anne katılımı, anne özerklik desteği ve anne yakınlıklarının artması, oyuncuların prososyal davranış göstermeleriyle olumlu yönde ilişkilidir. Baba algısı için de benzer durum geçerlidir. Baba katılım, baba özerklik desteği ve baba yakınlığının artması, çocuklarda daha fazla prososyal davranış görülmesiyle ilişkilidir.

Elâzığ'da ikamet eden lise öğrencileriyle yapılan başka bir çalışma empatiyi aracı rolde ele alarak özgecilik ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Özmen, 2019). Kuzgun (1972) tarafından hazırlanan Anne Baba Tutumları Ölçeğinin kullanıldığı çalışmada ilgisiz, otoriter ve demokratik olmak üzere üç ebeveynlik stili ele alınır. Çalışma sonuçlarına göre anne babalarını demokratik algılayan lise öğrencilerinde empatik gelişimin ve bununla birlikte özgeciliğin daha yüksektir. Aynı zamanda otoriter anne baba algısına sahip öğrencilerin ise empati seviyesinin ve özgecilik düzeyinin düşük olduğu bulunur.

Empatinin algılanan ebeveynlik ve özgeci davranışlarda empatinin aracı rolünü incelemek üzere Çin'de yapılan bir diğer çalışmaya 494 çocuk katılımcı dahil olmuştur. Araştırma sonucunda ebeveynlik stillerinin, çocuklardaki empatik gelişim üzerinden dolaylı şekilde özgeci davranışları da etkiliyor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ebeveyn sıcaklığı algısı pozitif yönde en güçlü ilişkiye sahipken, aşırı korumacılık algısı ise negatif yönde en güçlü ilişkiye sahiptir (Guo ve Feng, 2017).

Hindistanda 13-19 yaş grubuyla yapılan bir çalışmada, ergenlerde ebeveynlik stili ve maddi durumun, özgecilik üzerindeki etkisini incelenmiştir. Ebeveyn Otorite Ölçeğinin kullanılmış olduğu çalışma sonucunda ailelerinde yetkili ve demokratik ebeveynlik stilini algılayan kişilerin daha yüksek özgecilik puanına sahip olduğu görülmektedir. İzin verici ve otoriter ebeveynlik stillerinde ise özgecilik puanlarının anlamlı şekilde düşüşü gözlemlenmiştir (Punjvani, 2015).

Özgeci prososyal davranışların toplum içinde nasıl yaygınlaşabileceği ve ebeveynlerin bu konudaki rolü üzerine vurgu yapan bir başka derleme çalışması da anne baba tutumlarının, çocukların ilerleyen yıllardaki davranışları üzerinde önemli etkisi olduğunu savunmaktadır (Chowdhury ve Mitra, 2015). Buna göre çocuğun taleplerine cevap veren, destekleyici ve yeteri kadar talepkar ebeveynliğin, ergenlerde prososyal davranış üzerinde pozitif yönde güçlü bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılır. Burada destekleyicilik kavramı sadece sosyal hayat için değil, çocuğa yönelik olumlu duygulanıma sahip olma ve ebeveyn sıcaklığını gösterme şeklinde de algılanmalıdır. Buna karşılık otoriter ve sıkı kuralların hüküm sürdüğü, cezalandırmanın uygulandığı ailelerin çocuklarında anlamlı şekilde daha az özgeci davranışın görülmektedir. Aile

için kurallar ve ebeveyn sevgisinin dengeli şekilde var olduğu yetkili ebeveynliğin ise, özgecilerik gelişiminde en etkili stil olduğu sonucuna ulaşılır.

Uluslararası literatürde aynı zamanda olumsuz hangi olumsuz ebeveynlik stillerinin özgecilerik üzerinde etkisi olduğuna dair yüklü miktarda çalışmanın bulunduğu söylenebilir. Ebeveyn reddi ve aşırı korumacılık algılarının özgecilerik üzerinde güçlü şekilde negatif yönde ilişkisi olduğu bulgusu ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte algılanan ebeveyn reddinin, tam tersi şekilde çocukların ilerleyen yıllarda antisosyal eylemlerde bulunmasına sebep olabilir (Fosse ve Holen, 2002; Romero-Martinez ve ark., 2013).

2.3.3. Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Savunma Biçimleri

Savunma biçimleriyle algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkinin varlığı doğrudan ebeveynlik ve çocuk sağlığı arasındaki ilişkiden kaynaklıdır. Kimi anne ve baba, kendi duygusal gereksinimleri yeterince karşılanamamış halde olduğu için var olan ihtiyacı çocuk üzerinden elde etmeye çalışacak ve bu süreçte çocuğun kendi ihtiyaçlarına duyamaz, göremez hale gelecektir (Toker ve Çapan, 2018). Miller'a (2015) göre benliğinden koparak bilinçdışına doğru yönelen çocuk, geçmişindeki sorunu hayatında tekrar tekrar yaşayacağı bir döngüye girer. Savunma mekanizmaları hem bu döngünün bir parçası, hem de bilinçdışına itilmiş geçmişin üzerine kapatılmaya çalışılan yara bandı gibidir. Bununla birlikte literatürde hangi ebeveynlik tutumlarının hangi düzeyde savunmalara yol açtığına dair akademik merak devam etmektedir.

Savunmalarla ilgili en temelargümanlardan birisi, bu mekanizmaların, çocukluk yıllarında baskın olarak kullanıldığı dönemlere denk geliyor olmasıdır. Yani yetişkinlerin kullanmakta olduğu savunmalar aynı zamanda o kişinin hangi dönemde sorun yaşamış olabileceğine dair bilgi de verir. Örnek olarak olgunlaşmamış savunmaların yoğun kullanımı, bu savunmaların baskın olduğu gelişimsel evrede yaşanan sorunların bir göstergesi olarak görülebilir (Finzi- Dotta ve Karu, 2006). Buradan yola çıkan Holmes (1993), olgun olmayan savunma kullanan kişilerin ebeveynleriyle güvenli bağlanmaya sahip olmadıklarını savunur. Güvenli kurulamamış bir ebeveyn çocuk ilişkisi sonucunda, o evreye ait baskın savunmalar aşırı derecede

kullanılmaya başlanır ve bir süre sonra kişiliğin bir parçası haline gelir (Cramer ve Block, 1998).

Algılanan ebeveynlik stilleri ve savunma biçimlerine dair çalışmalar incelendiğinde ulusal literatürde konuya dair bulguların ortaya konulduğu görülebilir. Işık (2016) tarafından yapılan ve 18-67 yaş arasındaki 823 gönüllü ile gerçekleştirilen çalışma nesne ilişkileriyle birlikte kişilerin algılanan anne-baba tutumları ve kullandıkları savunma biçimleriyle olan ilişkiyi incelemektedir. Buna göre annelerini reddedici, babalarını ise daha az duygusal sıcaklığa sahip ve daha çok korumacı algılayan kişilerin olgun olmayan savunmaları kullanmaya daha meyilli oldukları görülmektedir. Annelerini duygusal olarak daha sıcak ve aşırı korumacı olarak algılayan kişiler ise nevrotik savunmaları kullanmaya daha meyillidir. Annelerini yalnızca duygusal olarak daha sıcak algılayan kişilerin ise olgun savunmaları daha sık kullanmaya eğilimli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Daha spesifik olarak bedensel belirti bozuklukları üzerine yapılan bir çalışmada İstanbulda yaşayan 18-65 yaş arasındaki 68 kişi örnekleme dahil edilmiştir. Katılımcılardaki ebeveynlik algısı ve kullanmakta oldukları savunmalar arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaya göre anne ve babada algılanan aşırı koruyuculuk alt boyutunun olgun olmayan savunmalarla pozitif yönde ilişkisi bulunmaktadır. Bu durum aşırı ebeveyn korumacılığının, çocukları daha ilkel düzende savunmaları kullanmaya yönlendirdiği şeklinde de yorumlanabilir (Bilgin, 2020). Benzer şekilde Finzi- Dotta ve Karu (2006) da ebeveynlerden aşırı kontrol algılayan ve duygusal istismara maruz kalmış çocukların, olgun olmayan savunmalara başvurdıklarına dair bulguları da paralellik göstermektedir.

Yöyen'in (2018) yapmış olduğu ve çocukluk çağı travmalarının savunma mekanizmalarıyla olan ilişkisini inceleyen çalışmada İstanbulda yaşayan 1000 üniversite öğrencisi üzerinden veri toplanmıştır. Buna göre çocukluk çağı travması ile olgun olmayan ve nevrotik savunmaların pozitif yönlü, olgun savunmaların ise negatif yönlü ilişkide oldukları görülmektedir. Alt boyutlarda ise duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar puanlarının olgun olmayan ve nevrotik savunma kullanımıyla pozitif yönde ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı

zamanda bu alt boyutların, bu iki savunma düzeyini de yordamakta olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yukarıda verilen araştırma sonuçları birbirleriyle uyumluluk sağlamaktadır. Bundan dolayı algılanan ebeveynlik stilleri ve savunma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki olabileceği varsayımı üzerinde durulmaktadır. Acı veren bir istismar ya da ihmal sonucunda kişinin kendini korumak adına savunma mekanizmalarına başvurması (Yılmaz, 2016) ve diğer bireylerden farklı şekilde adaptif savunmalardan uzaklaşarak uyum bozucu, ilkel savunmalara yönelmeleri (Kaya ve Bozkurt, 2017), kişilerin yetişkinlikte algılamış oldukları ebeveynlik stilleriyle yakından ilişkili haldedir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma nicel araştırmadır. Araştırmada iki ya da daha fazla değişkenin birlikte ilişkisinin varlığını ve/veya derecesini ölçmek için nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama deseni kullanılacaktır (Karasar, 2011). Araştırma ilişkisel tarama modelini kullanarak değişkenlerin birlikteyken nasıl bir değişim göstereceğini göstermeyi hedeflemektedir.

3.2. ARAŞTIRMA KATILIMCILARI

Araştırma evreni 18-64 yaş arasındaki yetişkin bireylerdir. Araştırma örnekleme ise bu doğrultuda İstanbul ilinde yaşayan 18-64 yaş arasındaki 694 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın, internet anketi üzerinden bireylere ulaştırılması hedeflendiği için uygun örnekleme yöntemi seçilmiştir. Örneklem değerinin hesaplanabilmesi için Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2004) geliştirmiş olduğu, örneklem popülasyonunun belirlenmesi için hazırlanan formül kullanılmıştır. Kullanılan formül aşağıdaki şekildedir:

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülde;

n: Örneklem alınacak birey sayısı

N: Hedef kitledeki birey sayısı

q: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde,

t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülme sıklığına göre kabul edilen örneklem hatasını ifade eder.

31 Aralık 2021 tarihi itibarıyla İstanbul'da yaşayan 18-64 yaş arasındaki nüfus sayısı 10 milyon 694 bin 518 olarak hesaplanmıştır. (TÜİK, 2022). Bu sayı evrenin (N) değerini oluşturmaktadır. 0.05 örneklem hatası için ise $p = 0.50$ ve $q = 0.50$ esas

alınmıştır. Buna göre örneklem büyüklüğü şu hesaplama göre belirlenir:

$$n = \frac{10.694.518 \cdot (1.96)^2 \cdot 0.50 \cdot 0.50}{(0.05)^2 \cdot 10.694.518 + (1.96)^2 \cdot 0.50 \cdot 0.50}$$

Bu şekilde, yapılacak tezin evreni temsil etme kabiliyetinin sağlanabilmesi için İstanbul ilinde ikamet eden en az 385 kişinin dâhil edilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Katılımcılar seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri arasında yer alan uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Yeterli katılımcıya ulaşabilmek için katılımcılara, sosyal medya platformları üzerinden online anketler gönderilmiştir. Her bir katılımcıdan, ankete başlamadan önce onam formunu doldurmaları istenmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcılar, Okan Üniversitesi Onay Kurulundan geçmiş olan anketleri doldurmuşlardır. Doldurulan anketler sonucundan elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır. Aşağıda yer alan tabloda katılımcılara ait demografik veriler yer almaktadır.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU

Katılımcılara dair demografik bilgiler Tablo 1’ de yer almaktadır.

Tablo 3.1 Araştırma Katılımcılarına Dair Demografik Veriler

			Cinsiyet		Toplam
			Erkek	Kadın	
Medeni Durum	Bekar	Sayı	122	263	385
		% Medeni Durum	31,7%	68,3%	100,0%
	Evli	Sayı	78	187	265
		% Medeni Durum	29,4%	70,6%	100,0%
	Birlikte Yaşıyor	Sayı	5	10	15
		% Medeni Durum	33,3%	66,7%	100,0%
	Boşanmış	Sayı	4	18	22
		% Medeni Durum	18,2%	81,8%	100,0%
	Dul	Sayı	1	5	6
		% Medeni Durum	16,7%	83,3%	100,0%
	Ayrı	Sayı	0	1	1
		% Medeni Durum	0,0%	100,0%	100,0%
Toplam	Sayı	210	484	694	
	% Medeni Durum	30,3%	69,7%	100,0%	
Gelir	Düşük	Sayı	26	36	62
		% Gelir	41,9%	58,1%	100,0%
	Orta	Sayı	155	392	547
		% Gelir	28,3%	71,7%	100,0%
	Yüksek	Sayı	29	56	85
		% Gelir			

		% Gelir	34,1%	65,9%	100,0%
Toplam		Sayı	210	484	694
		% Gelir	30,3%	69,7%	100,0%
Eğitim	Okur Yazar	Sayı	1	6	7
		% Eğitim	14,3%	85,7%	100,0%
	İlkokul Mezunu	Sayı	1	3	4
		% Eğitim	25,0%	75,0%	100,0%
	Ortaokul Mezunu	Sayı	0	2	2
		% Eğitim	0,0%	100,0%	100,0%
	Lise Mezunu	Sayı	47	105	152
		% Eğitim	30,9%	69,1%	100,0%
	Üniversite Mezunu	Sayı	127	273	400
		% Eğitim	31,8%	68,3%	100,0%
Yüksek Lisans ve Üzeri Mezunu		Sayı	34	95	129
		% Eğitim	26,4%	73,6%	100,0%
Toplam		Sayı	210	484	694
		% Eğitim	30,3%	69,7%	100,0%

Araştırmada katılımcılarının Sosyo-Demografik bilgileri incelendiğinde, katılımcıların 210'u (%30.3) erkek, 484'ü (%69.7) kadındır. Katılımcıların 7'si (%1) okuryazar, 2'si (%0.06) ilkokul mezunu, 4'ü (%0.03) ortaokul mezunu, 152'si (%21.9) lise mezunu, 400'ü (%57.6) Lisans, 118'i (%17) yüksek lisans mezunu, 11'i (%1.6) doktora mezunudur. Katılımcıların 62'si (%8.9) gelir durumunu düşük, 547'si (%78.8) orta, 85'i (%12.2) yüksek olarak belirtmiştir. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde 385 (%55.5) katılımcının bekar, 265 (%38.2) katılımcının evli, 15 (%2.2) katılımcının birlikte yaşıyor, 22 (%3.2) katılımcının boşanmış, 1 katılımcının (%0.1) ise ayrı olduğu görülmüştür.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.4.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet, eğitim, gelir durumu ve eğitim durumu gibi demografik bilgilerinin alınabilmesi için kullanılmış olan formdur.

3.4.2. Özgeciliği (Altruism) Ölçeği

Ölçek, Türkiye nüfusunun kültürel yapısına uygun olarak, özgeciliği davranışının ölçülmesinde kullanılacak şekilde Ümmet, Ekşi ve Otrar (2013) tarafından geliştirilmiştir. Toplamda 38 madde bulunan ölçek, 5'li likert şeklinde

derecelendirmeyeyle (1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) hazırlanmıştır. Ölçeğin sahip olduğu 7 alt boyut sırasıyla Gönüllü Faaliyetlere Katılma, Maddi yardım, Travmatik Durumlarda Yapılan Yardım, Yaşlı/Hastalara Yapılan Yardım, Fiziksel Güce Dayalı Yardım, Eğitim Sürecinde Yardım ve Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım şeklindedir. Ölçeğin tüm alt boyutlardaki geçerliliği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonucunda pozitif yönde anlamlı ilişki elde edilerek sonuçlanmıştır. Geçerlilik analizinde ölçeğin Cronbach Alpha değeri .93, Spearman Brown değeri .89 ve Guttman değeri .89 olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha değerleri Gönüllü Faaliyetlere Katılım için .81, Maddi Yardım için .77, Travmatik Durumlarda Yardım için .75, Yaşlı/Hastalara Yardım için .76, Fiziksel Güce Dayanan Yardım için .743, Eğitim Sürecine Yardım için .69 ve Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım için .65 şeklindedir. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri ise .93 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan tez çalışmasında ise ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha değeri sırasıyla Gönüllü Faaliyetlere Katılım için .89, Maddi Yardım için .86 Travmatik Durumlarda Yardım için .84, Yaşlı/Hastalara Yardım için .81, Fiziksel Güce Dayanan Yardım için .82, Eğitim Sürecine Yardım için .79 ve Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım için .78 şeklindedir. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri ise .95 olarak hesaplanmıştır.

3.4.3. Savunma Biçimleri Testi (SBT-40)

Ölçeğin orijinal adı The Defense Style Questionnaire (DSQ) şeklinde hazırlanmıştır (Andrews, Singh ve Bond., 1993). Türkçeye uyarlama çalışması ise Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) tarafından düzenlenmiştir. 9'lu likert ölçeği olarak hazırlanan (1=Bana hiç uygun değil - 9=Bana çok uygun) ölçeğe toplam 3 üst boyut, 20 alt boyut ve 40 madde bulunmaktadır. İlgili savunmalar İmmatür (Yansıtma, Pasif Saldırganlık, Dışa vurma, Yalıtma, Değersizleştirme, Otistik Fantezi, İnkâr, Yer Değiştirme, Disosiyasyon, Bölünme Mantıksallaştırma ve Bedenselleştirme), Nevrotik (Yapma-bozma, Psödo Özgecilik, İdealleştirme ve Karşıt tepki oluşturma) ve Olgun (Yüceltme, Mizah, Beklenti ve Baskılama) olarak 3 başlığa ayrılmaktadır. Ölçeğin güvenirlik analizinde savunma biçimleri için Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla .70, .61 ve .83 olarak

saptanmıştır. Mevcut çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarda ise sırasıyla .83, .59 ve .67 sonuçları elde edilmiştir.

3.4.4. Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)

Young (1944) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Katılımcıların, ölçekte bulunan maddeleri hem anneleri, hem de babaları için düşünerek, 6'lı likert ölçeği üzerinden doldurmalarıyla uygulanmaktadır (1= Tamamı ile yanlış, 2=Çoğunlukla Yanlış, 3= Uyan Tarafı Daha Fazla, 4= Orta Derece Doğru, 5=Çoğunlukla Doğru, 6=Ona Tamamı İle Uyuyor). Toplamda 72 madde ve 10 faktörden oluşan bu ölçeğin alt boyutları sırasıyla Kuralcı/Kalıplayıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran şeklindedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı anne formu için $\alpha=.53-.86$, baba formu için ise $\alpha=.61-.89$ değerleri üzerinden hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayıları toplamı anne ve baba formlarına ilişkin $\alpha=.90$ olarak bulunmuştur. Güvenirlik çalışması için yapılan test-tekrar test güvenirlik analizi sonucu Anne formu için .38 ile .83 ($p < .01$) arasında bulunurken, Baba formu için ise .56 ile .85 ($p < .01$) arasında hesaplanmıştır.

Mevcut çalışmada ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesi için yapılan Cronbach Alpha değeri .97 olduğu, anne formunda yer alan alt boyutlar için .63-.93; baba formunda yer alan boyutlar için ise .67-.92 arasında değişiyor olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar, literatürde yer alan çalışmalarda benzerlik taşımaktadır.

Tablo 3.2 Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevi, Çocuklarda Öz-şefkat ve GüvenliBağlanmaya Ait Güvenirlilik Analizleri

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Özgecilik Ölçeği	.93	38
Savunma Biçimleri Testi (SBT-40)	.83	40
Young Ebeveynlik Ölçeği	.97	72

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma verilerinin analizi IBM SPSS Statistics 25 programıyla yapılmıştır. Katılımcıların eğitim, yaş ve cinsiyet üzerindeki dağılımlarının tespit edilmesi için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerine dair normallik analizlerinde çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Araştırma katılımcılarının özgecilik düzeyi, savunma biçimleri ve algılanan ebeveynlik stilleri ölçeklerinden aldıkları puanların sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyebilmek için Bağımsız Gruplar T Testi uygulanmıştır. Aynı zamanda algılanan ebeveynlik stili ve özgecilik düzeyi puanlarının eğitim gruplarına göre değişimini inceleyebilmek için Tek Yönlü Varyans Analizi ve Kruskal Wallis H analizleri kullanılmıştır. Özgecilik düzeyi, savunma biçimleri ve algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek için Pearson ve Spearman korelasyon analizleri uygulanmıştır. Son olarak, algılanan ebeveynlik stilleri ve savunma biçimlerinin özgecilik düzeyini yordama becerisini inceleyebilmek için çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR

4.1. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE DAİR BETİMSSEL ANALİZLER

Bu bölümde araştırma boyunca elde edilen bulgular ve hipotezler istatistiksel analizden geçirilmiştir. Bu bölümde yapılan analizlere dair bulgular yer almaktadır.

Aşağıda özgecilik ölçeği ve alt boyutlarından alınan puanlara ilişkin betimsel istatistikler paylaşılmıştır.

Tablo 4.1 Ölçeklerden Elde Edilen Toplam Puanların ve Alt Boyut Puanlarının Betimleyici İstatistik ve Çarpıklık Basıklık Değerleri

	N	Çarpıklık	Basıklık		Min	Max	Ort	Std. Sap.	
	Statis tic	Statistic	Std. Hata	Statistic	Std. Hata				
Özgecilik Toplam Puanı	694	-.796	0.093	.973	.185	1.25	5	3.827	.6
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	694	-.535	0.093	-.314	.185	1	5	3.408	.49
Maddi Yardım	694	-1.080	0.093	1.419	.185	1	5	3.882	.7
Travmatik Durumlarda Yardım	694	-.995	0.093	1.344	.185	1.17	5	4.077	.6
Yaslı ve Hastalara Yardım	694	-.921	0.093	.497	.185	1	5	3.917	.8

Fiziksel Güce Dayalı Yardım	694	-.682	0.093	.189	.185	1	5	3.688	.8
Eğitim Sürecinde Yardım	694	-.993	0.093	1.500	.185	1	5	3.92	.7
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Olgun Savunma	694	-.841	0.093	.498	.185	1	5	3.896	.48
	694	-.076	0.093	.048	.185	1.38	9	5.84	1.334
Nevrotik Savunma	694	.017	0.093	.028	.185	1	9	4.884	1.273
Olgun Olmayan Savunma	694	.437	0.093	.491	.185	1.17	9	4.233	1.159
Kuralcı Kalıplayıcı Anne	694	.449	0.093	-.646	.185	1	6	2.935	1.212
Kuralcı Kalıplayıcı Baba	694	.537	0.093	-.552	.185	1	6	2.906	1.229
Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	694	1.364	0.093	1.198	.185	1	6	2.056	1.193
Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	694	1.259	0.093	.879	.185	1	6	2.134	1.223
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı	694	.488	0.093	-.664	.185	1	6	2.838	1.263
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı	694	.231	0.093	-.987	.185	1	6	3.314	1.405
Sömürücü İstismar Edici Anne	694	2.735	0.093	8.998	.185	1	6	1.386	0.713

Sömürücü İstismar Edici Baba	694	2.007	0.093	4.110	.185	1	6	1.588	0.901
Aşırı Koruyucu Evhamlı Anne	694	.474	0.093	-.306	.185	1	6	3.159	1.085
Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	694	.576	0.093	.068	.185	1	6	2.81	0.961
Koşullu Başarı Odaklı Anne	694	.139	0.093	-.704	.185	1	6	3.367	1.238
Koşullu Başarı Odaklı Baba	694	.132	0.093	-.747	.185	1	6	3.339	1.247
Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	694	1.200	0.093	1.350	.185	1	5.67	1.989	0.927
Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	694	1.092	0.093	.964	.185	1	6	2.102	1.01
Kötümser Endişeli Anne	694	.497	0.093	-.676	.185	1	6	2.979	1.408
Kötümser Endişeli Baba	694	.631	0.093	-.402	.185	1	6	2.799	1.342
Cezalandırıcı Anne	694	.704	.093	-.183	.185	1	6	2.997	1.238
Cezalandırıcı Baba	694	.679	.093	-.297	.185	1	6	3.06	1.286
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	694	.390	.093	-.345	.185	1	6	3.056	1.215
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	694	.179	.093	-.771	.185	1	6	3.36	1.352

Özgecılık toplam puanı 3.8 standart çakması 0.6 olarak bulunmuştur. Gönüllü faaliyetlere katılım ortalaması 3.4, standart sapması 0.49; maddi yardım puan ortalaması 3.8 standart sapması 0.7; travmatik durumlarda yardım ortalaması 4, standart sapması 0.6; yaşlı ve hastalara yardım ortalaması 3.9 standart sapması 0.8; fiziksel güce dayalı yardım ortalaması 3.6, standart sapması 0.8; eğitim sürecinde yardım ortalaması 3.9 standart sapması 0.7; yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ortalaması 3.8 standart sapması 0.48 olarak hesaplanmıştır.

Olgun savunma ortalaması 5.8 standart sapması 1.3; nevrotik savunma ortalaması 4.8. standart sapması 1.2; olgun olmayan savunma ortalaması 4.2, standart sapması 1.1 olarak hesaplanmıştır.

Kuralcı kalıplayıcı anne ortalaması 2.9 standart sapması 1.2, baba ortalaması 2.9, standart sapması 1.2; küçümseyici kusur bulucu anne puan ortalaması 2, standart sapması 1.1, baba ortalaması 2.1, standart sapması 1.2; duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne puan ortalaması 2.8 standart sapması 1.2, baba puan ortalaması 1,4; sömürücü istismar edici anne puan ortalaması 1,3 standart sapması 0.7, baba puan ortalaması 1.5, standart sapması 0.9; aşırı koruyucu evhamlı anne puan ortalaması 3.1, standart sapması 1, baba puan ortalaması 2.8, standart sapması 0.9; koşullu başarı odaklı anne puan ortalaması 3.3 standart sapması 1.2, baba puan ortalaması 3.3, standart sapması 1.2; aşırı izin verici sınırsız anne puan ortalaması 1.9 standart sapması 0.9, baba puan ortalaması 2.1, standart sapması 1; kötümser endişeli anne puan ortalaması 2.9, standart sapması 1.4, baba ortalaması 2.7, standart sapması 1,3; cezalandırıcı anne puan ortalaması 2.9 standart sapması 1.2 baba puan ortalaması 3.5 standart sapması değil, 2; değişime kapalı duygularını bastıran anne puan ortalaması 3.14 sapması 1.2,baba puan ortalaması 3.3 standart sapması 1.3 olarak hesaplanmıştır.

Özgecılık düzeyi ve alt boyutları, savunma biçimleri ve algılanan ebeveynlik stillerinden elde edilen puanların çarpıklık basıklık değerleri incelendiğinde sömürücü istismar edici anne ve baba puanları dışında kalan tüm puanların $\pm 1,5$ sınırları içinde olduğu ve normal dağılıma sahip oldukları görülmüştür. Eğitim durumu grubunda veri sayısı az olduğu için eğitim grubunun karşılaştırıldığı analizlerde lise altı gruplar analizlere dahil edilmemiş, doktora grubu ise yüksek lisans grubuyla birleştirilmiştir. Sömürücü istismar edici anne ve baba puanlarında yanıtlar düşük puana yığıldığı için uç

değer analizi yapılması mümkün olmamıştır. Bu sebeple sömürücü istismar edici anne ve baba puanlarıyla ilgili analizler non-parametrik düzeyde yapılırken, araştırmanın geri kalan değişkenleri için parametrik düzeyde analizler yürütülmüştür.

4.2. ÖZGECİLİK DÜZEYİ, SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLIK STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİSEL ANALİZ BULGULARI

Özgecilik düzeyi, savunma biçimleri ve algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiyi incelemekle birlikte Hipotez 1, Hipotez 2 ve Hipotez 3'ün test edilebilmesi amacıyla Pearson ve Spearman korelasyon analizleri yürütülmüştür. Analizlere ilişkin tablolar aşağıda paylaşılmaktadır. Özgecilik alt boyutlarıyla ilgili analizler Ek C'de paylaşılmaktadır.

Tablo 4.2 Özgeciliik Düzeyi, Savunma Biçimleri ve Algılanan Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yürütülen Pearson Korelasyon Analizi

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
1. Özgeciliik Toplam Puanı	r	1																					
2. Olgun Savunma	r	.158**	1																				
3. Nevrotik Savunma	r	.285**	.231**	1																			
4. Olgun Olmayan Savunma	r	-.087*	.147**	.402**	1																		
5. Kuralcı Kalıplayıcı Anne	r	.06	.016	.098**	.210**	1																	
6. Kuralcı Kalıplayıcı Baba	r	.048	-.059	.039	.194**	.583**	1																
7. Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	r	-.022	-.032	.088*	.265**	.676**	.429**	1															
8. Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	r	-.023	-.076*	.024	.247**	.466**	.668**	.690**	1														
9. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	r	-.116**	-0.07	-0.04	.143**	.357**	.224**	.674**	.471**	1													

10. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	r	-.080*	-.082*	-.053	.155**	.271**	.370**	.463**	.684**	.668**	1									
11. Aşırı Koruyucu Evhamlı Anne	r	-.078*	-.064	.106**	.247**	.483**	.336**	.357**	.298**	.038	.076*	1								
12. Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	r	-.016	-.095*	.127**	.226**	.342**	.467**	.259**	.286**	-.007	-.022	.710**	1							
13. Koşullu Başarı Odaklı Anne	r	.044	.038	.057	.175**	.644**	.449**	.364**	.279**	.069	.06	.317**	.264**	1						
14. Koşullu Başarı Odaklı Baba	r	.061	-.049	.064	.152**	.407**	.651**	.245**	.382**	.029	.109**	.222**	.323**	.722**	1					
15. Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	r	-.079*	.004	.048	.288**	.193**	.212**	.434**	.365**	.429**	.363**	.135**	.149**	.109**	.092*	1				
16. Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	r	-.066	.028	.033	.265**	.248**	.191**	.382**	.461**	.371**	.490**	.161**	.074	.132**	.057	.809**	1			
17. Kötümser Endişeli Anne	r	-.024	.009	.061	.208**	.584**	.329**	.538**	.389**	.399**	.332**	.302**	.145**	.398**	.206**	.344**	.363**	1		
18. Kötümser Endişeli Baba	r	.008	-.078*	.03	.192**	.348**	.585**	.335**	.477**	.225**	.311**	.183**	.316**	.286**	.397**	.286**	.260**	.543**	1	
19. Cezalandırıcı Anne	r	.007	-.02	.064	.194**	.647**	.400**	.720**	.515**	.520**	.400**	.275**	.183**	.452**	.277**	.340**	.321**	.526**	.288**	1

20. Cezalandırıcı Baba	r	.012	-.059	.001	.159**	.368**	.632**	.468**	.738**	.330**	.557**	.207**	.240**	.262**	.417**	.294**	.352**	.341**	.441**	.600**	1			
21. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	r	-.023	.019	.051	.121**	.520**	.363**	.339**	.263**	.287**	.228**	.268**	.206**	.347**	.263**	.151**	.182**	.438**	.289**	.284**	.220**	1		
22. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	r	-.047	-.027	.017	.158**	.382**	.506**	.235**	.323**	.177**	.305**	.259**	.283**	.339**	.355**	.240**	.205**	.312**	.446**	.257**	.285**	.523**	1	
23. Yaş	r	.075*	.061	.005	-.200**	-.078*	-.045	-.100**	-.136**	-.009	-.114**	-.274**	-.180**	-.061	-.036	-.055	-.094*	-.033	-.008	-.122**	-.148**	.006	-.06	1

*p<.05, **p<0.01

Pearson korelasyon analizi ile Hipotez 1 test edilmiştir. Buna göre:

Özgecilik düzeyi toplam puanı ile nevrotik savunma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.285, p<.01$). Nevrotik savunma ile özgecilik düzeyinin; gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.236, p<.01$), maddi yardım ($r=.211, p<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.209, p<.01$), yaşlı ve hastalara yardım ($r=.198, p<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.227, p<.01$), eğitim sürecinde yardım ($r=.245, p<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklı yardım ($r=.271, p<.01$) alt boyutlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir.

Pearson korelasyon analizi sonucunda özgecilik düzeyi toplam puanı ile olgun savunma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.158, p<.05$). Olgun savunma ile özgecilik düzeyinin; gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.108, p<.01$), maddi yardım ($r=.144, p<.01$), travmatik durumlarda yardım ($r=.138, p<.01$), yaşlı ve hastalara yardım ($r=.138, p<.01$), fiziksel güce dayalı yardım ($r=.089, p<.05$), eğitim sürecinde yardım ($r=.210, p<.01$), yakınlık duygusundan kaynaklı yardım ($r=.120, p<.01$) alt boyutlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir.

Pearson korelasyon analizi sonucunda özgecilik düzeyi toplam puanı ile olgun olmayan savunma arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.087, p<.05$). Olgun olmayan savunma ile özgecilik düzeyinin; gönüllü faaliyetlere katılım ($r=-.083, p<.05$), maddi yardım ($r=-.086, p<.05$), yaşlı ve hastalara yardım ($r=-.082, p<.05$), eğitim sürecinde yardım ($r=-.078, p<.05$) alt boyutlarıyla negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Olgun olmayan savunma ile özgecilik düzeyinin; travmatik durumlarda yardım, fiziksel güce dayalı yardım, yakınlık duygusundan kaynaklı yardım alt boyutlarıyla anlamlı ilişkisi yoktur ($p>.05$).

Pearson korelasyon analizi ile Hipotez 2 test edilmiştir. Buna göre:

Özgecilik düzeyi toplam puanı ile algılanan ebeveynlik stillerinden; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.116, p<.01$) ve baba ($r=-.080, p<.01$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.078, p<.01$), aşırı izin verici sınırsız anne ($r=-.079, p<.05$) puanlarında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Özgecilik toplam puanı ile diğer algılanan ebeveynlik stilleri arasında ise anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Alt boyutlarla değerlendirildiğinde, gönüllü faaliyetlere katılım boyutu ile; duygusal

bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.082, p<.05$) ve baba ($r=-.080, p<.05$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.095, p<.05$) puanlarıyla negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Maddi yardım boyutu ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.090, p<.05$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.096, p<.05$), aşırı izin verici sınırsız baba ($r=-.080, p<.05$) puanlarıyla negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Travmatik durumlarda yardım boyutu ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.101, p<.01$) puanıyla anlamlı negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşlı ve hastalara yardım boyutu ile; aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.075, p<.05$) puanıyla anlamlı negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel güce dayalı yardım boyutu ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.075, p<.05$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.095, p<.05$), aşırı izin verici sınırsız baba ($r=-.085, p<.05$) puanlarıyla negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim sürecinde yardım boyutu ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.124, p<.01$) ve baba ($r=-.091, p<.05$) puanlarıyla negatif yönde koşullu başarı odaklı anne ($r=.088, p<.05$) puanıyla pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım boyutu ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=-.119, p<.01$) ve baba ($r=-.082, p<.05$), aşırı izin verici sınırsız anne ($r=-.106, p<.01$) ve baba ($r=-.76, p<.01$) puanlarında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların yaşı ile özgecilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 4.14’de ve EK C’de görülmektedir. Pearson Korelasyon analizi sonucunda, yaş ile; özgecilik toplam puanı ($r=.075, p<.05$), gönüllü faaliyetlere katılım ($r=.107, p<.01$), maddi yardım ($r=.104, p<.01$), yaşlı ve hastalara yardım ($r=.182, p<.01$) puanlarında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Yaş ile travmatik durumlarda yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım puanları arasında anlamlı ilişki yoktur ($p<.05$).

Savunma biçimlerinin özgecilik düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisinin inceleneceği regresyon analizinden önce; regresyon varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmek amacıyla, değişkenlerin birbiriyle ilişkisini için Tablo 4.13’de görülen Pearson korelasyon analizi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre değişkenler arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunurken ($p<0.05$), değişkenlerin gücünün regresyon analizi için yeterli seviyede olduğu ($r<0.80$) görülmüştür.

Tablo 4.3 Özgeciliik Düzeyi, Savunma Biçimleri ve Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiyi İncelemek Amacıyla Yürütülen Spearman Korelasyon Analizi.

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1. Özgeciliik Toplam Puanı	r	1.00													
2. Gönüllü Faaliyetlere Katılım	r	.83**	1.00												
3. Maddi Yardım	r	.74**	.62**	1.00											
4. Travmatik Durumlarda Yardım	r	.77**	.60**	.55**	1.00										
5. Yaslı ve Hastalara Yardım	r	.80**	.63**	.57**	.63**	1.00									
6. Fiziksel Güce Dayalı Yardım	r	.77**	.52**	.49**	.49**	.58**	1.00								
7. Eğitim Sürecinde Yardım	r	.76**	.57**	.48**	.62**	.55**	.55**	1.00							
8. Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	r	.75**	.50**	.43**	.61**	.49**	.59**	.61**	1.00						

9. Olgun Savunma	r	.17**	.12**	.12**	.16**	.16**	.10**	.23**	.15**	1.00						
10. Nevrotik Savunma	r	.30**	.22**	.21**	.21**	.19**	.25**	.24**	.27**	.21**	1.00					
11. Olgun Olmayan Savunma	r	-.09*	-.09*	-.11**	-.06	-.08*	-.04	-.09*	-.04	.11**	.37**	1.00				
12. Sömürücü İstismar Edici Anne	r	-0.07	-.05	-.08*	-.06	-0.07	-.07	-.05	-.08*	-.04	.01	.19**	1.00			
13. Sömürücü İstismar Edici Baba	r	-.09*	-.10*	-.10**	-.06	-.05	-.09*	-.07	-.06	-.04	-.03	.17**	.69**	1.00		
14. Yaş	r	.08*	.11*	.10**	-.01	.19**	.04	.02	-.04	.08*	.00	-.20**	-.07	-.09*	1.00	

*p<.05, **p<.01

Spearman korelasyon analizi sonucunda özgecilik toplam puanı ile sömürücü istismar edici baba puanı arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.093$, $p<.05$). Gönüllü faaliyetlere katılım alt boyutu ile sömürücü istismar edici baba puanı arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.097$, $p<.05$). Maddi yardım alt boyutu ile sömürücü istismar edici anne ($r=.076$, $p<.05$) ve baba ($r=.103$, $p<.05$) puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki vardır. Fiziksel güce dayalı yardım alt boyutu ile sömürücü istismar edici baba puanı arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.086$, $p<.05$). Yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutu ile sömürücü istismar edici anne puanı arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.083$, $p<.05$).

Spearman korelasyon analizi ile Hipotez 3 test edilmiştir. Buna göre:

Olgun olmayan savunma ile; Young ebeveynlik ölçeğinden alınan ebeveynlik stillerinin anne ve baba puanlarının Pearson korelasyon analizleri sonuçları sırayla verilmektedir. Kuralcı kalıplayıcı anne ($r=.210$, $p<.01$) ve baba ($r=.194$, $p<.01$) puanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Küçümseyici kusur bulucu anneyle ($r=.265$, $p<.01$) , küçümseyici kusur bulucu baba ($r=.247$, $p<.01$) ile pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($r=.143$, $p<.01$) ve baba ($r=.155$, $p<.01$) ile pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=.247$, $p<.01$) ve baba ($r=.226$, $p<.01$) puanlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Koşullu başarı odaklı anne ($r=.175$, $p<.01$) ve baba ($r=.152$, $p<.01$) puanlarında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Aşırı izin verici sınırsız anne ($r=.288$, $p<.01$) ve baba ($r=.265$, $p<.01$) puanlarını da pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Kötümser endişeli anne ($r=.208$, $p<.01$) ve baba ($r=.192$, $p<.01$) puanlarını da pozitif yönünde anlamlı ilişki vardır. Cezalandırıcı anne ($r=.194$, $p<.01$) ve baba ($r=.159$, $p<.01$) puanlarını da pozitif yönünde anlamlı ilişki vardır. Değişime kapalı duygularını bastıran anne ($r=.121$, $p<.01$) ve baba ($r=.158$, $p<.01$) puanlarını da pozitif yönünde anlamlı ilişki vardır. Spearman korelasyon analizine göre olgun olmayan savunma ile; sömürücü istismar edici anne ($r=.193$, $p<.01$) ve baba ($r=.173$, $p<.01$) puanları ile pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Olgun savunma ile; Young ebeveynlik ölçeğinden alınan ebeveynlik stillerinin anne ve baba puanlarının Pearson korelasyon analizleri sonuçları sırayla verilmektedir.

Küçümseyici kusur bulucu baba ($r=-.076, p<.05$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı baba ($r=-.082, p<.05$) aşırı koruyucu evhamlı baba ($r=-.095, p<.05$), kötümser endişeli baba ($r=-.078, p<.05$) puanlarıyla negatif yönde anlamlı ilişki vardır. Annelik stillerinin tümüyle, kalan babalık stilleriyle anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p<.05$). Spearman korelasyon analizine göre olgun savunma ile; sömürücü istismar edici anne ($r=-0,038, p>.05$) ve baba ($r=-0,038, p>.05$) puanları arasında anlamlı ilişki yoktur.

Nevrotik savunma ile; Young ebeveynlik ölçeğinden alınan ebeveynlik stillerinin anne ve baba puanlarının Pearson korelasyon analizleri sonuçları sırayla verilmektedir. Kuralcı kalıplı anne ($r=.098, p<.01$), küçümseyici kusur bulucu anneyle ($r=.088, p<.05$), Aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=.106, p<.01$) ve baba ($r=.126, p<.01$) puanlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Diğer annelik ve babalık stilleriyle anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p<.05$). Spearman korelasyon analizine göre nevroitik savunma ile; sömürücü istismar edici anne ($r=0,013, p>.05$) ve baba ($r=-0,028, p>.05$) puanları arasında anlamlı ilişki yoktur.

Katılımcıların yaşı ile savunma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları tablo 4.14'de görülmektedir. Pearson Korelasyon analizi sonucunda, yaş ile olgun olmayan savunma arasında negatif yönde anlamlı korelasyon ilişkisi bulunmuştur ($r=-.200, p<.01$). Yaş ile; nevroitik savunma ve olgun savunma arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p<.05$).

Katılımcıların yaşı ile algılanan ebeveynlik stili arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi ve Spearman korelasyon analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları Tablo 4.13 ve Tablo 4.14'de görülmektedir. Yaş ile; Young ebeveynlik ölçeğinden alınan ebeveynlik stillerinin anne ve baba puanlarının Pearson korelasyon analizleri sonuçları sırayla verilmektedir. Kuralcı kalıplı anne ($r=-.078, p<.05$) küçümseyici kusur bulucu anne ($r=-.100, p<.01$) ve baba ($r=-.136, p<.01$) Duygusal bakımdan yoksul bırakıcı baba ($r=-.114, p<.01$) sömürücü istismar edici baba ($r=-.086, p<.05$) aşırı koruyucu evhamlı anne ($r=-.274, p<.01$) ve baba ($r=-.180, p<.01$) Aşırı izin verici sınırsız baba ($r=-.094, p<.01$), cezalandırıcı anne ($r=-.122, p<.01$) ve baba ($r=-.148, p<.01$) puanlarıyla negatif yönünde anlamlı ilişki vardır. Diğer ebeveynlik stilleri ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p<.05$). Spearman

korelasyon analizine göre yaş ile; sömürücü istismar edici anne ($r=-0,073$, $p>.05$) arasında anlamlı korelasyon ilişkisi yok iken baba ($r=-.0809$, $p<.05$) puanları ile negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Araştırma hipotezlerinden Hipotez 1, Hipotez 2 ve Hipotez 3'ün incelenmesi için yukarıda yapılan Pearson ve Spearman korelasyon analizleri sonucu doğrultusunda hipotezlerin kısmen doğrulanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.3. KATILIMCILARIN ÖZGECİLİK DÜZEYİ, SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİ ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILAŞIP FARKLILAŞMADIĞINA DAİR BULGULAR

Aşağıda savunma biçimlerinin, katılımcıların cinsiyet gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını göstermek ve Hipotez 4, Hipotez 5 ve Hipotez 6'nın test edilebilmesi amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.4 Katılımcıların Savunma Biçimlerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi

Cinsiyet		N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Olgun Savunma	Erkek	210	5.98	1.27	1.792	692	.074
	Kadın	484	5.78	1.36			
Nevrotik Savunma	Erkek	210	4.75	1.32	-1.776	692	.076
	Kadın	484	4.94	1.25			
Olgun Olmayan Savunma	Erkek	210	4.43	1.23	2.870	363.998	.004
	Kadın	484	4.15	1.12			

Katılımcıların savunma biçimlerinde cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen bağımsız gruplar t testi sonucunda, olgun

savunma ($t(692)=1.792$, $p=.074$) ve nevroitik savunma ($t(692)=-1.776$, $p=.076$) puanlarında cinsiyet grupları arasında anlamlı fark yoktur. Olgun olmayan savunma puanında ($t(363,998)= 2.870$, $p=.004$) gruplar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde erkeklerin ($X:4.43$, $SS:1.23$) kadınlardan ($X:4.15$, $SS:1.12$) daha yüksek olgun olmayan savunma puanına sahip olduğu görülmektedir.

Aşağıda algılanan ebeveynlik stillerinin, cinsiyet gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.5 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stillerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi

Cinsiyet		N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Kuralcı	Erkek	210	2.66	1.05	-4.329	473.957	.000
Kalıplayıcı Anne	Kadın	484	3.06	1.26			
Kuralcı	Erkek	210	2.83	1.24	-1.015	692	.310
Kalıplayıcı Baba	Kadın	484	2.94	1.22			
Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	Erkek	210	1.85	1.06	-3.188	457.648	.002
	Kadın	484	2.15	1.24			
Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	Erkek	210	2.06	1.22	-1.046	692	.296
	Kadın	484	2.17	1.22			
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	Erkek	210	2.73	1.25	-1.524	692	.128
	Kadın	484	2.89	1.27			
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	Erkek	210	3.21	1.42	-1.290	692	.197
	Kadın	484	3.36	1.40			
Aşırı Koruyucu							

Evhamlı Anne	Erkek	210	3.14	1.05	-0.359	692	.720
	Kadın	484	3.17	1.10			
Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	Erkek	210	2.84	.96	.565	692	.572
	Kadın	484	2.80	.96			
Koşullu Başarı Odaklı Anne	Erkek	210	3.43	1.20	.882	692	.378
	Kadın	484	3.34	1.25			
Koşullu Başarı Odaklı Baba	Erkek	210	3.41	1.18	1.045	692	.296
	Kadın	484	3.31	1.27			
Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	Erkek	210	2.11	1.03	2.173	346.579	.030
	Kadın	484	1.94	.88			
Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	Erkek	210	2.21	1.07	1.792	365.881	.074
	Kadın	484	2.06	.98			
Kötümser Endişeli Anne	Erkek	210	2.82	1.27	-2.082	451.567	.038
	Kadın	484	3.05	1.46			
Kötümser Endişeli Baba	Erkek	210	2.70	1.27	-1.337	425.818	.182
	Kadın	484	2.84	1.37			
Cezalandırıcı Anne	Erkek	210	2.82	1.21	-2.522	692	.012
	Kadın	484	3.07	1.24			
Cezalandırıcı Baba	Erkek	210	2.97	1.38	-1.160	692	.246
	Kadın	484	3.10	1.24			
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	Erkek	210	2.94	1.04	-1.858	485.381	.064
	Kadın	484	3.11	1.28			
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	Erkek	210	3.34	1.36	-.236	395.246	.813
	Kadın	484	3.37	1.35			

Aşağıda algılanan ebeveynlik stillerinin cinsiyet grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.6 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarında Cinsiyet Grupları Arasında Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Mann Whitney U Testi

Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U	Z	p
Sömürücü Erkek	210	334.50	70244.50	48089.500	-1.240	.215
İstismar Edici Anne Kadın	484	353.14	170920.50			
Toplam	694					
Sömürücü Erkek	210	336.42	70648.00	48493.000	-1.011	.312
İstismar Edici Baba Kadın	484	352.31	170517.00			
Toplam	694					

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarında cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen bağımsız gruplar t testi sonucunda kuralcı kalıplayıcı baba ($t(692) = -1.015$, $p = .310$), küçümseyici kusur bulucu baba ($t(692) = -1.046$, $p = .296$), duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($t(692) = -1.524$, $p = .128$) ve baba ($t(692) = -1.290$, $p = .197$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($t(692) = -0.359$, $p = .720$) ve baba ($t(692) = 0.565$, $p = .572$), koşullu başarı odaklı anne ($t(692) = 0.882$, $p = .378$) ve baba ($t(692) = 1.045$, $p = .296$), aşırı izin verici sınırsız baba ($t(365,881) = 1.792$, $p = .074$), kötümser endişeli baba ($t(425,818) = -1.337$, $p = .182$), cezalandırıcı baba ($t(692) = -1.160$, $p = .246$), değişime kapalı duygularını bastıran anne ($t(485,381) = -1.858$, $p = .064$) ve baba ($t(395,246) = -0.236$, $p = .813$) puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Kuralcı kalıplayıcı anne ($t(473,957) = -4.329$, $p < .001$), küçümseyici kusur bulucu anne ($t(457,648) = -3.188$, $p = .002$), aşırı izin verici sınırsız anne ($t(346,579) = 2.173$, $p = .030$), kötümser endişeli anne ($t(451,567) = -2.082$, $p = .038$), cezalandırıcı anne ($t(692) = -2.522$, $p = .012$) puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde; kuralcı kalıplayıcı anne erkek ($X:2.66$,

SS:1.05), kadın (X:3.06, SS:1.23); küçümseyici kusur bulucu anne erkek (X:1.85, SS:1.06), kadın (X:2.15, SS:1.24); kötümser endişeli anne erkek (X:2.82, SS:1.27), kadın (X:3.05, SS:1.46); cezalandırıcı anne erkek (X:2.82, SS:1.21), kadın (X:3.07, SS:1.24) puanlarında kadınların puanları erkeklerden yüksek iken, aşırı izin verici sınırsız anne erkek (X:2.11, SS:1.03), kadın (X:1.94, SS:0.88) puanında erkeklerin puanları kadınlardan daha yüksektir.

Katılımcıların sömürücü istismar edici anne ve baba puanlarında cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen Mann Whitney U testi sonucunda sömürücü istismar edici anne ($U=48089.500$, $p=.215$) ve baba ($U=48493.000$, $p=.312$) puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Aşağıda özgecilik düzeyinin cinsiyet grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.7 Katılımcıların Özgecilik Düzeyi Puanlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Bağımsız Gruplar T Testi

Cinsiyet		N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Özgecilik Toplam Puanı	Erkek	210	3.65	.74	-4.257	330.679	.000
	Kadın	484	3.90	.60			
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	Erkek	210	3.17	1.04	-4.188	347.612	.000
	Kadın	484	3.51	.89			
Maddi Yardım	Erkek	210	3.66	.93	-2.655	338.234	.008
	Kadın	484	3.98	.71			
Travmatik Durumlarda Yardım	Erkek	210	3.97	.77	-4.536	319.037	.000
	Kadın	484	4.13	.64			
Yaşlı ve Hastalara Yardım	Erkek	210	3.85	.93	-1.272	363.326	.204
	Kadın	484	3.95	.84			
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	Erkek	210	3.54	.93	-2.822	351.649	.005
	Kadın	484	3.75	.80			

Eğitim Sürecinde Yardım	Erkek	210	3.76	.86	-3.471	326.01	.001
	Kadın	484	3.99	.68			
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	Erkek	210	3.64	.92	-5.045	326.470	.000
	Kadın	484	4.00	.73			

Özgecılık düzeyi puanlarında cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen bağımsız gruplar t testi sonucuna göre, yaşlı ve hastalara yardım ($t(363,326) = -1.272, p = .204$) puanında cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunmazken, özgecılık toplam puanı ($t(330,679) = -4.257, p < .001$), gönüllü faaliyetlere katılım ($t(347,612) = -4.188, p < .001$), maddi yardım ($t(338,234) = -2.655, p = .008$) travmatik durumlarda yardım ($t(319,037) = -4.536, p < .001$), fiziksel güce dayalı yardım ($t(351,649) = -2.822, p = .005$), eğitim sürecinde yardım ($t(326,101) = -3.471, p = .001$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($t(326,470) = -5.045, p < .001$) puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde özgecılık toplam puanı erkek ($X:3.65, SS:0.74$), kadın ($X:3.9, SS:0.6$); gönüllü faaliyetlere katılım erkek ($X:3.17, SS:1.04$), kadın ($X:3.51, SS:0.89$); maddi yardım erkek ($X:3.33, SS:0.93$), kadın ($X:3.98, SS:0.71$); travmatik durumlarda yardım erkek ($X:3.97, SS:0.77$), kadın ($X:3.98, SS:0.71$); fiziksel güce dayalı yardım erkek ($X:3.54, SS:0.93$), kadın ($X:3.75, SS:0.8$); eğitim sürecinde yardım erkek ($X:3.76, SS:0.86$), kadın ($X:3.99, SS:0.68$); yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım erkek ($X:3.64, SS:0.92$), kadın ($X:4, SS:0.73$) puanlarında kadınların puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aşağıda savunma biçimlerinin eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.8 Savunma Biçimlerinin Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi ve Bonferroni Post-Hoc Analizi

		N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Olgun Savunma	1. Lise Mezu	152	5.75	1.26	.430	.650	
	2. Lisans	400	5.87	1.37			-

	3.Lisansüstü	129	5.85	1.31		
Nevrotik Savunma	1. Lise Mezuı	152	5.02	1.24	1.255	.286
	2. Lisans	400	4.84	1.30		-
	3.Lisansüstü	129	4.85	1.22		
Olgun Olmayan Savunma	1. Lise Mezuı	152	4.62	1.17	13.012	.000
	2. Lisans	400	4.16	1.14		1>2
	3.Lisansüstü	129	3.97	1.08		1>3

Katılımcıların savunma biçimlerinde eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen tek yönlü ANOVA testine göre olgun savunma ($F(2,678)= 0.43, p=.650$) ve nevrotik savunma ($F(2,678)= 1.255, p=.286$) puanlarında eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Olgun olmayan savunma puanında ($F(2,678)= 13.012, p<.001$) eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Bonferroni Post-Hoc analizi sonucunda lise mezunu ile lisans mezunu ($p=0.000, p<.05$) ve lise mezunu ve lisansüstü mezunu ($p=0.000, p<.05$) grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde lise mezunu grubunun ($X:4.62, SS:1.17$), lisans ($X:4.16, SS:1.14$) ve lisansüstü ($X:3.97, SS:1.08$) gruplarına göre anlamlı olarak daha yüksek olgun olmayan savunma puanına sahip olduğu görülmüştür.

Aşağıda algılanan ebeveynlik stillerinin eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.9 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarının Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi

		N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Kuralcı Kalıplayıcı Anne	1.Lise Mezuı	152	3.08	1.28	2.537	.080	
	2. Lisans	400	2.94	1.17			-

	3.Lisansüstü	129	2.76	1.26		
Kuralcı Kalıplayıcı Baba	1.Lise Mezunu	152	3.05	1.28	1.535	.216
	2. Lisans	400	2.90	1.19		-
	3.Lisansüstü	129	2.80	1.30		
Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	1.Lise Mezun	152	2.27	1.33	3.503	.031
	2. Lisans	400	2.00	1.15		-
	3.Lisansüstü	129	1.95	1.11		
Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	1.Lise Mezunu	152	2.35	1.42	3.004	.050
	2. Lisans	400	2.07	1.16		-
	3.Lisansüstü	129	2.07	1.15		
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	1.Lise Mezunu	152	2.93	1.32	.550	.577
	2. Lisans	400	2.81	1.26		-
	3.Lisansüstü	129	2.80	1.20		
Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	1.Lise Mezunu	152	3.44	1.46	1.728	.178
	2. Lisans	400	3.31	1.41		-
	3.Lisansüstü	129	3.13	1.30		
Aşırı	1.Lise Mezunu	152	3.47	1.02	8.034	.000

Koruyucu Evhamlı Anne	2. Lisans	400	3.10	1.10			
	3.Lisansüstü	129	3.01	1.05			1>3
							1>2
Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	1.Lise Mezunu	152	3.04	.94	6.124	.002	
	2. Lisans	400	2.77	.98			
	3.Lisansüstü	129	2.67	.88			1>3
	Total	681	2.81	.96			1>2
Koşullu Başarı Odaklı Anne	1.Lise Mezunu	152	3.41	1.24	0.414	.661	
	2. Lisans	400	3.38	1.20			-
	3.Lisansüstü	129	3.28	1.38			
Koşullu Başarı Odaklı Baba	1.Lise Mezunu	152	3.39	1.24	.133	.876	
	2. Lisans	400	3.34	1.24			-
	3.Lisansüstü	129	3.32	1.32			
Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	1.Lise Mezunu	152	2.12	1.04	2.840	.059	
	2. Lisans	400	1.98	.92			-
	3.Lisansüstü	129	1.86	.80			
Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	1.Lise Mezunu	152	2.22	1.04	2.377	.094	
	2. Lisans	400	2.09	1.02			-
	3.Lisansüstü	129	1.96	0.95			

Kötümser Endişeli Anne	1.Lise Mezunu	152	3.09	1.44	.889	.411	
	2. Lisans	400	2.96	1.38			-
	3.Lisansüstü	129	2.87	1.47			
Kötümser Endişeli Baba	1.Lise Mezunu	152	2.89	1.39	1.054	.349	
	2. Lisans	400	2.81	1.33			-
	3.Lisansüstü	129	2.66	1.33			
Cezalandırıcı Anne	1.Lise Mezunu	152	3.09	1.33	1.023	.360	
	2. Lisans	400	2.99	1.20			-
	3.Lisansüstü	129	2.88	1.24			
Cezalandırıcı Baba	1.Lise Mezunu	152	3.19	1.43	1.143	.319	
	2. Lisans	400	3.04	1.24			-
	3.Lisansüstü	129	2.98	1.27			
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	1.Lise Mezunu	152	3.13	1.32	1.981	.139	
	2. Lisans	400	3.08	1.14			-
	3.Lisansüstü	129	2.87	1.30			
Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	1.Lise Mezunu	152	3.47	1.42	.905	.405	
	2. Lisans	400	3.36	1.32			-
	3.Lisansüstü	129	3.25	1.34			

Aşağıda algılanan ebeveynlik stillerinin eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan Kruskal Walli H analizinin tablosu paylaşılmıştır.

Tablo 4.10 Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Stili Puanlarının Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Kruskal Wallis H Analizi

Eğitim		N	Sıralar Ortalaması	Kruskal-Wallis H	df	p
Sömürücü İstismar Edici Anne	Lise Mezunu	152	364.04	4.687	2	.096
	Lisans	400	329.11			
	Lisansüstü	129	350.72			
	Toplam	681				
Sömürücü İstismar Edici Baba	Lise Mezunu	152	360.77	3.488	2	.175
	Lisans	400	330.08			
	Lisansüstü	129	351.56			
	Toplam	681				

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarında eğitim grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen tek yönlü ANOVA testi sonucunda kuralcı kalıplayıcı anne ($F(2,678)= 2.537, p=.080$) ve baba ($F(2,678)= 1.535, p=.216$), küçümseyici kusur bulucu baba ($F(2,678)= 3.004, p=.050$), duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ($F(2,678)= 0.550, p=.577$) ve baba ($F(2,678)= 1.728, p=.178$), koşullu başarı odaklı anne ($F(2,678)= 0.414, p=.661$) ve baba ($F(2,678)= 0.133, p=.876$), aşırı izin verici sınırsız anne ($F(365,881)= 2.840, p=.059$) ve baba ($F(365,881)= 2.377, p=.094$), kötümser endişeli anne ($F(425,818)= 0.889, p=.411$) ve baba ($F(365,881)= 1.054, p=.349$), cezalandırıcı anne ($F(365,881)= 1.0232, p=.360$) ve baba ($F(2,678)= 1.143, p=.319$) , değişime kapalı duygularını bastıran anne

($F(485,381)= 1.981, p=.139$) ve baba ($F(395,246)= 0.905, p=.405$) puanlarında eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Küçümseyici kusur bulucu anne ($F(457,648)= 1.535, p<.05$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($F(2,678)= 8,034, p<.001$) ve baba ($F(2,678)= 6.124, p<.05$) puanlarında gruplar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Küçümseyici kusur bulucu anne puanıyla yürütülen Tamhane's T2 post hoc analizi incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p>.05$). Aşırı koruyucu evhamlı anne ve baba puanlarıyla. Bonferroni Post-Hoc analizi sonucunda aşırı koruyucu evhamlı anne puanında lise mezunu ile lisans mezunu ($p=0.001, p<.05$) ve lise mezunu ve lisansüstü mezunu ($p=0.001, p<.05$) grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Aşırı koruyucu evhamlı baba puanında da lise mezunu ile lisans mezunu ($p=0.001, p<.05$) ve lise mezunu ve lisansüstü mezunu ($p=0.001, p<.05$) grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde; aşırı koruyucu evhamlı anne puanında lise mezunu grubun ($X:3.74, SS:1.02$) puanlarının lisans ($X:3.10, SS:1.10$) ve lisansüstü ($X:3.01, SS:1.05$) gruplarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde aşırı koruyucu evhamlı baba puanında lise mezunu grubun ($X:3.04, SS:0.94$) puanlarının lisans ($X:2.77, SS:0.98$) ve lisansüstü ($X:2.67, SS:0.88$) gruplarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Katılımcıların sömürücü istismar edici anne ve baba puanlarında eğitim grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen Kruskal Wallis testi sonucunda sömürücü istismar edici anne ($H=4.687, p=.096$) ve baba ($H=.488, p=.175$) puanlarında eğitim grupları arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Aşağıda özgecilik düzeyinin eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını göstermek amacıyla yapılan analize ilişkin tablo paylaşılmıştır.

Tablo 4.11 Katılımcıların Özgecilik Düzeyinin Eğitim Gruplarına Göre Değişimini İncelemek Amacıyla Yürütülen Tek Yönlü ANOVA Testi

		N	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Özgecilik Toplam Puanı	1. Lise Mezunu	152	3.76	.64	.981	.375	
	2. Lisans	400	3.83	.66			-

	3. Lisansüstü	129	3.87	.65		
Gönüllü Faaliyetlere Katılım	1. Lise Mezunu	152	3.35	.96	.829	.437
	2. Lisans	400	3.39	.97		-
	3. Lisansüstü	129	3.50	.91		
Maddi Yardım	1. Lise Mezunu	152	3.79	.83	1.427	.241
	2. Lisans	400	3.92	.75		-
	3. Lisansüstü	129	3.87	.86		
Travmatik Durumlarda Yardım	1. Lise Mezunu	152	4.04	.69	.406	.666
	2. Lisans	400	4.08	.70		-
	3. Lisansüstü	129	4.11	.61		
Yaşlı ve Hastalara Yardım	1. Lise Mezunu	152	3.74	.87	4.303	.014
	2. Lisans	400	3.96	.86		
	3. Lisansüstü	129	3.99	.88		2>1
						3>1
Fiziksel Güce Dayalı Yardım	1. Lise Mezunu	152	3.68	.85	.070	.932
	2. Lisans	400	3.69	.85		-
	3. Lisansüstü	129	3.66	.86		
Eğitim	1. Lise	152	3.87	.77	1.084	.339

Sürecinde Yardım	Mezunu					
	2. Lisans	400	3.92	.74		-
	3. Lisansüstü	129	4.00	.71		
Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	1. Lise Mezunu	152	3.89	.82	.280	.756
	2. Lisans	400	3.88	.79		-
	3. Lisansüstü	129	3.94	.84		

Özgeciliği düzeyi puanlarında eğitim düzeyi grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen tek yönlü ANOVA testi sonucuna göre, özgeciliği toplam puanı ($F(2,678) = 0.981, p = .375$), gönüllü faaliyetlere katılım ($F(2,678) = 0.829, p = .437$), maddi yardım ($F(2,678) = 1.427, p = .241$), travmatik durumlarda yardım ($F(2,678) = 0.406, p = .666$), fiziksel güce dayalı yardım ($F(2,678) = 0.070, p = .932$), eğitim sürecinde yardım ($F(2,678) = 1.084, p = .339$), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım ($F(2,678) = 0.280, p = .756$) puanlarında eğitim durumu grupları arasında anlamlı fark yoktur. Yaşlı ve hastalara yardım ($F(2,678) = 4.303, p < .05$) puanında eğitim grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Bonferroni Post-Hoc analizi sonucunda lise mezunu ile lisans mezunu ($p = 0.021, p < .05$) ve lise mezunu ve lisansüstü mezunu ($p = 0.040, p < .05$) grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ortalamalar incelendiğinde lise mezunu ($X: 3.74, SS: 0.87$) grubun yaşlı ve hastalara yardım puanı, lisans ($X: 3.96, SS: 0.86$) ve lisansüstü ($X: 3.99, SS: 0.88$), gruplarına göre daha düşüktür.

Araştırma hipotezlerinden Hipotez 4, Hipotez 5 ve Hipotez 6'nın incelenmesi için yukarıda yapılan bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü ANOVA analizleri sonucu doğrultusunda hipotezlerin doğrulanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. SAVUNMA BİÇİMLERİ VE ALGILANAN EBEVEYNLİK STİLLERİNİN ÖZGECİLİK DÜZEYİNİ YORDAMA ETKİSİNE DAİR BULGULAR

Algılanan ebeveynlik stillerinin özgecilik düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisinin inceleneceği regresyon analizinden önce; regresyon varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmek amacıyla, değişkenlerin birbiriyle ilişkisini için Tablo 13’de görülen Pearson korelasyon analizi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre özgecilik puanı ile; duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ve baba, aşırı koruyucu evhamlı anne, aşırı izin verici sınırsız anne değişkenleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunurken ($p<0,05$), değişkenlerin gücünün regresyon analizi için yeterli seviyede olduğu ($r<0.80$) görülmüştür. Aynı zamanda model üzerindeki yordayıcı değişkenlere yönelik hesaplanan mükemmel doğrusal ilişkiye ilişkin Tolerans ve VIF değerleri incelendiğinde bütün yordayıcı değişkenlerde VIF değerinin 10’un altında, tolerans değerlerinin ise 0,2’nin üzerinde bulunmuş olduğu, bu yüzden değişkenler arası mükemmel doğrusal ilişki görülmediği belirlenmiştir. Artıklar normal dağılımlarına ait histogram ve PP plot grafikleri incelendiğinde ise verilerin normal dağılıma yakın ölçüde dağılım gösterdiği görülmüştür.

Duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne ve baba, aşırı koruyucu evhamlı anne, aşırı izin verici sınırsız anne ebeveynlik stillerinin, özgecilik düzeyini anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını incelemek ve Hipotez 7’yi test edebilmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda paylaşılmıştır.

Tablo 4.12 Algılanan Ebeveynlik Stillerinin Özgecilik Düzeyini Anlamlı Şekilde Yordayıp Yordamadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Çoklu Regresyon Analizi

Model		B	Std. Hata	Beta	t	p.
1	(Sabit)	4.144	.098		42.487	.000
	Duygusal	-.054	.027	-.105	-1.996	.046
	Bakımdan					

Yoksul Bırakıcı Anne					
Duygusal Bakımdan					
Yoksul	.002	.024	.005	.096	.924
Bırakıcı Baba					
Aşırı Koruyucu					
Evhamlı	-.042	.023	-.071	-1.849	.065
Anne					
Aşırı İzin Verici					
Sınırsız	-.018	.030	-.026	-.606	.545
Anne					

$R^2 = .139$

Algılanan ebeveynlik stillerinin özgecilik düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yürütülen çoklu regresyon analizi sonucunda duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne puanının ($\beta = -0.105$, $t = -1.996$, $p = .046$) özgecilik toplam puanını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuş ve varyansın %13'ünün açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır ($F(4, 689) = 3.382$, $p < .01$, $R^2 = .139$). Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne boyutu özgecilik düzeyini anlamlı şekilde açıklarken ($\beta = -1.996$, $t = -1.996$, $p = .046$), duygusal bakımdan yoksul bırakıcı baba ($\beta = 0.005$, $t = 0.096$, $p = .924$), aşırı koruyucu evhamlı anne ($\beta = -1.849$, $t = -0.071$, $p = .065$), aşırı izin verici sınırsız anne ($\beta = -0.026$, $t = -0.606$, $p = .545$) puanları regresyon modeline anlamlı katkı sağlamamaktadır. .

Olgun, nevrotik ve olgun olmayan savunma biçimlerinin, özgecilik düzeyini anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda paylaşılmıştır.

Tablo 4.13 Savunma Biçimlerinin Özgecilik Düzeyini Anlamlı Şekilde Yordayıp Yordamadığını İncelemek Amacıyla Yürütülen Çoklu Regresyon Analizi

Model		B	Std. Hata	Beta	t	p.
	(Sabit)	3.200	.132		24.207	.000
	Olgun Savunma	.055	.018	.112	3.085	.002
1	Nevrotik Savunma	.184	.020	.358	9.131	.000
	Olgun Olmayan Savunma	-.140	.022	-.248	-6.419	.000

Savunma biçimlerinin özgecilik düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yürütülen çoklu regresyon analizi sonucunda, olgun savunma puanının ($\beta=0.112$, $t=3.085$, $p=.002$), nevroitik savunma ($\beta=0.358$, $t=9.131$, $p=.000$), olgun olmayan savunma ($\beta=-0.248$, $t=-6.419$, $p=.000$) puanlarının tümünün özgecilik toplam puanını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuş ve varyansın %14'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır ($F(3, 690)=37.86$, $p<.001$, $R^2=.376$). Olgun savunma puanının artışı özgecilik puanının artışına ($\beta=0.112$, $t=3.085$, $p=.002$), nevroitik savunma puanının artışı özgecilik puanının artışına ($\beta=0.358$, $t=9.131$, $p=.000$), olgun olmayan savunma puanının artışı özgecilik puanının düşüşüne ($\beta=-0.248$, $t=-6.419$, $p=.000$) %14 düzeyinde anlamlı etkide bulunmaktadır.

Araştırma hipotezlerinden Hipotez 7'nin incelenmesi için yukarıda yapılan çoklu regresyon analizi sonucu doğrultusunda hipotezin doğrulanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Bu çalışma özgeciliik seviyesinin, savunma mekanizmaları ve algılanan ebeveynlik stilleriyle olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın kapsamında İstanbul'da yaşayan 701 üniversite öğrencisinden online anket kullanılarak veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Katılımcıların 210'u erkek, 484'ü kadındır. Demografik verilere göre katılımcıların yüzde 30.3'ünün erkek, yüzde 69.7'sinin kadın olduğu; yüzde 1'inin okur yazar, yüzde 2'sinin ilokul mezunu, yüzde 4'ünün ortaokul mezunu, yüzde 21.9'unun lise mezunu, yüzde 57.6'sının üniversite mezunu, yüzde 17'sinin yüksek lisans mezunu ve yüzde 1.6'sının doktora mezunudur. Yine katılımcıların yüzde 8.9'u düşük gelir, yüzde 78.8'i orta gelir, yüzde 12.2'si yüksek gelir seviyesindedir. Katılımcıların yüzde 55.5'i bekar, yüzde 38.2'sinin evli, yüzde 3.2'si boşanmış, yüzde 2.2'sinin birlikte yaşıyor ve yüzde 0.1'nin boşanmış olduğu görülmüştür. Araştırma neticesinde elde edilen veriler bu bölümde değerlendirilerek yorumlanacaktır.

5.1.1. Sosyodemografik Verilerin Araştırma Değişkenleriyle İlişkisine Dair Sonuçların Tartışılması

Araştırmada yaş değişkeninin savunma stilleriyle olan ilişkisi incelenmiş, korelasyon analizi sonucunda yaş ile olgun olmayan savunmalar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu durum, kişilerin yaş aldıkça olgun olmayan savunmaları daha az kullandıkları şeklinde de yorumlanabilir. Nevrotik ve olgun savunmalar ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde savunma mekanizmaları ve yaş arasında anlamlı ilişki olduğunu belirten çalışmaların varlığı görülmektedir (Andrews, Singh ve Bond., 1993; Cramer, 2009a; 2009b; Vaillant, 1971; Whitty, 2003). Vaillant (1971) savunma mekanizmalarının hiyerarşik sıralaması temelinde, kişinin yaşının ilerledikçe kullandığı savunmaların olgunlaşmamış olandan olgun olana dönüştüğünü

belirtmiştir. Andrews, Singh ve Bond (1993) benzer şekilde ergenlikten itibaren ilerleyen yaşlarda olgun olmayan savunmaların daha az kullanıldığını söyler.

Ulusal literatür arasında Aracı'nın (2019) çalışmasında katılımcıların yaş grupları 18-20, 21-30 ve 31-63 olarak üç gruba ayrılmış, olgun olmayan savunma puanlarının yaş grupları ilerledikçe anlamlı şekilde azalmakta olduğu sonucu bulunmuştur. Nevrotik ve olgun savunmalarla herhangi bir anlamlı ilişki yoktur. Aracı'ya göre erken yaşlarda olgun olmayan savunmaların daha fazla kullanılmasının sebebi bu yaşlardaki bireylerin ergenlik döneminde yaşadıkları yoğun duygusal karmaşalardır. Ülbe'nin (2016) çalışması mevcut araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstererek olgun olmayan savunmaların yaşa göre negatif ilişkisine işaret eder. 17-23 yaş grubunun, 24-64 yaş grubuna göre olgun olmayan savunmaları daha fazla kullanmakta olduğu görülür. Ancak yaş ve savunmalar arasında anlamlı ilişkinin olmadığını savunan çalışmalar da bulunmaktadır. Bingöl'ün (2022) 16-69 yaş arasındaki kişilerle yapmış olduğu çalışmada yaş gruplarının savunmalar ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görülür. Benzer şekilde Muştucu (2021) da 18 üzeri hiçbir yaş grubunun savunma düzeyleriyle anlamlı ilişkiye sahip olmadığını gösterir. Genel olarak mevcut araştırmada konuya dair olgun olmayan, nevrotik ve olgun savunmalar düzeyinde literatür ile uyumlu sonuçların elde edilmiş olduğu görülmektedir. Olgun olmayan savunmaların yaşa yönelik anlamlı ilişkinin sebebinin ise insan gelişiminin geçmekte olduğu evrelere dayandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde Vaillant (1995) da olgun olmayan savunmaların ergenlik döneminde daha fazla kullanıldığını ileri sürer. Özellikle erken yetişkinlik döneminde insanların aile hayatından koparak bireyselleşmeye ve daha fazla sorumluluk almaya yönelmesi, karmaşık duygusal süreçleri de beraberinde getirebilir. Bu dönemde aile ve sosyal ilişkilere yönelik ilişkilerin dengesi, gelecek kaygısı ve eğitim hayatlarına yönelik kaygıların varlığı bireylerin anksiyeteye daha meyilli hale gelmesine sebep olabilir. Bu karmaşa ve belirsizliğin ortadan kaldırılması için bireylerin olgun olmayan savunmalara daha fazla başvurdukları ihtimali üzerine düşünülmelidir.

Katılımcıların savunma biçimlerinde cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen analiz sonucuna göre olgun olmayan savunma

puanları cinsiyet grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre erkek katılımcıların olgun olmayan savunma puanının, kadın katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. Olgun ve nevrotik savunmalar incelendiğinde cinsiyet grupları şekilde farklılaşma bulunmadığı görülmüştür. Literatürde Vural (2022) tarafından yetişkinlerle yapılan çalışmada cinsiyetin savunma biçimlerinin kullanım oranı üzerinde etkisine bakıldığında, anlamlı bir fark bulunmasa da erkek katılımcıların savunma biçimleri ortalamalarının kadınlara göre az miktarda daha fazla olduğu görülmektedir. Hafizoğlu (2019) tarafından, üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada erkeklerin olgun olmayan savunma alt ölçeği puanlarının kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde aynı yıla ait bir diğer çalışmada erkeklerin olgun olmayan savunma mekanizması alt boyutunu, kadınlardan daha fazla kullanmış olduğu görülmektedir (Bahadır, 2019). Çocukluk travması geçmişine ve anksiyete bozukluğuna sahip bireyler arasında erkek katılımcıların olgun olmayan savunmaları, kadınlara göre daha sık kullandıkları gösterilmiştir (Andrews, Singh ve Bond., 1993). Cinsiyetin ve bağlamin, savunma stilleri üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmaya göre ise erkeklerin olgun olmayan savunmaları, çalışma ortamında kadınlara göre anlamlı şekilde daha fazla kullandıkları ifade edilmektedir (Bullitt ve Farber, 2002).

Erkeklerde olgun olmayan savunmaların kullanımının kadınlarda daha yüksek oluşunun biyolojik sebeplerden kaynaklı olabileceği gibi, toplumsal cinsiyete dayalı sebeplerden kaynaklı olabileceği de düşünülebilir. Bahadır (2019) tarafından yapılan çalışmada kadın ve erkeklerin yetiştirilme koşullarından doğan farkların, kullanılan savunma biçimlerini de etkileyebileceği argümanı üzerine odaklanılmıştır. Bir başka sebep olarak ise çocuklukta yaşanan duygusal ve fiziksel istismara, kızlara göre daha fazla maruz kalıyor olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir (Çağatay, 2014). Çocukluk zamanında yaşanan travmaların ciddi psikopatolojilere sebep olduğu bilinmektedir (Öztürk, 2017). Aynı zamanda duygusal istismar ve duygusal ihmale maruz kalan bireylerin daha olgun olmayan savunmaları daha fazla kullandıklarını gösteren çalışmaların varlığı, erkeklerin neden bu alt boyuttaki savunmaları daha sık kullandığını açıklayabilir (Nikel ve Egle, 2006; Yöyen, 2018).

Mevcut araştırmada savunma biçimlerinin, eğitim durumu grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşma olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen analizde olgun

savunma ve nevrotik savunma alt boyutlarından alınan puanların, eğitim durumuna göre anlamlı bir değişime uğramadıkları bulunmuştur. Olgun olmayan savunma puanında ise eğitim gruplarına göre anlamlı şekilde değişmektedir. Buna göre lise mezunu katılımcıların, lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre daha fazla olgun olmayan savunma kullanıyor oldukları görülmüştür. Literatürde eğitim durumunun savunma biçimleri üzerinde değişimini inceleyen çalışmalar ortak bir görüşe sahip değildir. Anlamlı bir etkinin olmadığını savunan görüşlerin (Albayrak, 2018; Aracı, 2019; Taşkent, 2010; Vaillant, Bond ve Vaillant., 1986) yanı sıra, anlamlı etkiye sahip olduğunu savunan çalışmalar da bulunmaktadır (Cramer, 1988; Rohsenow, Erickson ve O’Leary., 1978). Bircan (2022) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi ile kullanılan savunmaların ilişkisine dair benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Hiç okula gitmemiş katılımcıların olgun olmayan savunmaları anlamlı şekilde daha fazla kullanmakta, diğer eğitim gruplarında ise cinsiyete dayalı anlamlı farklılık bulunmamaktadır. 18-69 yaş arası örneklem ile yapılan bir başka çalışmanın analiz sonucunda olgun olmayan savunma alt boyutunda eğitimi ilköğretim yada ortaokul olan katılımcıların, üniversite ve üstü eğitim alan katılımcılardan anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Eğitim düzeyinin gruplandırılış şekli araştırmalar arasında farklılık gösterse de, düşük düzeyi ile yükseköğretim düzeyi arasında olgun olmayan savunmaların anlamlı farklılığı vurgulanmaktadır (Bingöl, 2022). Gürkan (2020) tarafından ortaya konulan bulgular mevcut araştırmayla benzerlik göstererek lise mezunu katılımcıların olgun olmayan savunmaları daha fazla kullandıklarını işaret eder. Uluslararası literatürde Negrii’nin (2014) öğrencilerle yapmış olduğu çalışma da akademik performans ile olgun olmayan savunmaların arasında anlamlı ilişkiyi gösterir.

18 yaş ve üzeri nüfusu örneklem alan bir diğer çalışmada da olgun olmayan savunmalar ile eğitim durumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü korelasyon görülmüştür (Deveci, 2021). Benzer şekilde Moroğlu da (2021) iki değişken arasında negatif yönlü ilişkinin varlığına vurgu yapar. Altınok’un (2021) 18-35 yaş arası genç yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmada olgun olmayan savunma biçimleri alt boyutunun lise ve altı eğitim grubundaki katılımcılarda anlamlı şekilde etkiye bulunduğunu göstermiştir. Bu kişiler, lisans ve lisansüstü grubuna göre olgun olmayan savunmaları daha fazla kullanmaktadır. Aynı çalışmaya göre lise ve altı mezuniyete sahip katılımcıların yansıtma, otistik fantezi ve yalıtma savunmalarını anlamlı şekilde

daha fazla kullanıyor oldukları da görülmektedir. Bununla birlikte farklı bir sonucu işaret eden, Tankut (2020) tarafından yapılan çalışma ise yalnızca ortaokul mezunlarının, nevrotik düzey savunmalarını diğer eğitim gruplarına göre anlamlı şekilde daha fazla kullanmakta olduğunu savunur. Tuncer'in (2021) Psoriasis hastaları üzerine yapmış olduğu çalışmada da hiçbir savunma biçimi alt boyutunun eğitim düzeyiyle anlamlı şekilde değişmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Mevcut araştırmanın sonuçlarını literatürde destekleyen çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Ancak konuya dair birbirine karşıt düşen farklı sonuçların da bulunmasından dolayı kesin olarak eğitim gruplarının anlamlı şekilde savunma biçimlerini etkilediğinin söylenemeyeceği düşünülmektedir.

Olgun olmayan savunmaların lise daha düşük eğitim düzeyinde daha fazla görülmesinin ise pek çok sebebe bağlanabileceği söylenebilir. Eğitim düzeyi düşük katılımcıların ailelerinin de eğitim düzeylerinin düşük olabileceği üzerinde durulursa, aile içi şiddet olgusunun bu durumda devreye girebileceğinin unutulmaması gerekir. Yapılan çalışmalara göre eğitim düzeyinin düşük olmasının, aile içi şiddete yönelik ciddi bir risk grubu oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Çivi ve ar., 2008; Efe ve Ayaz, 2010). Ebeveyn sıcaklığı ve karşılıklı duygusal tepkiye ihtiyaç duyacak bir çocuğun böyle bir aile ortamında yetişmesi, ileride olgun olmayan savunmaları daha fazla kullanması için risk faktörü oluşturabilir.

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanları ve yaşı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan analiz sonucunda kuralcı kalıplayıcı anne, küçümseyici kusur bulucu anne/baba, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı baba, sömürücü istismar edici baba, aşırı koruyucu evhamlı anne/baba, aşırı izin verici sınırsız baba, cezalandırıcı anne/baba ve sömürücü istismar edici baba alt boyutlarıyla yaş arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre anlamlı ilişkiye sahip bütün alt boyutlar yaş ile negatif yönlü ilişkidir. Literatürde ise sınırlı sayıda araştırma bulunmakla birlikte hangi alt boyutun yaş ile anlamlı ilişkiye sahip olduğuna dair ortak bir kanının olmadığı söylenebilir. Akkaya'nın (2021) çalışmasında 18-29 arası yaş grubundaki katılımcıların algılanan aşırı korumacı anne puanlarının, 30-59 arası yaş grubuna göre anlamlı şekilde daha fazla olduğu görülmektedir. Yolalan'ın (2020) çalışmasında hem klinik hem de klinik olmayan örneklemelerde 30-65 yaş grubundaki katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarının, 21-30 yaş grubuna göre daha fazla oldukları savunulmaktadır. Bedek'in

(2021) 20-35 yaş arasındaki örnekleme yapmış olduğu çalışmada ise, ebeveynlerden algılanan sevgi ve kontrol altboyutlarının yaşa göre anlamlı ilişkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşır. Mevcut çalışmada yaş ile algılanan ebeveynlik stillerinin negatif yönlü ilişkide olmasının, kişilerin yaşlandıkça ebeveynlerine dair hatırladıkları anıların silinmeye başlamasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Kişinin hafızasında anne ve babasına dair anılar azaldıkça, algıladığı ebeveynliklerine dair daha ortalama fikirler taşımaya meyil edebilir.

Mevcut araştırmada katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarının cinsiyet gruplarına göre değişiminin incelenmesi için yapılan analiz sonucunda kadınların kuralcı/kalıplayıcı anne, küçümseyici/kusur bulucu anne, kötümser/endişeli anne ve cezalandırıcı anne puanlarının erkeklerden anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre kadınlar annelerini daha kuralcı, küçümseyici, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı bulmaktadır. Erkekler ise kadınlardan daha fazla olarak annelerini aşırı izin verici bulmaktadır. Katılımcıların sömürücü istismar edici ebeveyn alt boyutunda cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen Mann Whitney U testi sonucunda sömürücü istismar edici anne puanlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Literatürde konuyla ilgili cinsiyet değişkenine dair çalışmalara bakıldığında büyük oranda anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmekte, ancak farklılığın ne şekilde olduğuna dair fikir birliği bulunmamaktadır. Bedek (2021) ve Çörtük'un (2019) çalışmaları algılanan ebeveynlik stillerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını savunur. Akhun (2012) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışma, katılımcıların anne ve babalarına ilişkin algıladıkları ebeveynlik biçimlerinin cinsiyet bakımından farklılaştığını göstermiştir. Buna göre erkekler algılanan ebeveynliğe dair çoğu alt grup kategorisinde anne ve babalarını kadınlara göre daha olumsuz görmektedir. Tetir'in (2023) çalışması ise erkeklerin babalarını, kadınlara göre daha çok başarı odaklı ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olarak algıladıklarını gösterir. Tetir ve Akhun bu sonuçları toplum içinde erkeklik ve kadınlık rollerinden gelen tutumlar ile ilişkilendirmektedir. Toplum içinde endişeli bir şekilde oğullarının başarılı olmasını isteyen ve kural koymayan anne ile ataerkil rollerinden gelen ketlenme sonucu oğluya ilişki kuramayan baba rollerinin cinsiyetler arasında farklı algılara sebep olduğu düşünülmektedir (Fişek, 2011; Sunar, 2002). Yolalan, Karaca ve Karaosmanoğlu (2020) tarafından yapılan çalışma ise algılanan

ebeveynlik biçimleri depresyon ve şema modları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre klinik örnekleme kadınlar annelerine dair Küçümseyici/Kusur Bulucu, Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran, Kötümser/Endişeli, Kuralcı/Kalıplayıcı ve Koşullu/Başarı Odaklı alt boyutlarında yüksek puan almıştır. Klinik olmayan örnekleme ise erkeklerin Koşullu/Başarı Odaklı Baba ve Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne alt boyutlarından aldıkları puanın kadınlardan daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonuçları mevcut çalışmayla büyük oranda benzerlik taşımaktadır.

Araştırmada kadınların, erkeklere göre annelerine dair daha olumsuz özellikleri algılamış olmaları, Türk toplumundaki cinsiyetler arası yetiştirme şartlarıyla ve ebeveynlerin kız çocuklarına dair itaatkarlığı ön plana çıkartan bakış açısıyla açıklanabilir. Türk ailelerinin kültürel gelenekleri arasında ebeveyn korumacılığı önemli bir özellik olarak bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1982). Bu aile yapısında kadınlar anne ve babalarını, erkek katılımcılara göre daha fazla koruyucu olarak algılar. Bununla uyumlu olarak erkek çocuğa daha fazla önem veren anneler de, aile içinde babaya göre daha fazla kontrolcü bir ebeveyn modeli sergiler (Akkaya, 2021; Arslan, 2022; Kulaksızoğlu, 1999; Sümer ve Güngör, 1999). Akkaya (2021) ise cinsiyet rolleriyle birlikte annelerin, kızlarının daha fazla korunmaya ihtiyaç duyacaklarını düşünüyor olabileceği fikri üzerinde durur. Annenin aile içinde kadınlar tarafından daha kontrolcü olarak algılanması, Taşkın'ın (2021) çalışmasında da vurgulanmaktadır. Aynı çalışmada kadınların algılanan annelik reddi puanlarının, erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Yolalan, Karaca ve Karaosmanoğlu (2020) ise mükemmel olmaları beklenen kadınların kendi kız çocuklarına da benzer muameleyi yapıyor olabileceklerini öne sürer. Bu veriler ışığında mevcut araştırmadaki kadın katılımcıların anneye yönelik kötümser, küçümseyici ve cezalandırıcı algılarının kısmen açıklanabildiği düşünülmektedir. Kendi ebeveynleri tarafından aşırı korumaya, itaat etmeye, erkeklere göre çok daha sınırlı bir hayata ve ebeveyn reddine maruz kalan kadınlar, annelik zamanlarında benzer tutumları kendi kız çocuklarına yansıtmış olabilir. Literatürde benzer sonucu savunan çalışmalar da kadınların toplum içinde kendilerini erkeklerden daha değersiz hissetmekle kalmadığını, aynı zamanda bu değersizlik duygusunu kendi cinsine değer vermeyerek yansıtıyor olduğunu söyler (Sak ve ark., 2015; Yörükoğlu, 2007).

Mevcut araştırmada erkeklerin aşırı izin verici/sınırsız anne puanının kadınlardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre erkekler annelerini, kadınlara göre daha sınırsız algılamaktadır. Ancak hiçbir cinsiyet grubunda babaya dair anlamlı bir farklılık oluşmadığı da görülmektedir. Literatüre göre bu durum aynı ve farklı cinsiyete sahip ebeveyn/çocuk ilişkisine dair çalışmalarla açıklanabilir. Üniversite öğrencilerinde özerklik desteğinin cinsiyetler arası farklılaşmasını inceleyen başka bir çalışma, kadınların annelerinden aldıkları özerklik desteği puanının, erkeklerden daha az olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç erkeklerin, kadınlara göre hareket alanlarının daha geniş olduğu filrini güçlendirmektedir (Yavuz, 2021). Yolalan, Karaca ve Karaosmanoğlu'nun (2020) çalışmasında ise erkeklerde yüksek çıkan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne alt boyutunun sebebi olarak da erkeklerin kızlara göre anne tarafından daha fazla özgürlükle ödüllendiriliyor olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Benzer sonuçlara sahip olan, Conrade ve Ro'nun (2001) çalışması da erkekler için babanın daha otoriter, annenin ise daha izin verici şekilde konumlandıklarına dair görüşü destekler niteliktedir. Aile içi rollerin böyle bir nitelikte olması, Türkiye'de ebeveynler üzerine, mevcut konuya dair yapılan çalışmaların daha fazla incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Fişek'e göre (1995) annelerin çocuklarıyla olan iletişimi çok daha ifade edilebilir haldedir ve aynı zamanda öpme, dokunma gibi temasa dayalı iletişimle desteklenir. Babalar ise yakınlıklarını finansal, karar verme, çeşitli yardımlar gibi aracı destekler üzerinden, mesafeli olarak göstermeye çalışır. Bundan dolayı aile içinde anneyle iletişimin daha fazla, babayla iletişimin ise neredeyse kopuk ve anne üzerinden yürütülür halde olduğunu söylemek mümkündür. Çocuk için bir numaralı iletişim aracı annedir. Baba ise mesafeli ve daha az sorumluluk sahibidir. Ergenlikten itibaren babaya dair algılanan iletişim ve duygusal kopukluk bu durumun en önemli gösterenlerinden biridir. (Boratav, Fişek ve Ziya., 2017; Hortaçsu, 1989; Kağıtçıbaşı, 2010). Boratav, Fişek ve Ziya (2017) babaların faaliyet paylaşımıyla iletişim sağlama çabalarını, onların kendi babalarıyla olan benzer ilişkisinden kaynaklanmasıyla açıklar. Yurtdışında yapılan ve benzer sonuca ulaşan çalışmalar da aile içinde duygusal bağın, babaya göre anne ile çok daha fazla kurulmuş olduğunu ortaya koyar (Mathew, Derlega ve Morrow., 2006; Jacobs ve Kelley, 2006). Bundan dolayı mevcut çalışmada her iki cinsiyette de algılanan ebeveyn rollerine dair puanların sadece annelerde yüksek çıkmasının, aile

içinde babanın duygusal yokluğundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Babayla kurulamayan sağlıklı ve duygusal iletişim, olumlu ya da olumsuz şekilde anne ile kurulan bağın üzerinden yansıtılıyor olabilir. Araştırma örneklemini İstanbul gibi metropol şehirlerden birinden seçilmiş olsa da yakın geçmişte yapılan çalışmalar günümüzde büyükşehirlerde bile kadınlık ve erkeklik rollerinin dengesiz halde dağılmış olduğu göstermektedir. (Ataca, 2009, Boratav, Fişek ve Ziya., 2017).

Mevcut araştırmada katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarında eğitim grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yürütülen analizler sonucunda lise mezunu katılımcıların aşırı koruyucu/evhamlı anne puanlarının, diğer eğitim gruplarından yüksek çıktığı görülmüştür. Aynı şekilde lise mezunu katılımcıların aşırı koruyucu/evhamlı baba puanlarının, diğer eğitim gruplarından yüksek çıktığı görülmüştür. Bunun dışındaki ebeveynlik biçimi alt boyutlarının, eğitim gruplarına göre anlamlı bir farklılaşmaya uğramadığı sonucu çıkmıştır. Literatürde katılımcıların algılanan ebeveynlik ve eğitim durumlarına dair oldukça sınırlı sayıda çalışma olmakla birlikte, bir kısım çalışmaların da farklı ebeveynlik ölçeklerinde kullanılan alt boyutlarla yürütülmüş olduğu görülmektedir. Akkaya'nın (2021) yetişkinlerle yaptığı çalışmada babalara yönelik algılanan duygusal sıcaklığın eğitime göre anlamlı şekilde farklılaştığı sonucu çıkmıştır. Buna göre lisans mezunu kişiler babalarını, lise mezunu katılımcılara göre daha fazla duygusal sıcaklığa sahip olarak algılamaktadır. Benzer şekilde Soyyiğit'in (2019) çalışmasında da lisans ve üzeri eğitim alan kişilerin anne ve babalarına yönelik duygusal sıcaklık puanının daha fazla, reddedici anne/baba puanlarının ise daha az olduğu sonucuna ulaşılır. Ancak aynı çalışmada aşırı koruyucu anne/baba alt boyutunun eğitim grupları üzerinde anlamlı farklılığa uğramadığı görülmektedir. Saral da (2018) yetişkinler üzerine yapmış olduğu çalışmada algılanan ebeveynlik alt boyutlarından otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı puanlarının, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermedikleri sonucuna ulaşır. Yolalan'ın (2020) çalışmasında klinik olmayan örnekleimde ebeveynlik biçimleri alt boyutlarından Kuralcı/Kalıplayıcı Baba, Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, Sömürücü/İstismar Edici Anne, Sömürücü/İstismar Edici Baba ve Kötümser/Endişeli Baba puanlarının eğitim düzeyi üzerinde anlamlı şekilde farklılaşmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre lisans öncesi mezuniyeti olan katılımcıların bu alt boyutlardaki puanları, lisans ve sonrası mezunu olan katılımcılardan daha fazladır.

Yolalan'ın (2020) elde ettiği sonuçlar, mevcut araştırmada lise mezunu katılımcıların ebeveynlerini aşırı koruyucu olarak algıladıklarına dair bulgularla uyumluluk göstermektedir.

Mevcut araştırmada lise mezunu 152 katılımcının 105'inin kadın, 47'sinin ise erkek olduğu görölmektedir. Konuya dair lise mezunu katılımcıların hem anne, hem de babalarını daha fazla korumacı ve evhamlı algılamalarına sebep olarak koruyucu ataerkillik ve korumacı cinsiyetçilik kavramlarının etkili olduğu düşünölmektedir. Koruyucu ataerkillik kavramı, erkeklerin kadınlara göre daha fazla güce ve nüfuza sahip olmalarından dolayı kadınların korunmaları gerektiği düşüncesidir. Buna göre kadınların geçindirilmeleri de gereklidir. Arka planında erkeğin kendisi için kadını çok değerli bulmasından dolayı koruması gerektiği fikrini taşır. (Ayan, 2014; Sakallı, 2002). Korumacı cinsiyetçilik kavramı ise ataerkil toplumda erkeğin daha nazık bir şekilde kendisini haklılaştırmasına dayanır. Buna göre kadın, erkeğe göre daha alt seviyede, güçsüz ve zayıftır ve bundan dolayı kendini bakamaz ve koruyamaz. Bu yüzden erkekler kadınları el üstünde tutmalı, onlara bakmalı ve korumalıdır (Ayan, 2014; Glick ve Fiske, 1996). Saral'ın (2018) çalışması, eğitim düzeyi lise ve altında olan katılımcıların, lisans ve üstü mezunu katılımcılara göre anne ve babalarında daha fazla koruyucu ataerkillik ve korumacı cinsiyetçilik algıladıklarını göstermektedir. Başta belirtildiği şekilde, mevcut araştırmada lise mezunu katılımcıların yüzde 70'inin kadınlardan oluşmaktadır. Bundan dolayı anne/babanın aşırı korumacı ve evhamlı algılamasının altında ataerkil toplumlarda kadınlara olan bakış açısının etkili olduğu düşünölmektedir.

Literatürde aynı zamanda ebeveynlerin eğitim durumuyla göstermiş oldukları ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiye dair çalışmalar, mevcut araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Anne/Baba eğitim düzeyinin, ebeveynlik tutumları ile ilişkisini incelen çalışmalar düşük eğitime sahip ailelerin, çocuklarına karşı daha korumacı ve daha az demokratik olmakla birlikte daha çocuk merkezli ebeveynliği tercih ettiği görölmektedir (Korkmazlar, 1980). Mevcut çalışmada katılımcıların ebeveynlerinin eğitim durumu sorulmamış olması araştırma sınırlılıkları arasında gösterilebilir.

Mevcut araştırmada katılımcıların özgecılık düzeyi ve yaşı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan analiz sonucunda yaş ile özgecılık toplam puanı ve gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, yaşlı ve hastalara yardım alt boyutlarında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre kişi yaşı ilerledikçe özgeci davranışlar sergilemeye daha meyillidir. Literatürde konuya dair genel görüşe göre özgecılık ile yaş arasında anlamlı bir ilişkiyi işaret eden çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir (Akbiyık, 2022; Akdoğan, 2021; Baloğlu, 2021; Fowler, 2006; Kumru, Carlo ve Edwards., 2004; Mutaşılılar, 2008; Onatır, 2008; Yöntem, 2013). Ulusal literatürde Akbiyık'ın (2022) evli bireylerle yapmış olduğu çalışma, fiziksel güce dayalı yardım alt boyutu puanlarının, 18-35 yaş arası katılımcılarda anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşır. ağatayalp-Özdin (2019), yapmış olduğu çalışmada özgeciliğin alt boyutlarından yaşlı ve hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, maddi yardım ve travmatik durumlarda yardım puanlarının, yaş ile pozitif yönde ilişkisi olduğu görülmektedir. Ümmet (2012) benzer sonuca ulaşarak 23 yaşın üzerindeki kişilerin, 23 yaş altı kişilere göre anlamlı şekilde daha fazla özgecılık puanına sahip olduğunu ortaya koyar. Yukarıdaki alışmalar doğrultusunda mevcut araştırma sonuçlarının genel literatür ile uyumlu sonuçları işaret ettiği söylenebilir. Alt boyutlar arasında maddi yardım, yaşlı ve hastalara yardım ile gönüllü faaliyetlere katılım puanlarının anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin ise bireylerin yaşları ilerledikçe çevrelerindeki yaşlı kişilerle daha fazla empati kurması, maddi durumlarının daha dengeli bir noktaya gelmesi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yaşlanan bireyler aynı zamanda evlenen, ocuk sahibi olan ve çevresindekilere yönelik daha fazla sorumluluk taşıyan bireylerdir. Sorumluluk sahibi bireylerin toplumla daha fazla uyumlu olma gayreti, özgeci davranışlar sergileme eğilimlerindeki artışla ilişkilendirilebilir.

Mevcut araştırmada katılımcıların özgecılık düzeyi puanlarının cinsiyet gruplarına göre değişimini incelemek amacıyla yürütölen analize göre özgecılık toplam puanı ile gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında kadınların erkeklerden daha yüksek puan almış olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde cinsiyetin, özgecılık üzerine anlamlı etkisi olup olmadığına dair birbiriyle zıt sonuçların varlığı görülmektedir. Bir kısım araştırmalar erkeklerin daha

fazla özgeci olduğunu ileri sürmekte (Akdoğan, 2021; Fehr, Glatzle-Rützler ve Sutter., 2013), bir kısım araştırmalar kadınların özgeciliğe daha eğilimli olduğunu öne sürmekte (Aydemir, 2021; Boylu, 2020; Duman, 2021; Ekşi, Sayın ve Çelebi., 2016; Eswaran ve Kotwal, 2004; Simmons ve Emanuele, 2007), bir başka grup araştırmalar ise cinsiyet grupları arasında anlamlı fark olmadığını savunmaktadır (Baloğlu, 2021; Bekil, 2019; Bekkers ve Wiepking, 2011; İşmen ve Yıldız, 2005; Kasapoğlu, 2013; Özyurt, 2021; Uslu, 2019; Yıldırım ve Topçuoğlu, 2016; Yöntem, 2013). Yurtiçinde yapılan araştırma örneklemelerinin bir kısmının belirli meslek sınıfları, bir kısmının ise üniversite öğrencileri gibi belirli eğitim seviyesiyle sınırlandırılmış olduğunu belirtmek gerekir.

Uluslararası literatürde, özgeciliğin demografik değişkenlerle ilişkisini hipotezlerine dahil eden çalışmalarda cinsiyetin anlamlı bir değişken olduğu, kızların daha fazla özgeciliğe sahip oldukları görülmektedir (Carlo ve ark., 2003; McGinley ve Carlo, 2007). Toplumsal gönüllülük üzerine yapılan bir çalışmada kadınların, erkeklere göre daha fazla özgecil motivasyona sahip olduğunu gösterir (Simmons ve Emanuele, 2007). Ancak AIDS hastalarıyla çalışan gönüllü gruplarla yapılan başka bir çalışma ise, erkeklerin kadınlara göre daha fazla özgeci motivasyon barındırdığını ileri sürmektedir (Penner ve Finkelstein, 1998).

Cinsiyet gruplarının özgeciliğe etkisi üzerine ulusal literatürde benzer sonuçları barındıran çalışmalar bulunmaktadır. Cebeci'nin (2022) Ankara'da yaşayan üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu araştırma kadınların, erkeklerden daha fazla özgeci davranışlar sergilediği sonucuna ulaşmıştır. Özgecilik alt boyutlarından eğitim sürecinde yardım, fiziksel güce dayalı yardım, gönüllü faaliyetlerde yardım, maddi yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım puanları erkeklerden anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Cebeci bu sonucun, cinsiyetlere toplum içinde yüklenen rollerden ve yetiştirilme koşullarından kaynaklandığını vurgular. Benzer sonuca ulaşan başka bir çalışmada kadınların özgecilik puanını anlamlı şekilde yüksek olduğu bulgusuna ulaşmış, eğitim sürecinde yardım, gönüllü faaliyetlere katılım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında da kadınların anlamlı şekilde farklılaştığını göstermiştir (Ümmet, 2012). Akbıyık (2022) tarafından Balıkesir, Gönen nüfusuyla yapılan çalışmaya göre cinsiyet gruplarının, özgecilik düzeyinde anlamlı farkı sadece yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutunda bulunmuştur. Buna göre kadınların yakın çevrelerine yönelik özgeci davranışları erkeklerden daha fazladır.

Çoker'in (2022) araştırmasında ise kadınların özgecilik davranışına erkeklerden daha fazla sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak aradaki fark düşük etki gücüne sahiptir. Benzer şekilde Yağcı'nın (2022) psikolojik danışmanlarla yapmış olduğu çalışmada, kadın psikolojik danışmanların, erkek meslektaşlarına göre özgecilik davranışını sergilemeye daha eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır. 18-35 yaş arası yetişkinlerde ise yine kadınların özgeci davranışlara daha eğilimli oldukları görülmüştür (Çapçı, 2021).

Kadınlarda özgeciliğin anlamlı şekilde daha fazla olmasının sebebi olarak cinsiyetler arası ikili ilişkilere dair farklılıkların etkili olduğu düşünülmektedir. Kadınların ilişki yöneliminde, erkeklere oranla daha fazla empati, iş birliği ve duygusal yakınlık bulunur (Yiğiter, 2008). Ek olarak Dökmen (2005) tarafından öne sürülen, kadınların kendi duygularını tanımlama, ayırt edebilme ve anlama becerilerinin erkeklere oranla daha iyi olması da olası sebepler arasında görülebilir. Bu durumun, kadınların empati kurma ve yakın ilişkilerine yönelik özgeci davranışlar sergileme eğilimlerini artırıyor olabileceği düşünülmektedir. Başka bir açıdan bakmak gerekirse, Kadınlar ikili ilişkilere daha fazla değer vererek, erkekler ise güç ve statüye önem vererek kendi değerlerini elde ettiği fikri öne çıkmaktadır. İlişkiye verdikleri önemden dolayı kadınlar problemlere karşı dayanışma göstermeye ve toplumsal destek sunmaya daha gönüllü oldukları öne sürülür (Eagly ve Crowley, 1986). Bununla birlikte Seefeldt (2008) cinsiyet stereotipleri üzerine yaptığı çalışmada erkeklerin kurduğu ilişkilere rekabetçiliğin ön planda olduğunu, kadınların kurduğu ilişkilerde ise başkalarına yönelik empati ve endişenin ön plana çıkabildiğini ileri sürer. Bundan dolayı özgecilik puanlarının kadınlar lehine anlamlı şekilde farklılaşmasının en önemli nedeni olarak toplumsal cinsiyetin kadınlık ile erkeklik rollerine yüklenen anlam üzerindeki etkisi olduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada katılımcıların özgecilik ölçeğinden aldıkları puanların, eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı araştırma soruları arasındadır. Yapılan analiz sonucunda sadece yaşlı ve hastalara yardım alt boyutunun eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığa uğradığı görülmüştür. Lise mezunu katılımcıların yaşlı ve hastalara yardım puanı, lisans ve lisansüstü mezunu gruplara göre anlamlı şekilde daha düşüktür. Ulusal literatür incelendiğinde kimi araştırmaların eğitim grubu üzerinde özgecilik puanlarının farklılaşmadığını (Çekici, 2022; Karagöz, 2022; Koca, 2023), kimi araştırmalar ise farklı alt boyutlar üzerinden farklılaştıklarını (Akbiyık, 2022; Şen,

2022) ileri sürmektedir. Ancak yurtdışı literatürü incelendiğinde yüksek eğitim seviyesinin yüksek miktarda özgeci davranışla ilişkili olduğu işaret edilmektedir (Bekkers, 2006; Brown, 2005; Rooney ve ark., 2005).

Çapçı'nın (2021) genç yetişkinlerle gönüllü faaliyetler üzerine yapmış olduğu çalışmasında yaşlı/hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım, travmatik durumlarda yardım ve eğitim sürecinde yardım alt boyutlarının, eğitim gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı gözlemlenmiştir. Buna göre eğitim düzeyi lise ve ön lisans olan gruplar arasında, ön lisans grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Varılan sonuç mevcut araştırmanın sonuçlarıyla da uyumluluk göstermektedir. Bununla birlikte lise mezunu katılımcıların yaşlı ve hastalara yardım puanının daha az olmasının kısmen de olsa sağlık okuryazarlığıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Çekici'ye (2022) göre bu kavram özellikle yaşlı ve hasta bireylere yönelik bakım eylemleri sırasında sağlığa dair bilgilerin anlaşılıp, kullanılabilmesi hali olarak tanımlanır. Eğitim seviyesinin, sağlık okuryazarlığıyla olumlu yönde ilişkisi düşünülürse, lise mezunu katılımcıların yaşlı ve hastalara yardım konusunda düşük puan almaları daha açıklanabilir görünmektedir.

5.1.2. Araştırma Değişkenlerinin Korelasyon Analizine Dair Sonuçların Tartışılması

Araştırmada katılımcıların özgecilik düzeyleri ve kullanmış oldukları savunma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun sonucunda özgecilik düzeyi toplam puanı ile olgun savunma stilleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Olgun savunmalar, gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı ve hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklı yardım alt boyutlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Özgecilik düzeyi toplam puanı ile nevrotik savunma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Nevrotik savunmalar gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, yaşlı ve hastalara yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklı yardım alt boyutlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Özgecilik düzeyi toplam puanı ile olgun olmayan savunma arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Olgun olmayan savunmalar gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım,

yaşlı ve hastalara yardım ve eğitim sürecinde yardım alt boyutlarıyla negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir.

Literatürde konuyla alakalı son derece sınırlı sayıda araştırmanın varlığından dolayı savunmalar ve özgecilik düzeyine dair diğer araştırmalar ile karşılaştırma yapılamamaktadır. Nevrotik düzey savunmaların, özgecilik düzeyine dair pozitif ve en güçlü ilişkiye sahip olmasının sebebi olarak, nevrotik savunmalar arasında yer alan psödo-özgeciliğin varlığı düşünülmektedir. Normal özgecilikten farklı olarak, psödo-özgecilik, bir ötekine adanmışçasına sergilenen davranışların aslında bencil motivasyonlardan kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı nihai amaç kişinin içsel ya da dışsal kazanç elde etmesine dayanır (Batson, 1987; Schwartz, 1993). Literatürde empatinin özgecilikle güçlü ve pozitif yönde ilişkili olduğunu gösteren çok sayıda çalışmanın varlığı görülmektedir (Batson ve ark., 1991; Bierhoff ve Rohmann, 2004; Hoffman, 1981a; 1981b ; Mlcak ve Zaskodna, 2008; Schwartz, 1993). Bu yüzden özgeciliğin olgun savunmalar ile pozitif, olgun olmayan savunmalar ile negatif ilişkiye sahip olmasında da empati'nin aracı rol oynayabileceği ihtimali düşünülmektedir. Empatinin savunma mekanizmaları ve anksiyete üzerinde etkisini inceleyen bir çalışma, savunmaların olgunluk hiyerarşisinin, empati düzeyiyle olumlu yönde ilişkisi olduğunu ileri sürer. Buna göre olgun olmayan savunma mekanizmalarının empatiyle negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmektedir (Pisheh ve Manavipour, 2021). Mevcut çalışma kısmen araştırma sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir.

Araştırmada özgecilik düzeyinin, algılanan ebeveynlik stilleriyle ilişkisine dair yapılan analiz sonucunda katılımcıların özgecilik düzeyinde hem toplam, hem de alt boyutlarda almış oldukları puanların, belirli ebeveynlik stilleriyle negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulusal literatürde konuya dair sınırlı sayıda araştırma olmakla birlikte, çalışmaların büyük oranda çocuklar ve ergenler üzerinde durulduğu ve farklı ebeveynlik ölçeklerinin kullandığı görülmektedir. 14-19 yaş arasında ergenlerle yapılan bir çalışmada hem anne hem de baba üzerinden algılanan katılım, özerklik ve yakınlık alt boyutlarında yüksek puan alan katılımcıların, rakiplerine karşı daha fazla prososyal davranışta bulundukları sonucuna ulaşılmıştır (Bardakçı, 2022). Ebeveynlerden algılanan özerklik desteği, katılım ve yakınlığın yüksek olması, çocuklarında gözlemlenen prososyal davranış üzerinde etkilidir. Elmas'ın (1998) Erzurum'da lise öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmaya göre

demokratik anne ve baba tutumları bireylerin özgecilik düzeyleri üzerinde pozitif etkisi olmakta, tam tersi şekilde otoriter ve ilgisiz anne ve baba tutumları ise özgeciliği negatif yönde etkilemektedir. Elazığ'da lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda ise demokratik anne ve baba modelinin, katılımcılarda özgeciliği pozitif yönde yordadığı görülür (Özmen, 2019). Aynı zamanda otoriter ebeveyn tutumlarının katılımcılarda empatik gelişimi zayıflattığı ve bunun üzerinden özgeciliği de olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Yurtdışına yapılan çalışmalarda ise karşılıklı işbirliği ve olumlu duygulanımın temel alındığı, destekleyici ebeveyn-çocuk ilişkisinin, özgeciliği olumlu yönde etkiliyor olduğu görülmektedir (Chowdhury ve Mitra, 2015; Hasting, Utendale ve Sullivan., 2007; Malti ve ark., 2013; Punjvani, 2015). Buna karşılık reddedilme algısı ve aşırı korumacı tutumların da özgecilikle negatif yönde ilişkisi işaret edilir (Fosse ve Holen, 2002; Guo ve Feng, 2017) Çin'de, örnekleminin çocuklar ve ebeveynlerinden oluştuğu bir çalışmada ise ebeveynlik stillerinin, çocukların prososyal davranış düzeyi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olmadığı görülür. Ancak çocukların belirli ebeveynlik stillerinden edindikleri empatik hassasiyetin, yardımseverlik davranışlarını etkiliyor olabileceği üzerinde durulmuştur. Aynı çalışma sonucunda aşırı korumacı ebeveyn tutumunun ise özgeciliği olumsuz yönde etkiliyor olduğu görülmektedir (Guo ve Feng, 2017). Yine Çin'de üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da algılanan ebeveyn sıcaklığının özgecilik üzerinde olumlu etki gösteriyor olduğu ileri sürülür (Feng, Zhang ve Zhong., 2021). Mevcut çalışmada algılanan ebeveynliğe dair yüksek puanlanan maddeler olumsuz ebeveynlik tutumlarını işaret etmektedir (Soygüt, Çakır ve Karaosanoğlu, 2008). Bundan dolayı araştırmada özgecilik düzeyi ve ebeveynlik stilleri arasında ortaya konulan negatif yönlü ilişkinin literatürle büyük oranda uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmada savunma stilleri ve algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği analiz sonucunda olgun savunmaların, belirli ebeveynlik stilleri alt boyutlarıyla negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Nevrotik savunmalar ile belirli ebeveynlik stilleri alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki vardır, olgun olmayan savunmalarla ise negatif yönde zayıf anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, savunmalar hiyerarşisinde olgun olandan

olgun olmayana doğru yöneldikçe ebeveynlik stillerinden alınan puanların yükseldiği şeklinde de yorumlanabilir.

Işık (2016) tarafından yetişkinlerle yapılan çalışma annelerini daha reddedici, babalarını ise aşırı koruyucu ve duygusal olarak daha az sıcak olarak algılayan genç katılımcıların olgun olmayan savunmaları daha fazla kullandıklarını gösterir. Annelerini aşırı korumacı ve duygusal olarak daha sıcak algılayan katılımcılar ise nevrotik savunmaları kullanmaya eğilimlidir. Aynı zamanda annelerini daha duygusal olarak sıcak algılayan katılımcıların da olgun savunmalara eğilimli oldukları görülmektedir. Başka bir araştırmada ise anne ve babayı aşırı korumacı olarak algılamanın, olgun olmayan savunmaları arttırmakta olduğu görülmektedir. Anneden daha fazla alınan duygusal sıcaklık ve daha az algılanan aşırı korumacılık ise olgun savunmaları arttırmaktadır (Bilgin, 2020). Andrews, Singh ve Bond (1993) ise çocukluk yıllarında yoğun kaygı ve travma geçmişine sahip kişilerin olgunlaşmamış savunmaları kullanmaya eğilimli olduklarını gösterir. Bununla birlikte çatışmaya sebep olan olumsuz aile ortamının olgunlaşmamış savunmaların kullanımıyla ilişkili olduğu da bilinmektedir (Thienemann, Shaw ve Steiner., 1998). Yöyen'in (2018) çalışmasına göre ise çocukluk çağı ruhsal travmalarının, olgun olmayan savunmalarla pozitif, olgun savunmalarla ise negatif ilişkiye sahiptir.

Geçtan (1993) yenidoğanın kuracağı ilk ilişkisini anneyle kurmakta olduğunu ve her şeyden önce güven ihtiyacının karşılanması gerektiğini belirtir. Bebek anne karnından bir bilinmezliğin içine, anne kucağına düşer ve beslenerek, sıcaklığı hissederek, dokunarak güvende olduğunu hissetmeye çalışır. Temel ihtiyaçlarını gideren bebek aynı zamanda bütün hayatı boyunca edineceği güven duygusunu inşa eder. Eğer ki bu sağlanamazsa, sonraki yıllarda edinmesi çok zordur. Onaylanmak ve sevimliden başka bir şey talep etmeyen bebek (Rafaeli, Bernstein ve Young., 2013), bir şekilde ebeveynleri tarafından ihmale uğrar ya da sağlıklı tutumlara maruz kalırsa en çok güvenmesi gereken ailesine dair yaşadığı tüm duygu ve düşünceleri bilinçdışına atmış olur. Ancak bilinçdışından bir şekilde sızan bu duygular, yanında dayanılmaz anılar da eşlik edeceği için kişinin zihni çeşitli savunmalar geliştirmeye başlar (Blackman, 2014). Çocuğun ruhsal olarak ezilmesine yol açan ve karmaşa yaratan ebeveynlerin ortak özellikleri arasında ise umursamazlık, buyurganlık, küçümseyici davranışlar, aşırı koruyuculuk, saygı göstermemek, haksızlık gibi sağlıklı tutumlar yer alır (Horney,

2012). Mevcut araştırmada artan ebeveynlik stili puanlarıyla daha ilkel savunmaların ilişkili olmasının bundan kaynaklı olduğu dūřınılmaktadır.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise olgun savunmalar ile negatif yōndeki bütōn ebeveynlik stillerinin sadece baba alt boyutlarından ibaret olmasıdır. Anneye dair alt boyutlardan hiçbiri olgun savunmalar ile anlamlı ilişkiye sahip değıldir. Bunun sebebi olarak Türkiye'de annelik ve babalığā dair kōltōrel beklentilerin etkisi dūřınılmaktadır. Türk kōltūründe çocuklarla iletişim sağılayan ve ebeveynlik yapması beklenen tarafın genellikle anne olması, babanın ise evin maddi ve çeşitli ihtiyaçlarını karşılaması yaygın bir durumdur. Kimi zaman babalar sevgilerini gōstermekten bile çekinebilir. Olgun savunmaların yalnızca babaya dair olumsuz ebeveyn algılarıyla anlamlı ilişkiye sahip olmasında bu yōzden yetiştirme tutumlarının etkili olup olmadığı ūzerinde dūřınılabilir.

5.1.3. Araştırma Değışkenlerinin Regresyon Analizine Dair Sonuçların Tartışılması

Araştırmada algılanan ebeveynlik stillerinin ūzgecilik dōzeyi ūzerindeki yordayıcı etkisini incelemek ūzere yapılan analiz sonucunda duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne alt boyutunun, ūzgecilik toplam puanını negatif yōnde anlamlı şekilde yordamakta olduğu bulunmuştur. Diğeri alt boyutlara dair ise anlamlı yordayıcı ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna gōre kişiler ne kadar annelerinin kendilerini duygusal bakımdan yoksun bıraktığını dūřındıke, ūzgeci davranışları da o kadar azalmaktadır.

Ebeveynin duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olmasının aynı zamanda ebeveynin duygusal ihmali olarak da değılendirmek gerekir. Dōnya Sağılık Őrgūtōne gōre isteyerek ya da istemeden çocuğın fiziksel, zihinsel ve psikososyal gelişimini olumsuz şekilde etkileyen her eylem bir istismardır (Toker ve apan, 2018). Duygusal istismar da aynı zamanda ūrgūt tarafından belirlenen ocuk istismarı tūrlerinden birisi olarak yer alır. Őzellikle ebeveynlerden gelen istismar diğerilerinden farklıdır. ōnkō buna maruz kalan çocukların, sağılıklı olanlara gōre ilerleyen yıllarda sosyal ilişkilerde daha çok zorlanmaları ve çeşitli psikopatolojiler geliştirmeleri beklenir (Branstetter ve ark., 2008). Glaser'a (2002) gōre ise bu çocuklar daha saldırgan eylemlerde bulunmaya meyilli de olabilir.

Graham da (1997) en çok anneden gelen duygusal ihmale vurgu yapar ve buna maruz kalan kişinin duygularını ifade etmede sorunlar yaşayacağını belirtir. Hastings ve ark., (2000) tarafından yapılan çalışma da çocuklarına duygusal olarak kapalı olan, cevap veremeyen ve tutarsız kurallar ile kafa karışıklığına sebep olan ebeveynlerin çocuklarının yaşadığı problemlere vurgu yapar. Bu çocuklar ilerleyen yıllarda çevrelerindeki insanların duygularını anlamada da güçlük çekerler. Anneler kimi zaman farkında olmadan kendi ihtiyaçlarını, çocuğun ihtiyaçlarının önüne koyar ve sömürüye dayalı bir ilişkide çocuk kendi duygusal alanına sahip olamaz (Miller, 2015). Çocuğun sağlıklı bir yetişkinliğe adım atabilmesi için sağlıklı bir benlik kavramı geliştirmesi gerekir. Bunun için de en başta anne olmak üzere ebeveynlerinden sevgili, hoşgörülü, esnek ve sınırların belli olduğu bir ilişkiye muhtaçtır. Yalnızca sağlıklı yetişkinlik değil, sağlıklı şekilde başkalarının duygularını görebilmek ve yardım edebilmek için de çocuğun ebeveyninden gelen duygusal sıcaklığa ihtiyacı vardır (Feng, Zhang ve Zhong., 2021). Duygusal sıcaklığın, olumlu duygulanımın ve karşılıklı işbirliğinin hakim olduğu ilişkiler, bireylerin özgeci davranışlar sergilemesini de olumlu yönde etkilemektedir (Chowdhury ve Mitra, 2015; Malti ve ark., 2013; Punjvani, 2015). Alanda yapılan bu çalışmalar doğrultusunda ebeveyn-çocuk ilişkisinin ilk yıllarındaki en önemli unsurun güven ve duygusal alanın oluşacağı sıcaklık olduğu söylenebilir. Mevcut araştırmada yalnızca algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı alt boyutunun özgeciliği yordamış olmasının da bundan kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada özgeciliği yordayan tek alt boyutun duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne olması, başka bir deyişle baba alt boyutunun olmaması ise annenin öneminden kaynaklıdır. Özellikle bebeğin ilk yıllarındaki psikozihsel gelişimi için en önemli ebeveyn pozisyonunda anne bulunur. Annenin gördüğü, dokunduğu, ihtiyaçlarını duyduğu ve itibar gösterdiği bir çocuk, gelişimi için temel doyumu edinmiş olur. (Miller, 2015). Aksi halde kendi ihtiyaçlarından çocuğunu duyamaz halde olan, endişelerini, korkularını yansıtan bir anne, çocuğunu anlayamadığı bir duygu fırtınası içine sokabilir. Bu durum da ileride çocuğun olgun olmayan savunmalara başvurmasına neden olabilir (Yavuzer, 2006).

Araştırmada savunma biçimlerinin özgecilik düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz sonucunda savunma biçimlerine dair üç alt boyutun da özgecilik toplam puanını anlamlı yordayabildiği görülmektedir. Buna göre olgun ve

nevrotik savunmalarda alınan puanın artması, özgecilik puanının artışı etkilemektedir. Olgun savunmaların artışı ise özgecilik puanının düşüşünü etkilediği görülmektedir.

Savunmalardaki işleyişe bakıldığında üç alt boyut arasında hiyerarşik bir ilişkinin olduğu, temelinde ise savunmaların olgun olmayan ve olgun olan şeklinde iki ana ayrım ile birbirinden ayrıldığını görmüş oluruz (Laughlin, 1970; Vaillant, Bond ve Vaillant., 1986). Aradaki ayrımın olgun ve olgun olmayan şeklinde tanımlanmasının sebebi ise bebeğin gelişim sürecinde geçmiş olduğu aşamalara dayanır. Olgun olmayan savunmalar, yeni doğanın dil öncesi ve mantık öncesi dönemde, henüz kendilik ve dış dünya sınırının yapılamadığı zamanlarda ortaya çıkar. Olgun savunmalar ise ilerleyen yıllarda, kendilik ve nesne ayrımını yapabilen çocuğun düşünce ve davranışlarında kendini göstermeye başlar (McWilliams, 2014). Mevcut çalışmada özgecilik puanında düşüşü etkilemesinin sebebi olarak, olgun olmayan savunmaların ortaya çıkmasına sebep olan yoğun duygusal ihmal ve istismar olduğu düşünülmektedir. Bebeğin dil öncesi dönemde yaşayacağı ihmallerin, ilerleyen yıllarda o kişilerin ilkel savunmalara başvurmasına neden olduğu bilinmektedir (McWilliams, 2014). Ebeveynlerden gelen ihmalin özgecilik üzerinde negatif yönlü ilişkisi göze alındığında, olgun olmayan savunma kullanımının özgeciliği negatif yönlü etkilemesinin anlamlı olduğu görülebilir.

Ebeveyn stillerinin etkisine ek olarak, nevrotik savunmaların özgecilik düzeyine pozitif yönde etkilemesinde psödo-özgecilik savunma mekanizmasının varlığının etkili olduğu düşünülmektedir. Gerçek özgecilikten farklı olarak psödo-özgecilik, eylemlerin bir başkasının faydasına yönelik yapıldığı ancak eylemi yapan kişinin bilerek ya da bilmeden bu durumdan maddi ya da manevi kazanç elde etmesi durumudur (Batson, 1987; Schwartz, 1993). Bundan dolayı nevrotik savunmalarda sahte özgeciliği kullanan bireylerin, özgecilik ölçeğinde de yüksek puan almış olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bununla birlikte özgecilik düzeyinin empatiyle pozitif yönde ilişkisinin (Batson ve ark., 1991; Hoffman, 1981), olgun savunmalar üzerinde etkili olabileceği de düşünülmektedir. Konuya dair sınırlı sayıda araştırmanın bulunmasından dolayı empatinin bir aracı değişken olarak savunmalar biçimleri ve özgecilik düzeyi üzerindeki ilişkisinin incelenmesi ileriki araştırmalara öneri olarak sunulmaktadır.

5.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada yapılan analizlerin vermiş olduğu bulgular ışığında belirli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar sırasıyla:

Araştırmada katılımcıların savunma biçimleriyle yaşları arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda yaş ve olgun olmayan savunmaların birbirleriyle negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Buna göre katılımcıların yaşları arttıkça kullanılan olgun olmayan savunma stilleri de azalmaktadır. Nevrotik ve olgun savunmalar ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Katılımcıların kullandıkları savunma biçimlerinde cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda olgun olmayan savunma biçimi puanları, cinsiyet grupları arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Olgun ve nevrotik savunma biçimlerinin cinsiyet grupları arasında anlamlı farklılığı bulunamamıştır.

Mevcut araştırmada kullanılan savunma biçimlerinin, eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılığa uğrayıp uğramadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda olgun olmayan savunmaların, eğitim gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre katılımcıların eğitim seviyesi düştükçe olgun olmayan savunmaların kullanımı da artmaktadır. Olgun ev nevrotik savunma biçimleri alt boyutlarından alınan puanlarla eğitim grupları arasında anlamlı bir değişim olmadığı bulunmuştur.

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stillerinden almış oldukları puanlar ile yaşları arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Buna göre kuralcı kalıplı anne, küçümseyici kusur bulucu anne/baba, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı baba, sömürücü istismar edici baba, aşırı koruyucu evhamlı anne/baba, aşırı izin verici sınırsız baba, cezalandırıcı anne/baba ve sömürücü istismar edici baba alt boyutlarıyla yaş arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Anlamlı ilişkiye sahip bütün alt boyutların yaş ile negatif yönlü ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarının cinsiyet gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için yapılan analiz sonucunda kadınların kuralcı/kalıplı anne, küçümseyici/kusur bulucu anne, kötümser/endişeli anne ve

cezalandırıcı anne puanlarının erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum kadınların annelerini, babalarına göre daha kuralcı, küçümseyici, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı buldukları şekilde yorumlanmaktadır. Erkeklerin ise annelerini, kadınlara göre daha izin verici algıladıkları bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda sömürücü ve istisar edici ebeveyn alt boyutunun cinsiyete göre herhangi bir farklılığa uğramadığı görülmektedir.

Katılımcıların algılanan ebeveynlik stili puanlarının eğitim gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için yapılan analiz sonucunda lise mezunu katılımcıların algılamış oldukları aşırı koruyucu/evhamlı anne ve aşırı koruyucu/evhamlı baba puanlarının, diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun dışındaki algılanan ebeveynlik alt boyutlarının eğitim düzeyine göre anlamlı farkı bulunamamıştır.

Katılımcıların özgecilik düzeyleri ve yaşları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan analiz sonucunda özgecilik toplam puanının katılımcı yaşıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Alt boyutlar arasında gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, yaşlı ve hastalara yardım ile yaş arasında yine pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir.

Katılımcıların özgecilik düzeylerinin cinsiyet gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonucunda özgecilik toplam puanında kadınların erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek puan almış oldukları bulunmuştur. Gönüllü faaliyetlere katılım, maddi yardım, travmatik durumlarda yardım, fiziksel güce dayalı yardım, eğitim sürecinde yardım ve yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım alt boyutlarında kadınların anlamlı şekilde erkeklerden daha yüksek puan almış oldukları görülmektedir. Diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Katılımcıların özgecilik düzeylerinin eğitim grupları arasında anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonucunda yaşlı ve hastalara yardım alt boyutunun eğitim düzeyine göre anlamlı değişime uğradığı bulunmuştur. Buna göre lise mezunu katılımcıların yaşlı ve hastalara yardım alt boyutundan aldığı puanlar, lisans ve lisansüstü mezunu katılımcıların puanlarına göre daha fazladır.

Mevcut araştırmada özgecılık düzeyi ve kullanılan savunma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre Özgecılık düzeyi toplam puanı ile nevrotik savunmalar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, olgun savunmalar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, olgun olmayan savunmalar arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. zgecılık düzeyi alt boyutlarının ise nevrotik ve olgun savunma stilleriyle pozitif, olgun olmayan savunma stilleriyle negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Literatürde konuyla alakalı son derece sınırlı sayıda araştırmanın varlığından dolayı savunmalar ve Özgecılık düzeyine dair diğer araştırmalar ile karşılaştırma yapılamamaktadır

Katılımcıların zgecılık düzeyinin, algılamış oldukları ebeveynlik stilleriyle olan ilişkisini incelemek üzere yapılan analiz sonucunda Özgecılık düzeyi toplam puanının, duygusal bakımdan yoksul bırakıcı anne/baba, aşırı koruyucu evhamlı anne ve aşırı izin verici sınırsız anne puanlarıyla negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu grlmştir. Bunu dışında kalan ebeveynlik stilleriyle anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. zgecılık düzeyi alt boyutları ile algılanan ebeveynlik stilleri alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Katılımcıların savunma stilleri ve algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği analiz sonucunda olgun savunmalar ile belirli ebeveynlik stilleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Nevrotik savunmalar ile belirli ebeveynlik stilleri arasında benzer şekilde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Olgun olmayan savunmaların ise ebeveynlik stilleriyle negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu grlmştir. Bundan dolayı savunmaların olgunluk seviyesinin, algılanan ebeveynlik stillerinden alınan puanlar ile negatif yönde bir ilişki trendine sahip olduğu düşünülmektedir.

Algılanan ebeveynlik stillerinin, katılımcıların Özgecılık düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek üzere yapılan analiz sonucunda duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne alt boyutunun, Özgecılık toplam puanı üzerinde negatif yönde yordayıcı etkisi olduğu görülmektedir. Diğer ebeveynlik stili alt boyutlara dair anlamlı yordayıcı ilişki bulunamamıştır.

Savunma biçimlerinin, Özgecılık düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılan analiz sonucunda olgun, nevrotik ve olgun olmayan savunma

düzeylerinin, özgecilik toplam puanı üzerinde anlamlı şekilde yordayıcı etkisi olduğu bulunmuştur. Olgun ve nevrotik savunma stillerindeki artış, özgecilik düzeyinde de artışı etkilemektedir. Olgun olmayan savunmalardaki artış ise özgecilik düzeyinde azalışı etkilemektedir.

Araştırma sonunda elde edilen bulgular ışığında belirli öneriler ve sınırlılıkları belirlemek mümkün olacaktır. Çalışma İstanbul'da ikamet eden, 18-64 yaş arasındaki yetişkinleri kapsamaktadır. Bundan dolayı çalışma bulgularının genellenebilirliği yüksek görünmektedir. Ancak çalışmanın uygun örnekleme yöntemiyle yapılmış olması da aynı zamanda genellenebilirliği düşürmektedir. Demografik veriler incelendiğinde, çalışmada cinsiyet oranının yüzde 70'e karşılık yüzde 30 kadınların lehine olduğu görülmektedir. Aynı zamanda lise ve altı eğitim düzeyine sahip çok az katılımcının olması da araştırma sonuçlarını etkileyebilecek faktörler arasında sayılabilir. Bununla birlikte kullanılan ölçeklerdeki soru sayısının yüksek olmasının, özellikle kimi erkek katılımcılarda sıkılma, yarıda bırakma gibi tepkilere neden olduğu görülmüştür. Bundan dolayı ileriki çalışmalarda konuya dair farklı ölçekler üzerinden, daha dengeli cinsiyet dağılımının olduğu örneklemelerin seçilmesinin literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Mevcut çalışmada savunma stilleri ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiye dair çalışmaların az olması, ilerdeki benzer çalışmalardan gelecek bulguların karşılaştırılabilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu konuda yapılacak araştırmaların artması literatüre daha fazla katkı sağlayacaktır. Ek olarak mevcut çalışmanın, çocuk gelişimi ve sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisine dair literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Akbıyık, E. (2022). *Evli Bireylerdeki Evlilik Uyumu ile Özgecilik ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [2] Akdoğan, A. (2021). *Öğretmenlerin Özgeci Davranışları İle Öğretmen Liderliğine Yönelik Algı ve Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, Türkiye.
- [3] Akhun, M. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemaları, Benlik Kurguları, Ayrılma Bireyleşme ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Psikolojik Belirtilerle İlişkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- [4] Akkaya, G. (2021). *Yetişkinlerde Aleksitiminin İncelenmesi: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Bilişsel Esnekliğin Yordama Gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [5] Aksu, B. (2019). *Psikolojik Savunma Mekanizmaları ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [6] Albayrak, G. (2018). *Diyaliz Hastalarında Psikososyal Uyum ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [7] Alpert, J. L. (1991). Retrospective treatment of incest victims: suggested analytic attitudes. *PubMed*, 78(3), 425–435.
- [8] Altınok, Ç. (2021). *Genç Yetişkinlerde Savunma Mekanizmaları ve Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [9] Andrews, G., Pollock, C., & Stewart, G. (1989). The determination of defense style by questionnaire. *Archives Of General Psychiatry*, 46(5), 455-460.
- [10] Andrews, G., Singh, M., & Bond, M. H. (1993). The Defense Style Questionnaire. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 181(4), 246–256.
- [11] Aracı, A. (2019). *Kişilik Bozukluklarının Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Savunma Mekanizmalarıyla İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [12] Aronfreed J. *The socialization of altruistic and sympathetic behavior: Some theoretical and experimental analyses*. In: Macaulay J, Berkowitz L, (Eds), *Altruism and Helping Behavior*. New York, NY: Academic Press. 1970; 103-26.
- [13] Arslan, F. (2022) *Ebeveynlerle İlişkilere Yönelik Öztanımlayıcı Anıların İncelenmesi: Algılanan Ebeveynlik Tutumları ve Bağlanmanın Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- [14] Arslan, Z. Ş. (2009). İyilik Halkasına Ait Bir Kavram: Diğerkamalık ve Eğitimi. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu*, 538-546.
- [15] Ataca, B. (2009). Turkish family structure and functioning. *Perspectives on human development, family, and culture*, 108-125.
- [16] Atasoy, A. (2022). *Farklı Suç Türlerinden Ceza Almış Hükümlülerin Antisosyal Davranış ve Psikopati Eğilimleri İle Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [17] Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Medical Journal*, 36(2), 147-156.
- [18] Aydemir, T. (2021). *Öğretmen Adaylarının Özgeciliği Davranışları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, Türkiye.
- [19] Aydın, A. (2009). An Analysis Of Altruistic Behavior Practices In Terms Of Macintyre's View Of Virtue And Practice. *ETHOS*, 3, 4.
- [20] Bahadır, E. (2019). *Erken Dönem Uyumsuz Şemaları İle Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkilerin Çocukluk Çağı Travmaları Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [21] Bailey, R., & Pico, J. (2022). *Defense mechanisms*. In StatPearls [Internet]. StatPearls Publishing.
- [22] Baldwin, J. R., Perry, S. D., & Moffitt, M. A. (2004). *Communication theories for everyday life*. Allyn & Bacon
- [23] Baloğlu, Ç. (2021). *Öğretmenlerde COVID-19 Korkusu İle Mesleki Benlik Saygısı ve Özgeciliği Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
- [24] Bandura, A. (1989). *Social cognitive theory*. In R. Vasta (Ed.), *Six theories of child development* (ss.1-60). Greenwich, CT: JAI Press.
- [25] Bardakçı, U, S. (2022). *Genç Futbolcuların Algıladıkları Ebeveyn Tarzlarının Sporda Antisosyal ve Prososyal Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur, Türkiye
- [26] Bar-Tal, D., Raviv, A., & Leiser, T. (1980). The development of altruistic behavior: Empirical evidence. *Developmental Psychology*, 16(5), 516.
- [27] Bar-Tal, D., Sharabany, R., & Raviv, A. (1982). *Cognitive basis for the development of altruistic behavior*. In *Cooperation and helping behavior* (pp. 377-396). Academic Press.
- [28] Bartholomeu, D., Montiel, J. M., Fiamenghi Jr, G. A., & Machado, A. A. (2016). Predictive power of parenting styles on children's social skills: A Brazilian sample. *Sage Open*, 6(2), 2158244016638393.
- [29] Batson CD and Coke JS. *Empathy: A source of Altruistic Motivation for Helping?* In: Rushton J, Sorrentino RM, (Eds.), *Altruism and Helping Behavior: Social, Personality, and Developmental Perspectives*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. 167-87. (kitaap)
- [30] Batson, C. D. (1987). Prosocial motivation: Is it ever truly altruistic?. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 20, pp. 65-122). Academic Press.

- [31] Batson, C. D. (1991). The altruism question: Toward a social-psychological answer. *Psychology Press*.
- [32] Batson, C. D., & Powell, A. A. (2003). Altruism and prosocial behavior. In T. Millon & M. J. Lerner (Eds.), *Handbook of psychology: Personality and social psychology*, Vol. 5, pp. 463–484). John Wiley & Sons, Inc..
- [33] Batson, C. D., & Shaw, L. L. (1991). Evidence for altruism: Toward a pluralism of prosocial motives. *Psychological inquiry*, 2(2), 107-122.
- [34] Batson, C. D., Ahmad, N., Lishner, D. A., Tsang, J., Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (2002). Empathy and altruism. *The Oxford handbook of hypo-egoic phenomena*, 161-174.
- [35] Batson, C. D., Batson, J. G., Griffitt, C. A., Barrientos, S., Brandt, J. R., Sprengelmeyer, P., & Bayly, M. J. (1989). Negative-state relief and the empathy—altruism hypothesis. *Journal of Personality and Social psychology*, 56(6), 922.
- [36] Batson, C. D., Batson, J. G., Slingsby, J. K., Harrell, K. L., Peekna, H. M., & Todd, R. M. (1991). Empathic joy and the empathy-altruism hypothesis. *Journal of personality and social psychology*, 61(3), 413.
- [37] Batson, C. D., Batson, J. G., Slingsby, J. K., Harrell, K. L., Peekna, H. M., & Todd, R. M. (1991). Empathic joy and the empathy-altruism hypothesis. *Journal of personality and social psychology*, 61(3), 413.
- [38] Batson, C. D., Bolen, M. H., Cross, J. A., & Neuringer-Benefiel, H. E. (1986). Where is the altruism in the altruistic personality?. *Journal of personality and social psychology*, 50(1), 212.
- [39] Batson, C. D., Lishner, D. A., & Stocks, E. L. (2015). The empathy—Altruism hypothesis. In D. A. Schroeder & W. G. Graziano (Eds.), *The Oxford handbook of prosocial behavior* (pp. 259–281). Oxford University Press.
- [40] Batson, C.D., Darley, J.M., Coke, J.S. (1978). Altruism and Human Kindness: Internal and External Determinants of Helping Behavior. In: Pervin, L.A., Lewis, M. (eds) *Perspectives in Interactional Psychology*. Springer, Boston, MA.
- [41] Baumeister, R. F., Dale, K., & Sommer, K. L. (1998). Freudian defense mechanisms and empirical findings in modern social psychology: Reaction formation, projection, displacement, undoing, isolation, sublimation, and denial. *Journal of personality*, 66(6), 1081-1124.
- [42] Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907.
- [43] Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental psychology*, 4(1p2), 1.
- [44] Bedek, Ö.S. (2021) *20-35 Yaş Aralığındaki Bireylerin Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının Ve Algılanan Ebeveynlik Stillerinin Dizi Karakterleriyle Kurdukları Parasosyal Etkileşim İle İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [45] Bekil, M. (2019). *Öğretmenlerde Mutluluğun Yordayıcıları Olarak Sosyal Bağlılık, Özgecilik ve Sosyal Empati*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, Türkiye.
- [46] Bekkers, R. (2006). Traditional and health-related philanthropy: The role of resources and personality. *Social psychology quarterly*, 69(4), 349-366.
- [47] Bekkers, R., & Wiepking, P. (2011). Who gives? A literature review of predictors of charitable giving part one: Religion, education, age and socialisation. *Voluntary Sector Review*, 2(3), 337-365.

- [48] Berndt, T. J. (1985). Prosocial behavior between friends in middle childhood and early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 5(3), 307-317.
- [49] Bierhoff, H. W., & Rohmann, E. (2004). Altruistic personality in the context of the empathy–altruism hypothesis. *European Journal of Personality*, 18(4), 351-365.
- [50] Bierhoff, H. W., & Rohmann, E. (2004). Altruistic personality in the context of the empathy–altruism hypothesis. *European Journal of Personality*, 18(4), 351-365.
- [51] Bilgin, S. (2020). *Bedensel Belirti Bozukluğunda Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Savunma Düzeneklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [52] Bingöl, N. (2022). *Kişilik Bozukluklarının Kendiliknesnesi İhtiyaçları, Savunma Mekanizmaları ve Kişilerarası İlişki Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [53] Bircan, N. (2022) *Major Depresyon Tanılı Kadın Hastalarda Psikolojik Sağlamlık, Savunma Mekanizması ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [54] Blackman, J. S. (2014). Zihnin kendini koruma yolları: 101 savunma. *İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları*.
- [55] Bond, M. (2004). Empirical studies of defense style: Relationships with psychopathology and change. *Harvard review of psychiatry*, 12(5), 263-278.
- [56] Bond, M., Gardner, S. T., Christian, J., & Sigal, J. J. (1983). Empirical study of self-rated defense styles. *Archives of general psychiatry*, 40(3), 333-338.
- [57] Boorman, S., & Levitt, P. R. (2012). *The genetics of altruism*. Elsevier.
- [58] Bora, A. (2019). *Çocukluk Çağı Örselenmelerindeki Savunma Mekanizmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğüünün Borderline ve Narsistik Kişilik Örgütlenmeleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [59] Boratav-Bolak, H., Fisek, G. O., & Ziya, H. E. (2017). *Erkekliğin Türkiye halleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [60] Boulanger, G. (2011). *Wounded By Reality: Understanding and Treating Adult Onset Trauma* (1st ed.). Routledge.
- [61] Boylu, A. M., (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Özgeciliği Düzeyleri İle Empatik Eğilim ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, Türkiye
- [62] Branstetter, S. A., Bower, E. H., Kamien, J., & Amass, L. (2008). A history of sexual, emotional, or physical abuse predicts adjustment during opioid maintenance treatment. *Journal of substance abuse treatment*, 34(2), 208-214.
- [63] Breuer, J., & Freud, S. (2009). Studies on hysteria. *Hachette UK*.
- [64] Brown, E. (2005). College, social capital, and charitable giving. *Gifts of time and money in America's communities*, 185-204.
- [65] Bullitt, C. W., & Farber, B. A. (2002). Gender differences in defensive style. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis and Dynamic Psychiatry*, 30(1), 35-51.
- [66] Bun, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M., & Mueller, R. A. (1988). Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 271-282.
- [67] Busch, F. N. (2014). Clinical approaches to somatization. *Journal of clinical psychology*, 70(5), 419-427.

- [68] Campbell, D. T. (1975). On the Conflicts Between Biological and Social Evolution and Between Psychology and Moral Tradition. *American psychologist*, 30(12), 1103.
- [69] Candee, D., & Kohlberg, L. (1987). Moral judgment and moral action: A reanalysis of Haan, Smith, and Block's (1968) Free Speech Movement data. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 554–564.
- [70] Carlo, G., & Randall, B. A. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of youth and adolescence*, 31(1), 31–44
- [71] Carlo, G., Eisenberg, N., Troyer, D., Switzer, G., & Speer, A. L. (1991). The altruistic personality: In what contexts is it apparent?. *Journal of personality and social psychology*, 61(3), 450.
- [72] Carlo, G., Hausmann, A., Christiansen, S., & Randall, B. A. (2003). Sociocognitive and behavioral correlates of a measure of prosocial tendencies for adolescents. *The journal of early adolescence*, 23(1), 107-134.
- [73] Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2011). The longitudinal relations among dimensions of parenting styles, sympathy, prosocial moral reasoning, and prosocial behaviors. *International Journal of Behavioral Development*, 35(2), 116-124.
- [74] Cebeci, A. (2022) *Üniversite Öğrencilerinin Özgeçmiş ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- [75] Chapman, A. V. (2012). Parental authority, parental nurturance, depression and self-esteem among Latino emerging adults. *University of Miami*.
- [76] Chou, K. L. (1998). Effects of age, gender, and participation in volunteer activities on the altruistic behavior of Chinese adolescents. *The Journal of genetic psychology*, 159(2), 195-201.
- [77] Chowdhury, S., & Mitra, M. (2015). Parenting Style and Altruistic Behavior of Adolescent's Life. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 3(6), 20-24.
- [78] Cialdini, R. B., Baumann, D. J., & Kenrick, D. T. (1981). Insights from sadness: A three-step model of the development of altruism as hedonism. *Developmental review*, 1(3), 207-223.
- [79] Cialdini, R. B., Schaller, M., Houlihan, D., Arps, K., Fultz, J., & Beaman, A. L. (1987). Empathy-based helping: Is it selflessly or selfishly motivated?. *Journal of personality and social psychology*, 52(4), 749.
- [80] Clary, E. G., & Miller, J. (1986). Socialization and situational influences on sustained altruism. *Child development*, 57(6) 1358-1369.
- [81] Cohen, D., & Kim, E. (2020). Sublimation (Defense Mechanism). *Encyclopedia of personality and individual differences*, 5275-5278.
- [82] Colby, A., & Damon, W. (2010). Some do care. *Simon and Schuster*.
- [83] Conrade, G., & Ho, R. (2001). Differential parenting styles for fathers and mothers. *Australian Journal of Psychology*, 53(1), 29-35.
- [84] Costa, R. M. (2020). Dissociation (defense mechanism). In *Encyclopedia of Personality and Individual Differences* (pp. 1165-1167). Springer International Publishing.
- [85] Costa, R. M. (2020). Regression (Defense Mechanism). In *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*, 4346-4348.
- [86] Costa, R. M. (2020). Suppression (Defense Mechanism). In *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*, 5323-5325.
- [87] Costa, R. M. (2020). Undoing (Defense Mechanism). In *Encyclopedia of Personality and Individual Differences* (pp. 1165-1167). Cham: Springer International Publishing.

- [88] Cramer, P. (1998). Coping and defense mechanisms: What's the difference?. *Journal of personality*, 66(6), 919-946.
- [89] Cramer, P. (2000). Defense mechanisms in psychology today: Further processes for adaptation. *American psychologist*, 55(6), 637.
- [90] Cramer, P. (2006). Protecting the self: Defense mechanisms in action. *Guilford Press*.
- [91] Cramer, P. (2009b). The development of defense mechanisms from pre-adolescence to early adulthood: Do IQ and social class matter? A longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 43(3), 464-471.
- [92] Cramer, P., & Block, J. (1998). Preschool antecedents of defense mechanism use in young adults: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 159.
- [93] Çağatay, S. E. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyi ile Bağlanma Stilleri Ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [94] Çağatayalp Özden, G. (2019). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Ve Özgecilik Düzeylerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [95] Çapçı, E. (2021). *Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Sağlayan Genç Yetişkinlerde Kişilik Özellikleri, Özgecilik Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye.
- [96] Çekici, A. (2022). *İnmeli Hastaların Bakım Vericilerinin Bakım Vermeye Hazır Oluşluğu ile Özgeciliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- [97] Çivi, S., Kutlu, R., & Marakoğlu, K. (2008). The frequency of violence against women and the factors affecting this: a study on women who applied to two primary health care centers. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50(2), 110-116.
- [98] Çoker, O. (2022). *İç-Grup ve Dış-Gruplara Yönelik Özgeciliğin Evrenselcilik ve İyilikseverlik Değer Boyutlarına Göre Farklılaşma Dereceleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [99] Çörtük, A. (2019) *Genç Yetişkinlerde Ebeveyn Duygusal Erişebilirlik ve Algılanan Ebeveynlik Biçiminin Başa Çıkma Tutumları İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [100] Dambrun, M., & Ricard, M. (2011). Self-centeredness and selflessness: A theory of self-based psychological functioning and its consequences for happiness. *Review of General Psychology*, 15(2), 138-157.
- [101] Damon, W., Lerner, R. M., & Eisenberg, N. (2006). *Handbook of child psychology, social, emotional, and personality development*. John Wiley & Sons.
- [102] Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological bulletin*, 113(3), 487.
- [103] Darlington Jr, P. J. (1978). Altruism: Its characteristics and evolution. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 75(1), 385-389.
- [104] De Francisco Carvalho, L., Reis, A. M., & Pianowski, G. (2019). Investigating Correlations Between Defence Mechanisms and Pathological Personality Characteristics. *Revista Colombiana de Psiquiatria*, 48(4), 232-243.
- [105] Derlega, V. J., & Grzelak, J. (Eds.). (2013). *Cooperation and helping behavior: Theories and research*. Academic press. (sf 382)

- [106] Deveci, G. (2021). *Yetişkin Bireylerin Nesne İlişkileri ve Savunma Düzenekleri İle Romantik İlişki Doyumları ve Cinsel Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [107] Dorpat, T. L. (1987). A new look at denial and defense. *The annual of psychoanalysis*, 15(18), 23-47.
- [108] Dovidio, J. F., Piliavin, J. A., Gaertner, S. L., Schroeder, D. A., & Clark, R. D. III. (1991). The arousal: Cost-reward model and the process of intervention: A review of the evidence. In M. S. Clark (Ed.), *Prosocial behavior* (pp. 86–118). Sage Publications, Inc.
- [109] Dökmen Ü. (2005). *Küçük Şeyler*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- [110] Duman, B. (2021). Üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeyleri ile sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 27-35.
- [111] Durkheim, E. (1972). *Moral obligation, duty and freedom*. Selected Writings, 108-122.
- [112] Eagly, A. H., & Crowley, M. (1986). Gender and helping behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological bulletin*, 100(3), 283.
- [113] Efe, Ş. Y. ve Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 11(1), 23-29.
- [114] Eğridere, B. (2022). *Kırılgan ve Büyükleme Narsisizm Türlerinin Nesne İlişkileri, Aile Öngörülemezliği ve Savunma Mekanizmaları Çerçevesinde İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [115] Eisenberg, N., & Fabes, R. A. (1990). Empathy: Conceptualization, measurement, and relation to prosocial behavior. *Motivation and emotion*, 14(2), 131-149.
- [116] Eisenberg, N., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Shepard, S. A., Cumberland, A., & Carlo, G. (1999). Consistency and development of prosocial dispositions: A longitudinal study. *Child development*, 70(6), 1360-1372.
- [117] Ekşi, H., Sayın, M., Çelebi, Ç. D. (2016). Üniversite öğrencilerinin özgecilik ve otantiklik seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14(32), 79-102.
- [118] Elmas, U. (1998). *Bireylerin Ana-Baba Tutumları İle Özgecilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye
- [119] Erikson, E. H. (1994). *Insight and responsibility*. WW Norton & Company.
- [120] Erikson, E. H., & Erikson, J. M. (1998). *The life cycle completed*. WW Norton & Company.
- [121] Ersevimi, İ. (1997). *Freud ve psikanalizin temel ilkeleri*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- [122] Eswaran, M., & Kotwal, A. (2004). A theory of gender differences in parental altruism. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 37(4), 918-950.
- [123] Fehr, E., Glätzle-Rützler, D., & Sutter, M. (2013). The development of egalitarianism, altruism, spite and parochialism in childhood and adolescence. *European Economic Review*, 64, 369-383.
- [124] Feigin, S., Owens, G., & Goodyear-Smith, F. (2014). Theories of human altruism: A systematic review. *Annals of Neuroscience and Psychology*, 1(1), 1-9.
- [125] Feng, L., Zhang, L., & Zhong, H. (2021). Perceived parenting styles and mental health: The multiple mediation effect of perfectionism and altruistic behavior. *Psychology research and behavior management*, 1157-1170.

- [126] Fenichel, O. (2014). *The Psychoanalytic Theory of Neurosis* (2nd ed.). Taylor and Francis.
- [127] Field, T. (1980). Interactions of high-risk infants: Quantitative and qualitative differences. *Exceptional Infant*, 4, 120-143.
- [128] Finzi-Dottan, R., & Karu, T. (2006). From emotional abuse in childhood to psychopathology in adulthood: A path mediated by immature defense mechanisms and self-esteem. *The Journal of nervous and mental disease*, 194(8), 616-621.
- [129] Fişek, G. O. (1995). Gender hierarchy: Is it useful concept in describing family culture? In J. van Lawick & M. Sanders (Eds.), *Family, gender and beyond* (pp. 63-72). Heemstede, Netherlands: LS Books.
- [130] Fişek, G. O. (2011). Baba işlevleri, babalık halleri: Araştırmaların düşündürdükleri. *Psikanalitik Bakışlar Sempozyumu*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul
- [131] Fosse, G. K., & Holen, A. (2002). Childhood environment of adult psychiatric outpatients in Norway having been bullied in school. *Child Abuse & Neglect*, 26(2), 129-137.
- [132] Fowler, J. H. (2006). Altruism and turnout. *The Journal of Politics*, 68(3), 674-683.
- [133] Freud A. (2004) *Ben ve Savunma Mekanizmaları*. İstanbul: Metis Yayınları.
- [134] Freud S. (1914) *Remembering, repeating, and working through*. Standard edition (Vol. 12). London: Hogarth Press.
- [135] Freud, S. (1894). *The neuro-psychoses of defense*. The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, 1, 160-172.
- [136] Freud, S. (1909). Notes upon a case of obsessional neurosis. In *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*, Vol. X, ed. J. Strachey, London: Hogarth Press, 153–318.
- [137] Freud, S. (1915). Instincts and their vicissitudes In *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, Volume XIV (1914–1916): On the History of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works. (p. 109–140).
- [138] Freud, S. (1917). *The libido theory and narcissism*. Standard Edition, 16, 412-430.
- [139] Freud, S. (1924/1961). The loss of reality in neurosis and psychosis. In J. Strachey (Ed.), *The standard edition of the complete works of Sigmund Freud* (Vol. 19, pp. 183-187). London: The Hogarth Press
- [140] Freud, S. (1926). *Inhibitions, symptoms, and anxiety*. SE 20: 75– 175, 1959.
- [141] Freud, S. (1953). The interpretation of dreams. J. Strachey (Ed) In *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*, 4, 5.
- [142] Geçtan, E. (1988). *Psikanaliz ve sonrasi*. Remzi Kitabevi.
- [143] Geçtan, E. (1993). *İnsan olmak*. Ankara: Remzi Kitapevi.
- [144] Geçtan, E. (2006). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- [145] Geçtan, E. (2006). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. Metis Yayınları
- [146] Gerson, M. J. (1984). Splitting: The development of a measure. *Journal of Clinical Psychology*, 40(1), 157-162.
- [147] Gewirtz, J.L. (1969) Mechanisms of Social Learning: Some Roles of Stimulation and Behavior in Early Human Development. In: Goslin D.A., (Ed)., *Handbook of Socialization Theory and Research*, Rand-McNally, Chicago, 57-72..
- [148] Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 697-714.

- [149] Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of personality and social psychology*, 70(3), 491.
- [150] Goldberg, S. (1977). Social competence in infancy: A model of parent-infant interaction. *Merrill-Palmer Quarterly*, 23(3), 163–177.
- [151] Gómez-Beneyto, M., Pedrós, A., Tomás, A., Aguilar, K., & Leal, C. (1993). Psychometric properties of the Parental Bonding Instrument in a Spanish sample. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology: The International Journal for Research in Social and Genetic Epidemiology and Mental Health Services*, 28(5), 252–255.
- [152] Graham-Bermann, S. A., & Levendosky, A. A. (1997). The social functioning of preschool-age children whose mothers are emotionally and physically abused. *Journal of emotional abuse*, 1(1), 59-84.
- [153] Grand, S. (2013). *The reproduction of evil: A clinical and cultural perspective*. Routledge.
- [154] Gratton, S. L. (2001). The relationship between parenting attitudes and social competence in preschool children with and without disabilities. *The University of North Carolina at Chapel Hill*.
- [155] Green, W. S. (2004). Altruism and the Study of Religion: Preliminary Questions. In *Altruism in World Religions at Bard College, Annandale-on-Hudson*, New York.
- [156] Grusec JE (1981) . Socialization Processes and the Development of Altruism. In: Rushton JP, Sorrentino RM, (Eds). *Altruism and Helping Behaviour: Social, Personality, and Developmental Perspectives*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. 1981; 65-90.
- [157] Grusec, J. E., & Hastings, P. D. (2014). *Handbook of socialization: Theory and research*. Guilford Publications.
- [158] Guo, Q., & Feng, L. (2017). The associations between perceived parenting styles, empathy, and altruistic choices in economic games: A study of Chinese children. *Frontiers in psychology*, 8, 1843.
- [159] Gürkan, A. (2020) *Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanısı Almış Bireylerin Savunma Biçimleri İle Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanısı Almamış Bireylerin Savunma Biçimlerinin Bağlanma Stilleri Bağlamında Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
- [160] Habibi, M., Nooripour, R., & Rahmatian, F. (2016). The Relationship between Individual's Perception of Father's Parenting and Formation of Object Relations and Defense Mechanisms. *IAU International Journal of Social Sciences*, 6(2), 61-70.
- [161] Hafizoğlu, A. D. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Savunma Mekanizmaları ile Duygusal Şemaları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [162] Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. II. *Journal of theoretical biology*, 7(1), 17-52.
- [163] Hastings, P. D., Utendale, W. T., & Sullivan, C. (2007). The Socialization of Prosocial Development. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 638–664). The Guilford Press.
- [164] Hastings, P. D., Zahn-Waxler, C., Robinson, J., Usher, B., & Bridges, D. (2000). The development of concern for others in children with behavior problems. *Developmental psychology*, 36(5), 531.

- [165] Heppner, P. P., & Lee, D. G. (2002). Problem-solving appraisal and psychological adjustment. *Handbook of positive psychology*, 288-298.
- [166] Hewstone, M., W. Stroebe and G. M. Stephenson. *Introduction to Social Psychology*. 2nd Edition. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
- [167] Hoffman, M. L. (1975). Developmental synthesis of affect and cognition and its implications for altruistic motivation. *Developmental psychology*, 11(5), 607.
- [168] Hoffman, M. L. (1981a). Is altruism part of human nature?. *Journal of Personality and social Psychology*, 40(1), 121.
- [169] Hoffman, M. L. (1981b). The Development of Empathy. In J. P. Rushton, & R. M. Sorrentino (Eds.), *Altruism and Helping Behavior: Social, Personality, and Developmental Perspectives* (pp. 41-63). Erlbaum, NJ: Hillsdale.
- [170] Holmes, D. S. (1972). Repression or interference? A further investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 22(2), 163.
- [171] Holmes, D. S., & McCaul, K. D. (1989). *Laboratory research on defense mechanisms*. John Wiley & Sons.
- [172] Horney, K. (2012). *İçsel çatışmalarımız*. Sel Yayıncılık.
- [173] Hortaçsu, N. (1989). Targets of communication during adolescence. *Journal of Adolescence*, 12(3), 253-263.
- [174] Işık, İ. G. (2016). *Nesne İlişkileri, Algılanan Anne-Baba Tutumları ve Savunma Mekanizmalarının Kişilik Özellikleri ve Semptomatik Düzeyde Kişilik Bozukluklarıyla İlişkisi*. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [175] İşmen, A. E., & Yıldız, S. A. (2005). Öğretmenliğe ilişkin tutumların özgecilik ve atılganlık düzeyleri açısından incelenmesi. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 42(42), 151-66.
- [176] Jacobs, J. N., & Kelley, M. L. (2006). Predictors of paternal involvement in childcare in dual-earner families with young children. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 4(1).
- [177] James, W. (2007). *The principles of psychology* (Vol. 1). Cosimo, Inc..
- [178] Juni, S. (1997). Conceptualizing defense mechanisms from drive theory and object relations perspectives. *American Journal of Psychoanalysis*, 57(2), 149.
- [179] Kabaday, A. ve Aladağ, K.S. (2010). Farklı ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7(1), 878-898.
- [180] Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*. Koç Üniversitesi.
- [181] Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). Old-age security value of children: Cross-national socioeconomic evidence. *Journal of cross-cultural psychology*, 13(1), 29-42.
- [182] Kantor, M. (2002). *Passive-aggression: A Guide for the Therapist, the Patient, and the Victim*. Greenwood Publishing Group.
- [183] Karadağ, E., & Mutaftçılar, İ. (2009). Prososyal davranış ekseninde özgecilik üzerine teorik bir çözümleme. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 41-69.
- [184] Karagöz, İ. (2022). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Anneleri İle Normal Gelişim Gösteren Çocukların Annelerinin, COVID-19 Takıntısı, Özgecilik ve Yeme Davranışlarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- [185] Kasapoğlu, F. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde İyilik Hali İle Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye.
- [186] Kaya A., Bozkurt B., (2017), Kadercilik Eğilimi İle Özyeterlik İnancı Ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Ege Eğitim Dergisi*, C 18, S 1, s: 124-145.
- [187] Kellner, R. (1990). Somatization: Theories and research. *The Journal of nervous and mental disease*, 178(3), 150-160.
- [188] Kernberg, O. F. (1995). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. Jason Aronson.
- [189] Kernberg, O. F., & Atakay, M. (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. Metis Yayınları.
- [190] Kızıldoğan, M. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri İle Kullanılan Savunma Biçimleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [191] Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *The International journal of psycho-analysis*, 27, 99.
- [192] Kline, P. (1993). A critical perspective on defense mechanisms. Hentschel, U., Smith J. W. G., Ehlers, W., Draguns, J. G. (Eds), In *The concept of defense mechanisms in contemporary psychology: Theoretical, research, and clinical perspectives*, 3-13.
- [193] Koca, A. (2023). *Hemşirelerin Kan Bağışı ve Özgecilik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çankırı, Türkiye.
- [194] Koç, M., Yavuzer, Y., Demir, Z., & Çalışkan, M. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 113.
- [195] Kohlberg, L. (1969). *Stage and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization*. Handbook of socialization theory and research, 347, 480.
- [196] Kohlberg, L. (1984). *Essays on moral development. The psychology of moral development*. Harper & Row.
- [197] Korkmazlar, Ü. (1980). *Relationship Between Parental Child-Rearing Attitudes and Cognitive Styles of 5 to 6 Year Old Turkish Preschoolers*. Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [198] Krebs, D. (1982). *Altruism—A rational approach*. In *The development of prosocial behavior*. Academic Press (pp. 53-76).
- [199] Krebs, D. (1982). Psychological approaches to altruism: An evaluation. *Ethics*, 92(3), 447-458.
- [200] Krebs, D. L. (1970). Altruism: An examination of the concept and a review of the literature. *Psychological bulletin*, 73(4), 258.
- [201] Krebs, D. L., & Van Hesteren, F. (1994). The development of altruism: Toward an integrative model. *Developmental Review*, 14(2), 103-158.
- [202] Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul.
- [203] Kumru, A., Carlo, G., & Edwards, C. P. (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel, kültürel, bilişsel ve duyuşsal değişkenlerle ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*.
- [204] Kuzgun, Y. (1972). *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- [205] Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child development*, 62(5), 1049-1065.
- [206] Laughlin, H. P. (1970). *The Ego And Its Defenses*. New York: Jason Aronson.
- [207] Laughlin, H. P. (1979). *The ego and its defenses*. J. Aronson.
- [208] Le Grange, D., Lock, J., Loeb, K., & Nicholls, D. (2010). Academy for eating disorders position paper: The role of the family in eating disorders. *International Journal of Eating Disorders*, 43(1), 1.
- [209] Leeds, R. (1963). Altruism and the norm of giving. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 9(3), 229-240.
- [210] LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418.
- [211] Lichtenberg, J. D., & Slap, J. W. (1972). On the defense mechanism: A survey and synthesis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 20(4), 776-792.
- [212] Lichtenberg, J. D., & Slap, J. W. (1973). Notes on the concept of splitting and the defense mechanism of the splitting of representations. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 21(4), 772-787.
- [213] Litwin, R., Goldbacher, E. M., Cardaciotto, L., & Gambrel, L. E. (2017). Negative emotions and emotional eating: the mediating role of experiential avoidance. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 22, 97-104.
- [214] Maccoby, E. E. (1984). Socialization and developmental change. *Child development*, 55(2), 317-328.
- [215] Malti, T., Eisenberg, N., Kim, H., & Buchmann, M. (2013). Developmental trajectories of sympathy, moral emotion attributions, and moral reasoning: The role of parental support. *Social Development*, 22(4), 773-793.
- [216] Mateer, N. H., & Willover, D. J. (1994). Teacher altruism: Implications for administrators. *Pennsylvania Educational Leadership*, 13(2), 29-31.
- [217] Mathews, A., Derlega, V. J., & Morrow, J. (2006). What is highly personal information and how is it related to self-disclosure decision-making? The perspective of college students. *Communication Research Reports*, 23(2), 85-92.
- [218] Matthews, K. A., Batson, C. D., Horn, J., & Rosenman, R. H. (1981). “Principles in his nature which interest him in the fortune of others...”: The heritability of empathic concern for others 1. *Journal of Personality*, 49(3), 237-247.
- [219] McCann, J. T. (1988). Passive-aggressive personality disorder: A review. *Journal of personality disorders*, 2(2), 170-179.
- [220] McGinley, M., & Carlo, G. (2007). Two sides of the same coin? The relations between prosocial and physically aggressive behaviors. *Journal of youth and adolescence*, 36, 337-349.
- [221] McWilliams, N. (2014). *Psikanalitik Tanı*.(E, Kalem, Çev.). İstanbul:Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [222] Meyer, G. J., Erard, R. E., Erdberg, P., Mihura, J. L., & Viglione, D. J. (2011). *Rorschach Performance Assessment System: Administration, coding, interpretation, and technical manual*. Rorschach Performance Assessment Systems LLC.
- [223] Midlarsky, E. (1968). Aiding responses: An analysis and review. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 14(3), 229-260.
- [224] Midlarsky, E., & Hannah, M. E. (1985). Competence, reticence, and helping by children and adolescents. *Developmental Psychology*, 21(3), 534.
- [225] Midlarsky, E., & Kahana, E. (1994). *Altruism in later life*. Sage Publications, Inc.

- [226] Miller, A. (2015). *Yetenekli Çocuğun Dramı*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- [227] Miller, A. (2020). *Yetenekli çocuğun dramı* (Çev: E. Avşar). İstanbul: Profil Kitap.
- [228] Miller, F. D., Paul, E. F., & Paul, J. (Eds.). (1993). *Altruism*. Cambridge University Press.
- [229] Mlcak, Z., & Zaskodna, H. (2008). Altruistic motivation, empathy, and affiliation. *Educational & Didactic Communication*, 123-124.
- [230] Morgan, C. T. (2010). *Psikolojiye giriş*. Eğitim Yayınevi.
- [231] Moroğlu, K.A. (2021). *İlişki Dışı İlişki (Aldatma) Eğiliminin Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi: İlişki Doyumu ve Savunma Mekanizmalarının Aracılık Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
- [232] Muştucu, Z. (2021). *Evli ve Bekar Bireylerde Benlik Kurguları, Ayrılma Bireyleşme Düzeyleri ve Kullanılan Savunma Mekanizmalarının İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [233] Mutaftçılar, I. (2008). Özgecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi Ve Öğretmen Özgeciliği Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [234] Negrii, V. (2014). Psychological defense and school students academic performance. *Procedia-social and behavioral sciences*, 146, 275-278.
- [235] Nikel, R., & Egle, U. T. (2006). Psychological defense styles, childhood adversities and psychopathology in adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 30(2), 157-170..
- [236] Oliner, P. M., & Oliner, S. P. (1992). Promoting extensive altruistic bonds: A conceptual elaboration and some pragmatic implications. In *Embracing the other: Philosophical, psychological, and historical perspectives on altruism*, 369-389.
- [237] Oliner, S. P. (2004). *Do unto others: Extraordinary acts of ordinary people*. Westview Press.
- [238] Onatır, M. (2008). *Öğretmenlerde Özgecilik ile Değer Tercihleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [239] Otten, C. A., Penner, L. A., & Waugh, G. (1988). That's what friends are for: The determinants of psychological helping. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 7(1), 34-41.
- [240] Özakkaş, T. (2008). *Bütüncül psikoterapi*. İstanbul: Litera Yayınevi.
- [241] Özmen, M. (2019). *Anne Baba Tutumlarının Özgecilik İle Olan İlişkisinde Empatinin Aracılık Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye.
- [242] Öztürk, E. (2017). *Travma ve Dissosiyasyon*. İstanbul Nobel Tıp Kitabevleri.
- [243] Özyurt, S. (2021). *Okul Psikolojik Danışmanlarında Zenofobi: Özgecilik ve Mültecilere Karşı Duygusal Mesafe Değişkenlerine Göre Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [244] Paulhus, D. L., Fridhandler, B., & Hayes, S. (1997). Psychological defense: Contemporary theory and research. In *Handbook of personality psychology* (pp. 543-579). Academic Press.
- [245] Penner, L. A., & Finkelstein, M. A. (1998). Dispositional and structural determinants of volunteerism. *Journal of personality and social psychology*, 74(2), 525.
- [246] Penrod, S. (1983) *Social Psychology*. New York: Prentice-Hall.

- [247] Perrotta, G. (2020). Human mechanisms of psychological defence: definition, historical and psychodynamic contexts, classifications and clinical profiles. *Int J Neurorehabilitation Eng*, 7(1), 1000360.
- [248] Perry, J. C. (1990). *Defense mechanism rating scales*. Cambridge, MA: Harvard School of Medicine, 122-130.
- [249] Perry, J. C. (2014). Anomalies and specific functions in the clinical identification of defense mechanisms. *Journal of Clinical Psychology*, 70(5), 406-418.
- [250] Perry, J. C., & Cooper, S. H. (1989). An empirical study of defense mechanisms: I. Clinical interview and life vignette ratings. *Archives of General Psychiatry*, 46(5), 444-452.
- [251] Perry, J. C., & Flannery, R. B. (1982). Passive-aggressive personality disorder treatment implications of a clinical typology. *The journal of nervous and mental disease*, 170(3), 164-173.
- [252] Piaget, J. (1997). *The moral judgement of the child*. Simon and Schuster.
- [253] Piliavin, I. M., Rodin, J., & Piliavin, J. A. (1969). Good samaritanism: an underground phenomenon?. *Journal of personality and social psychology*, 13(4), 289.
- [254] Piliavin, J. A., Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Clark, R. D. (1982). Responsive bystanders: The process of intervention. In *Cooperation and helping behavior* (pp. 279-304). Academic press.
- [255] Piliavin, J. A., Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Clark, R. D., III. (1981). *Emergency Intervention*. New York: Academic Press
- [256] Prunas, A., Di Pierro, R., Huemer, J., & Tagini, A. (2019). Defense mechanisms, remembered parental caregiving, and adult attachment style. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1), 64.
- [257] Punjvani, M. B. (2015). Effect of parenting styles and different family income on altruism in adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*, 2(3).
- [258] R. Sharifi Pisheh, D. Manavipour, (2021). Relationship Between Defense Mechanisms and Empathy with Biological Channels of Anxiety Relief in Students, *Eurasian J. Sci. Tech.*, 1(3), 150-169
- [259] Rafaeli, E., Bernstein, D. P., & Young, J. E. (2013). *Şema terapi: Ayırıcı Özellikler*. Psikonet.
- [260] Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 73-87.
- [261] Rohsenow, D. J., Erickson, R. C., & O'Leary, M. R. (1978). The defense mechanism inventory and alcoholics. *International Journal of the Addictions*, 13(3), 403-414.
- [262] Romero-Martínez, Á., Lila, M., Catalá-Miñana, A., Williams, R. K., & Moya-Albiol, L. (2013). The contribution of childhood parental rejection and early androgen exposure to impairments in socio-cognitive skills in intimate partner violence perpetrators with high alcohol consumption. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10(8), 3753-3770.
- [263] Rooney, P. M., Mesch, D. J., Chin, W., & Steinberg, K. S. (2005). The effects of race, gender, and survey methodologies on giving in the US. *Economics Letters*, 86(2), 173-180.
- [264] Rosenhan, D. L. (1970). The natural socialization of altruistic autonomy. In *Altruism and helping behavior*, 251-268.
- [265] Rowan, A. (2000). The place of acting out in psychoanalysis: From Freud to Lacan. *Psychoanalytische Perspectieven*, 41(42), 83-100.

- [266] Rushton, J. P. (1982). Altruism and society: A social learning perspective. *Ethics*, 92(3), 425-446.
- [267] Sak, R. , Şahin Sak, İ. , Atlı, S. & Şahin, B. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları . *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 11 (3) , 972-991 . DOI: 10.17860/efd.33313
- [268] Sakalli-Ugurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47-58.
- [269] Sandler, J., & Freud, A. (1985). The analysis of defense: The ego and the mechanisms of defense revisited. In *The analysis of defense: The ego and the mechanisms of defense revisited* (pp. 556-p).
- [270] Saral, E. (2018). *Yetişkinlerde Cinsiyet Algısı ile Algılanan Ebeveyn İlişkisinin ve Çocukluk Çağı Ebeveyn Tutumu İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [271] Schroeder, D. A., Penner, L. A., Dovidio, J. F., & Piliavin, J. A. (1995). *The psychology of helping and altruism: Problems and puzzles*. McGraw-Hill.
- [272] Schwartz, B. (1993). Why altruism is impossible... and ubiquitous. *Social Service Review*, 67(3), 314-343.
- [273] Schwartz, S. H., & Howard, J. A. (1984). Internalized values as motivators of altruism. In *Development and maintenance of prosocial behavior: International perspectives on positive morality*, 229-255.
- [274] Seefeldt, L.D. (2008). Gender stereotypes associated with altruistic acts. *UW-Stout Journal of Student Research*, 7.
- [275] Sharabany, R., & Bar-Tal, D. (1982). Theories of the development of altruism: Review, comparison and integration. *International Journal of Behavioral Development*, 5(1), 49-80.
- [276] Simmons, W. O., & Emanuele, R. (2007). Male-female giving differentials: are women more altruistic? *Journal of Economic Studies*. Vol. 34 No. 6, pp. 534-550.
- [277] Simons, R. G. (1987). Psychoanalytic contributions to psychiatric nosology: Forms of masochistic behavior. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 35(3), 583-608.
- [278] Smith, K. D., Keating, J. P., & Stotland, E. (1989). Altruism reconsidered: The effect of denying feedback on a victim's status to empathic witnesses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 641.
- [279] Smith, S.W., Lapinski, M.K., Bresnahan, M.J., Smith, S.L. (2013). Conceptual Aspects of Altruism in Cross-Cultural Contexts. In: Vakoch, D. (eds) *Altruism in Cross-Cultural Perspective. International and Cultural Psychology*. Springer, New York, NY.
- [280] Somerfield, M. R., & McCrae, R. R. (2000). Stress and coping research: Methodological challenges, theoretical advances, and clinical applications. *American psychologist*, 55(6), 620.
- [281] Soygüt, G., & Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik Biçimleri ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerde Kişilerarası Şemaların Aracı Rolü: Şema Odaklı Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2).
- [282] Soygüt, G., Çakır, Z., & Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young ebeveynlik ölçeğinin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 17-30.
- [283] Soyyiğit, Z., S., (2019). *Gençlerin Sosyal Sorumluluk Çalışmalarına Gönüllü Katılımlarıyla Algılanan Ebeveyn Tutumları, Motivasyon ve İyi Oluş Arasındaki*

- İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [284] Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational psychology review*, 125-146.
- [285] Staub, E. (2013). *Positive social behavior and morality: Social and personal influences*. Elsevier.
- [286] Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of research on adolescence*, 11(1), 1-19.
- [287] Sunar, D. (2002). Change and continuity in the Turkish middle class family. *Autonomy and dependence in family: Turkey and Sweden in critical perspective*, 11, 217-238.
- [288] Sümer, N., & Gungor, D. (1999). The impact of perceived parenting styles on attachment styles, self-evaluations and close relationships. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44).
- [289] Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- [290] Şen, A., Ö. (2022). *Kanser Hastalarının Bakım Vericilerinde Özgecilik Davranışlarının Psikolojik Dayanıklılık ve Bakım Yüküne Yordayıcı Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye
- [291] Tankut, Ü. (2020). *Mükemmeliyetçilik, Kendini Aldatma, Savunma Mekanizmaları ve Temel Kişilik Özelliklerinin Kırılgan ve Büyükleme Narsisizm ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [292] Taşkent, A. (2010). *Alkol ve/veya Madde Bağımlıları ile Bağımlılığı olmayan Bireylerin Savunma Mekanizmaları Açısından Karşılaştırılması, Çocukluk Çağı Travmaları, Disosiyatif Yaşantılar ve Bağımlılık Şiddetinin Savunma Mekanizmaları Üzerindeki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe, Türkiye.
- [293] Taşkın, B. (2021) *Algılanan Ebeveynlik Tutumları ve Kaygı Arasındaki İlişki: Duygu Düzenleme ve Psikolojik Dayanıklılığın Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- [294] Tekeş, B. & Hasta, D. (2015). Özgecilik ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 3(6), 55-75.
- [295] Thienemann, M., Shaw, R. J., & Steiner, H. (1998). Defense style and family environment. *Child psychiatry and Human Development*, 28, 189-198.
- [296] Thygesen, K. L., Drapeau, M., Trijsburg, R. W., Lecours, S., & De Roten, Y. (2008). Assessing defense styles: Factor structure and psychometric properties of the new Defense Style Questionnaire 60 (DSQ-60). *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 8(2), 171-181.
- [297] Toker, G. A., & Çapan, A. S. (2018). Anne baba tutumlarından kaynaklanan, ihmal ve duygusal istismara maruz kalmış çocukların en çok kullandığı savunma mekanizmaları üzerine bir literatür taraması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 1794-1816.
- [298] Topsis, G. (2011). *Kapitalizmin kaynağındaki temel psikolojik boyut: İnsan bencilliği*. Bilim Ütopya Dergisi, Sayı: 203, Ankara.
- [299] Topsis, G. (2012). Elseverlik (Altruizm) ve Benseverlik (Egoizm) Ölçeğiyle İlgili Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(2).

- [300] Trivers, R. L. (1971). The evolution of reciprocal altruism. *The Quarterly review of biology*, 46(1), 35-57.
- [301] Tuncer, E. (2021). *Psoriasis Hastalığı Olan ve Olmayan Bireylerin Ayrılma Bireyleşme, Annenin Algılanan Reddi ve Savunma Mekanizmaları Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [302] Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [303] Tükel, R. (2014). *Freud okumaları*. Bağlam Yayıncılık.
- [304] Uluyürek, C. D. (2022). *Yetişkinlerde Kişilik Özelliklerinin Savunma Mekanizmalarıyla İlişkisinde Zihinselleştirmenin Aracı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [305] Uslu, M. (2019). *Hastane Çalışanlarında Dindarlığın Empati ve Özgecilikle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma (Konya Eğitim Araştırma Hastanesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- [306] Ülbe, S. (2016) *Benlik Farklılıkları ve Psikolojik İyi Olma Hali: Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Savunma Biçimleri ve Kendilik Bilinci Duyguları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [307] Ümmet, D. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Özgecilik Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [308] Vaillant, G. E. (1971). Theoretical hierarchy of adaptive ego mechanisms: A 30-year follow-up of 30 men selected for psychological health. *Archives of general psychiatry*, 24(2), 107-118.
- [309] Vaillant, G. E. (1976). Natural history of male psychological health: V. The relation of choice of ego mechanisms of defense to adult adjustment. *Archives of General Psychiatry*, 33(5), 535-545.
- [310] Vaillant, G. E. (1992). *Ego Mechanisms of Defense: a Guide for Clinicians and Researchers*. American Psychiatric Pub.
- [311] Vaillant, G. E. (1994). Ego mechanisms of defense and personality psychopathology. *Journal of abnormal psychology*, 103(1), 44.
- [312] Vaillant, G. E. (1995). *Adaptation to life*. Harvard University Press.
- [313] Vaillant, G. E. (2000). Adaptive mental mechanisms: Their role in a positive psychology. *American psychologist*, 55(1), 89.
- [314] Vaillant, G. E. (2020). *Defense mechanisms*. Encyclopedia of Personality and Individual Differences, 1024-1033.
- [315] Vaillant, G. E., Bond, M., & Vaillant, C. O. (1986). An empirically validated hierarchy of defense mechanisms. *Archives of general psychiatry*, 43(8), 786-794.
- [316] Valsala, P., & Menon, P. (2019). Psychospiritual basis of altruism: A review. *Journal of Humanistic Psychology*, 0022167819830517.
- [317] Vural, D.L. (2020). Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasında Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(36): 1734-1743.
- [318] Waites, E. A. (1982). Fixing women: Devaluation, idealization, and the female fetish. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 30(2), 435-459.

- [319] Wakefield, J. C. (1993). Is altruism part of human nature? Toward a theoretical foundation for the helping professions. *Social service review*, 67(3), 406-458.
- [320] Wamser-Nanney, R., & Campbell, C. L. (2020). Predictors of parenting attitudes in an at-risk sample: Results from the LONGSCAN study. *Child Abuse & Neglect*, 99, 104282.
- [321] Weiner, B. (1980). A cognitive (attribution)-emotion-action model of motivated behavior: An analysis of judgments of help-giving. *Journal of Personality and Social psychology*, 39(2), 186.
- [322] Weiss, J. (1993). *How psychotherapy works: Process and technique*. Guilford Press.
- [323] West, A.E. (2018). *Yetişkin Bağlanma Stilleri, Yaşam Doyumu ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [324] Whitman, R. M., Trosman, H., & Koenig, R. (1954). Clinical assessment of passive-aggressive personality. *AMA Archives of Neurology & Psychiatry*, 72(5), 540-549.
- [325] Whitty, M. T. (2003). Coping and defending: Age differences in maturity of defence mechanisms and coping strategies. *Aging & Mental Health*, 7(2), 123-132.
- [326] Williams, G. C. (2018). *Adaptation and natural selection: A critique of some current evolutionary thought* (Vol. 61). Princeton university press.
- [327] Williamson, G. M., & Clark, M. S. (1992). Impact of desired relationship type on affective reactions to choosing and being required to help. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(1), 10-18.
- [328] Wong, T. K., Konishi, C., & Kong, X. (2021). Parenting and prosocial behaviors: A meta-analysis. *Social Development*, 30(2), 343-373.
- [329] Wundt, W. M. (1896). *Lectures on human and animal psychology*. Swan Sonnenschein.
- [330] Yağcı, E. (2022). *Psikolojik Danışman Adaylarının Özgeciliğini Yordamada İyilik Hali, Bilinçli Farkındalık ve Cinsiyet*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [331] Yang, C. (1996), Egoism: Adam Smith's theory and Chinese traditional ideologies compared, *International Journal of Social Economics*, Vol. 23 No. 4/5/6, pp. 326-330.
- [332] Yavuz, C, F. (2021) *Algılanan Anababa Davranışları ile Ergenin Kimlik Stili Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaç Doyumunun Aracı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- [333] Yavuzer, H. (2006). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [334] Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [335] Yıldırım, M., & Topçuoğlu, P. (2016). Özgeciliğin çeşitli demografik değişkenlerle incelenmesi: Sakarya örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 40-53.
- [336] Yılmaz, N., Gençöz, T., & AK, M. (2007). Savunma biçimleri testi'nin psikometrik özellikleri: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253.
- [337] Yiğiter, K. (2008). *Kocaeli İlinde Görevli İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Empati Becerilerinin İncelenmesi (Kocaeli İl Merkezi Örneği)*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- [338] Yolalan, H. (2020). *Klinik Olan ve Klinik Olmayan Yetişkin Örneklemelerinde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ile Depresyon Arasındaki İlişkide Şema Modlarının Aracılık Rolü*. Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- [339] Young, G., & Young, G. (2022). Broadening Defense Mechanisms: Literature Review and Discussion. In *Causality and Neo-Stages in Development: Toward Unifying Psychology*, 309-351.
- [340] Young, J. E. (1994). *Young Parenting Inventory (YPI)*. New York: Cognitive Therapy Center.
- [341] Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy*. New York: Guilford, 254.
- [342] Yöntem, M. K. (2013). *Benlik Kurguları ve Otantikliğin Özgeciliğe Üzerindeki Yordayıcı Gücünün İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat, Türkiye.
- [343] Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- [344] Yöyen, E. G. (2018). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları İle Ego Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişki. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(1), 34-45.

EKLER

EK A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Onam Formu

Sizi Prof. Dr. Arif Haldun Soygür danışmanlığında Onur Can Çakır tarafından yürütülen “Yetişkin Bireylerde Özgeciliğin Düzeyinin, Ebeveynlik Stilleri ve Savunma Biçimleriyle İlişkilerinin İncelenmesi.” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı özgeci davranışlarımızın, annelik/babalık stilleriyle ve kullandığımız savunma biçimleriyle olan ilişkisini incelemektir. Araştırmada sizden tahminen kadar süre ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir . Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Araştırmacının

Katılımcının

Adı-Soyadı:.....

Adı-

Soyadı:.....

İmzası:

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Hayır ise açıklayınız:

EK B ANKET FORMLARI

Demografik Bilgi Formu

Yaşınız: _____

Cinsiyetiniz:

☐ Kadın

☐ Erkek

Eğitim Durumunuz:

☐ Okur yazar

☐ İlkokul mezunu

☐ Ortaokul mezunu

☐ Lise mezunu

☐ Üniversite mezunu

☐ Yüksek Lisans mezunu

☐ Doktora mezunu

Gelir Durumunuz / Ailenizin Gelir Durumu:

☐ Düşük

☐ Orta

☐ Yüksek

Medeni Durumunuz

☐ Bekar

☐ Evli

☐ Birlikte yaşıyor

☐ Boşanmış

☐ Dul

☐ Ayrı

Şuan herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?

☐ Evet

- Belirtiniz: _____

- Yardım gördünüz mü ? Evet () Hayır ()

☐ Hayır

113

Daha önce bir psikolojik sorun yaşadınız mı?

☐ Evet

- Belirtiniz: _____

- Yardım gördünüz mü ? Evet () Hayır ()

☐ Hayır

Özgecilik Ölçeği

Açıklama: Aşağıda, gündelik yaşamda diğer insanlara karşılık beklenmeden yapılan çeşitli yardım davranışları sıralanmıştır. Lütfen her bir maddeyi okuduktan sonra; **böyle bir durumla karşılaştıysanız ya da karşılaştığınız durumunda verdiğiniz/vereceğiniz tepkiyi** uygun olan kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

	GÜNDELİK HAYATIMDA;	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Maddi yetersizliği olan kişilere para yardımında bulunurum					
2	Dershaneye gidemeyen çocukların derslerine yardımcı olurum					
3	Komşu, akraba gibi yakınlarımin ev işlerine yardımcı olurum					
4	Maddi durumu kötü olan kişilere kıyafet yardımında bulunurum					
5	Fazla eşyalarımı ihtiyacı olan kişilerle paylaşıyorum					
6	Maddi imkansızlığı olan çocukların çeşitli sınavlara hazırlanmalarına yardımcı olurum					
7	Bir yakınımın işi çıktığında çocukları ile ilgilenirim					
8	Banka, dolmuş gibi yerlerde kuyrukta beklerken yaşlı ya da hastalara sıramı veririm					
9	Arkadaşlarım okulda kurallara uymadıklarında zarar görmemeleri için onları uyarırım					
10	Elinde alışveriş torbası gibi ağır eşya taşıyan yaşlı/hasta kimselere yardım ederim					
11	Maddi imkânlarım çerçevesinde hayır kurumlarına bağışta bulunurum					
12	Çeşitli hastalıklarla mücadele amaçlı kurulmuş dernek/vakıfların çalışmalarına destek olurum					
13	İçe kapanık/sessiz arkadaşlarımin sosyalleşmeleri için onları aktivitelerime dahil ederim					
14	Kararsızlık yaşayan arkadaşlarımin doğru karar vermeleri için onlara fikirlerimi sunarım					
15	Topluma hizmet kapsamındaki çeşitli çalışmalara gönüllü olarak					

	katılırim					
16	Ev taşıyan yakınlarıma bu konuda yardımcı olurum					
17	Yakınlarım yoğun olduğu zamanlarda onların işlerini hafifletmek için yardımcı olurum					
18	Sivil toplum kuruluşlarına üye olarak çeşitli gönüllü faaliyetlere katılırim					
		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
19	Bilgilerimi arkadaşlarımla paylaşarak onların genel kültürüne katkı sağlamaya çalışırım					
20	Yaşlı/hasta gibi kimselerin alışveriş gibi işlerine yardımcı olurum					
21	Maddi imkânsızlığı olan çocuklara oyuncak, kitap vb. hediyeler alırım					
22	Yakınlarımin ihtiyacı olduğunda elimden gelen tamir, tadilat gibi işlerine yardımcı olurum					
23	Kazaya uğramış birini gördüğümde hemen yardımına koşarım					
24	Yaşlı/hasta kimselerin faturalarını yatırma gibi işlerine yardımcı olurum					
25	Toplumsal güvenliğini sağlamaya yönelik faaliyet gösteren kurumların çalışmalarına destek veririm					
26	Yoksullara/çocuklara yönelik düzenlenen kermes gibi çeşitli etkinliklere katılırim					
27	Zaman problemi olan yakınlarıma yemek yapar ya da alırım					
28	Bir yakınıni kaybetmiş kişileri teselli etmeye çalışırım					
29	Okula yeni gelen öğrencilerin, okula alışmaları için onlara yardımcı olurum					
30	Evini kaybedenlere (evi yanan ya da sel basan gibi) barınmaları için yardım ederim					
31	Yaşlı ya da engelli kişiler, yolda düştüklerinde/yaralandıklarında hemen yardıma koşarım					

32	Misafirlığe gittiğimde ev sahibine etrafı toplama gibi konularda yardım ederim					
33	Yolda bir hasta ya da kazaya uğramış birini gördüğümde hemen ambulans çağırırım					
34	Haksızlığa uğramış birini gördüğümde haksızlık edene müdahale ederim					
35	Kalabalık otobüslerde eğer oturuyorsam arkadaşlarımın çantalarını yanıma alırım					
36	Sokaklarda yaşayan evsizleri, onlara yardım eden kurumlarla iletişime geçerek onların buralara yerleşmelerini sağlarım					
37	Yakınlarımı sabah erken kalkmaları gerektiği zamanlarda ve eğer uyanamıyorlarsa uyandırırım					
38	Arkadaşlarımı ya da yakınlarımı zaman zaman bir araya getirerek dostluk duygularının pekişmesine destek olurum					

Savunma Biçimleri Testi (SBT-40)

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu yan tarafında 1 den 9 a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde seçtiğiniz dereceyi çarpı şeklinde (X) işaretlemek suretiyle gösteriniz.

Örnek:

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 ~~7~~ 8 9 Bana çok uygun

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım(resim, el işi, ağaç oyma)

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

4. Arada bir bu gün yapmam gereken işleri yarına bırakırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

5. Kendime çok kolay gülerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimliler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten gelirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

9. Süpermen' mişim gibi tehlikelere aldırmam.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

13. Çok tutuk bir insanım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

14. Her zaman doğruyu söylemem

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

16. Seçimlerde bazen haklarında çok az şey bildiğim kişilere oy veririm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

18. Hiçbir şeyden korkmam

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissedirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hincımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür dilemeye eğilimliyimdir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirim, onunla daha iyi baş edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

36. Ne kadar yakınırsam yakınayım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü veya endişeli olmaktan korur.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

Young Ebeveynlik Ölçeği

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir.

Lütfen her

tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin.

Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

- 1 - Tamamı ile yanlış
- 2 - Çoğunlukla yanlış
- 3 - Uyan tarafı daha fazla
- 4 - Orta derecede doğru
- 5 - Çoğunlukla doğru
- 6 - Ona tamamı ile uyuyor.

Anne Baba

1. _____ Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.
2. _____ Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.
3. _____ Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.
4. _____ Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.
5. _____ Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.
6. _____ Ben çocukken öldü veya evi terk etti.
7. _____ Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
8. _____ Kardeş(ler)imi bana tercih etti.
9. _____ Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
10. _____ Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.
11. _____ Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.
12. _____ Beni kendi amaçları için kullandı.
13. _____ İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı.
14. _____ Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.
15. _____ Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.
16. _____ Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.
17. _____ Beni aşırı korurdu.
18. _____ Kendi kararlarımı veya yargılarıma güvenememe neden oldu
19. _____ İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.
20. _____ Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.
21. _____ Beni çok eleştirirdi.
22. _____ Bana kendimi sevmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.
23. _____ Bana hep bende yanlış bir şey varmış gibi davrandı.

24. ____ ____ Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.
25. ____ ____ Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.
26. ____ ____ Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.
27. ____ ____ Başarılı olmamı gerçekten istemedi.
28. ____ ____ Hayatta başarısız olacağıma inandı.
29. ____ ____ Benim fikrim veya isteklerim önemsizmiş gibi davrandı.
30. ____ ____ Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.
31. ____ ____ Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.
32. ____ ____ Her şey onun kurallarına uymalıydı.
33. ____ ____ Aile için kendi isteklerini feda etti.
34. ____ ____ Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.
35. ____ ____ Hep mutsuzdu ; destek ve anlayış için hep bana dayandı.
36. ____ ____ Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.
37. ____ ____ Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.
38. ____ ____ Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.
39. ____ ____ Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.
40. ____ ____ Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.
41. ____ ____ Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.
42. ____ ____ Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.
43. ____ ____ İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.
44. ____ ____ Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı.
45. ____ ____ Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.
46. ____ ____ Çok talepkardı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.
47. ____ ____ Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.
48. ____ ____ Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.
49. ____ ____ Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.
50. ____ ____ Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.
51. ____ ____ Disiplinsiz bir insandı.
52. ____ ____ Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.
53. ____ ____ Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.
54. ____ ____ Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.
55. ____ ____ İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissederdim.
56. ____ ____ Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.
57. ____ ____ Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını

hissettirirdi.

58. _____ Kötümser bir bakışı açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.
59. _____ Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.
60. _____ Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.
61. _____ Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu.
62. _____ Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.
63. _____ Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.
64. _____ Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.
65. _____ Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.
66. _____ Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.
67. _____ Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.
68. _____ İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.
69. _____ Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.
70. _____ Başarı ve rekabete çok önem verirdi.
71. _____ Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.
72. _____ Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.

EK C ÖZGEÇİLİK DÜZEYİ ALT BOYUTLARININ, ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE YÖNELİK KORELASYON ANALİZİ

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Özgecilik Toplam Puanı	r	1.00									
2. Gönüllü Faaliyetlere Katılım	r	.82**	1.00								
3. Maddi Yardım	r	.79**	.65**	1.00							
4. Travmatik Durumlarda Yardım	r	.82**	.61**	.61**	1.00						
5. Yaşlı ve Hastalara Yardım	r	.82**	.64**	.62**	.66**	1.00					
6. Fiziksel Güce Dayalı Yardım	r	.78**	.54**	.53**	.52**	.62**	1.00				
7. Eğitim Sürecinde Yardım	r	.81**	.60**	.54**	.66**	.55**	.56**	1.00			
8. Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	r	.78**	.52**	.48**	.63**	.50**	.62**	.66**	1.00	.12**	
9. Olgun Savunma	r	.16**	.10*	.11**	.14**	.14**	.09*	.21**	.12**	1.00	
10. Nevrotik Savunma	r	.28**	.24**	.21**	.21**	.20**	.23**	.25**	.27**	.23**	1.00
11. Olgun Olmayan Savunma	r	-.09*	-.08*	-.09*	-.07	-.08*	-.07	-.08*	-.02	.15**	.40**
12. Kuralcı Kalıplıyıcı Anne	r	.06	.07	.05	.05	.05	.00	.07	.06	.02	.10**
13. Kuralcı Kalıplıyıcı Baba	r	.05	.03	.04	.05	.05	.01	.02	.07	-.06	.04
14. Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	r	-.02	-.02	-.04	.02	-.01	-.03	-.01	-.03	-.03	.09*
15. Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	r	-.02	-.04	-.05	.02	.00	-.02	-.04	.01	-.08*	.02
16. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	r	-.12**	-.08*	-.09*	-.10**	-.07	-.08*	-.12**	-.12**	-.07	-.04
17. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	r	-.08*	-.08*	-.05	-.04	-.03	-.07	-.09*	-.08*	-.08*	-.05
18. Aşırı Koruyucu Evhamlı Anne	r	-.08*	-.09*	-.10*	-.01	-.08*	-.09*	-.04	-.01	-.06	.11**
19. Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	r	-.02	-.04	-.06	.02	-.03	.00	-.01	.03	-.10*	.13**
20. Koşullu Başarı Odaklı Anne	r	.04	.06	.02	.03	.02	.02	.09*	.01	.04	.06
21. Koşullu Başarı Odaklı Baba	r	.06	.06	.06	.06	.02	.04	.05	.05	-.05	.06
22. Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	r	-.08*	-.07	-.06	.00	-.06	-.07	-.05	-.11**	.00	.05
23. Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	r	-.07	-.06	-.08*	.01	-.02	-.08*	-.04	-.08*	.03	.03

24. Kötümser Endişeli Anne	r	-.02	.01	-.06	-.01	-.03	-.05	.05	-.03	.01	.06
25. Kötümser Endişeli Baba	r	.01	-.01	-.02	.04	-.03	.00	.05	.03	-.08*	.03
26. Cezalandırıcı Anne	r	.01	.01	-.03	.04	-.02	-.01	.05	.01	-.02	.06
27. Cezalandırıcı Baba	r	.01	-.04	-.03	.05	.01	.01	.04	.05	-.06	.00
28. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	r	-.02	-.01	-.01	-.02	-.02	-.02	-.02	-.03	.02	.05
29. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	r	-.05	-.06	.00	-.01	-.06	-.04	-.06	-.03	-.03	.02
30. Yaş	r	.08*	.11**	.10**	-.02	.18**	.05	.00	-.03	.06	.01

		11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
1. Özgeciliğin Toplam Puanı	r										
2. Gönüllü Faaliyetlere Katılım	r										
3. Maddi Yardım	r										
4. Travmatik Durumlarda Yardım	r										
5. Yaşlı ve Hastalara Yardım	r										
6. Fiziksel Güce Dayalı Yardım	r										
7. Eğitim Sürecinde Yardım	r										
8. Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	r										
9. Olgun Savunma	r										
10. Nevrotik Savunma	r										
11. Olgun Olmayan Savunma	r	1.00									
12. Kuralcı Kalıplayıcı Anne	r	.21**	1.00								
13. Kuralcı Kalıplayıcı Baba	r	.19**	.58**	1.00							
14. Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	r	.26**	.68**	.43**	1.00						
15. Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	r	.25**	.47**	.67**	.69**	1.00					
16. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	r	.14**	.36**	.22**	.67**	.47**	1.00				
17. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	r	.16**	.27**	.37**	.46**	.68**	.67**	1.00			
18. Aşırı Koruyucu Evhamlı Anne	r	.25**	.48**	.34**	.36**	.30**	.04	.08*	1.00		
19. Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	r	.23**	.34**	.47**	.26**	.29**	-.01	-.02	.71**	1.00	

20. Koşullu Başarı Odaklı Anne	r	.18**	.64**	.45**	.36**	.28**	.07	.06	.32**	.26**	1.00
21. Koşullu Başarı Odaklı Baba	r	.15**	.41**	.65**	.25**	.38**	.03	.11**	.22**	.32**	.72**
22. Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	r	.29**	.19**	.21**	.43**	.37**	.43**	.36**	.13**	.15**	.11**
23. Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	r	.27**	.25**	.19**	.38**	.46**	.37**	.49**	.16**	.07	.13**
24. Kötümser Endişeli Anne	r	.21**	.58**	.33**	.54**	.39**	.40**	.33**	.30**	.14**	.40**
25. Kötümser Endişeli Baba	r	.19**	.35**	.59**	.33**	.48**	.23**	.31**	.18**	.32**	.29**
26. Cezalandırıcı Anne	r	.19**	.65**	.40**	.72**	.52**	.52**	.40**	.27**	.18**	.45**
27. Cezalandırıcı Baba	r	.16**	.37**	.63**	.47**	.74**	.33**	.56**	.21**	.24**	.26**
28. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	r	.12**	.52**	.36**	.34**	.26**	.29**	.23**	.27**	.21**	.35**
29. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	r	.16**	.38**	.51**	.24**	.32**	.18**	.31**	.26**	.28**	.34**
30. Yaş	r	-.20**	-.08*	-.04	-.10**	-.14**	-.01	-.11**	-.27**	-.18**	-.06

		21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
1. Özgecilik Toplam Puanı	r										
2. Gönüllü Faaliyetlere Katılım	r										
3. Maddi Yardım	r										
4. Travmatik Durumlarda Yardım	r										
5. Yaşlı ve Hastalara Yardım	r										
6. Fiziksel Güce Dayalı Yardım	r										
7. Eğitim Sürecinde Yardım	r										
8. Yakınlık Duygusundan Kaynaklanan Yardım	r										
9. Olgun Savunma	r										
10. Nevrotik Savunma	r										
11. Olgun Olmayan Savunma	r										
12. Kuralcı Kalıplayıcı Anne	r										
13. Kuralcı Kalıplayıcı Baba	r										
14. Küçümseyici Kusur Bulucu Anne	r										
15. Küçümseyici Kusur Bulucu Baba	r										

16. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Anne	r										
17. Duygusal Bakımdan Yoksul Bırakıcı Baba	r										
18. Aşırı Koruyucu Evhamlı Anne	r										
19. Aşırı Koruyucu Evhamlı Baba	r										
20. Koşullu Başarı Odaklı Anne	r										
21. Koşullu Başarı Odaklı Baba	r	1.00									
22. Aşırı İzin Verici Sınırsız Anne	r	.09*	1.00								
23. Aşırı İzin Verici Sınırsız Baba	r	.06	.81**	1.00							
24. Kötümser Endişeli Anne	r	.21**	.34**	.36**	1.00						
25. Kötümser Endişeli Baba	r	.40**	.29**	.26**	.54**	1.00					
26. Cezalandırıcı Anne	r	.28**	.34**	.32**	.53**	.29**	1.00				
27. Cezalandırıcı Baba	r	.42**	.29**	.35**	.34**	.44**	.60**	1.00			
28. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne	r	.26**	.15**	.18**	.44**	.29**	.28**	.22**	1.00		
29. Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba	r	.35**	.24**	.21**	.31**	.45**	.26**	.28**	.52**	1.00	
30. Yaş	r	-.04	-.06	-.09*	-.03	-.01	-.12**	-.15**	.01	-.06	1.00